

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΡΟΝΟΙΑΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: ΧΩΡΟΙ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ, ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ Α.Μ.Ε.Α. ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΘΗΝΑΙΩΝ**

**ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΜΑΓΡΙΠΛΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΝΤΩΝΙΑ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
-----------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΣΑΦΗΝΙΣΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- Εισαγωγή	5
- Υγεία	5
- Αυτοφροντίδα	5
- Βλάβη, Ανικανότητα, Αναπηρία	6
- Αποκατάσταση	6
- Ποιά είναι τα άτομα με ειδικές ανάγκες	7
- Προβλήματα και δυσκολίες των ατόμων με ειδικές ανάγκες	7
- α. Άτομα με δυσκολία στην κίνηση	8
- β. Άτομα με δυσκολία στην όραση	8
- γ. Άτομα με δυσκολία στην ακοή	8
- δ. Άτομα με δυσκολία στην αντίληψη και την επικοινωνία	8
- ε. Άτομα με ψυχικές και πνευματικές αναπηρίες	9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΑΠΗΡΙΑ: ΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΠΟΥ ΑΥΞΑΝΕΤΑΙ ΣΥΝΕΧΩΣ

- Εισαγωγή	10
- Η επαγγελματική αναπηρία και η σημασία της	11
- Οι επιπτώσεις της αναπηρίας στο άτομο που πάσχει από αυτήν.	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΝΟΜΟΙ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΑ Α.Μ.Ε.Α.

- Αστικά δικαιώματα	14
- Δικαστική αντίληψη	15
- Κληρονομικό Δίκαιο	16
- Αδικοπραξίες	17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

- Ειδική Αγωγή	18
- Σκοπός και μορφή	18
- Ιατροδιαγνωστική εξέταση, φοίτηση, Προγράμματα, Μέσα	20

- Φορείς	21
- Προσωπικό	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ – ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ – ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ Α.Μ.Ε.Α.

- Επαγγελματικός Προσανατολισμός	25
- Επαγγελματική αναπροσαρμογή – επαγγελματική εκπαίδευση	25
- Επαγγελματική απασχόληση – Κέντρα Εργασίας Αναπήρων (Κ.Ε.Α.)	26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ Α.Μ.Ε.Α.

- Η σημασία της Αποκατάστασης: Κοινωνική και οικονομική	28
- Κοινότητα και αποκατάσταση	28
- Ομάδες αποκατάστασης	29
- Η αγωγή υγείας σαν αποκαταστασιακή παρέμβαση	31
- α. Εισαγωγή	31
- β. Η ετοιμότητα του ατόμου για μάθηση	32
- γ. Οικογένεια και αγωγή υγείας	33
- Ομαδική Αγωγή Υγείας	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΝΟΜΟΙ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

- Πόροι	34
- Προϋποθέσεις συστάσεως	34
- Άδεια λειτουργίας	34
- Επιχορήγηση ιδρυμάτων	34
- Κέντρα αποθεραπείας και αποκατάστασης	35
- Ίδρυση νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου	35
- Επωνυμία – σκοπός – λειτουργία ν.π.ι.δ.	36
- Μετατροπή μονάδων πρόνοιας	36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΦΟΡΕΙΣ ΤΩΝ Α.Μ.Ε.Α. ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

- Εισαγωγή	37
- Γραφείο Ατόμων με Αναπηρία Δήμου Αθηναίων	37
- Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία	38
- Ελληνική Εταιρεία Προστασίας και Αποκατάστασης Αναπήρων Παίδων (ΕΛ.Ε.Π.Α.Π.)	41
- «ΜΕΛΕΔΩΝΗ» Ένωση Φορέων Στήριξης Ατόμων με Νοητική Υστέρηση	43
- Ομοσπονδία Κωφών Ελλάδος	45
- Φίλοι των Κωφών «Ο Προφήτης Ζαχαρίας»	47

- Πανελλήνιος Σύλλογος Παραπληγικών – Μέλος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες – Μέλος της Παγκόσμιας Οργάνωσης I.S.M.W.S.F. MOBILITY INTERNATIONAL AND D.P.L.	49
- Σύνδεσμος Θεραπευτικής Ιππασίας Ελλάδος	51
- Εθνική Αθλητική Ομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρίες (Ε.Α.ΟΜ.Α.Μ.Ε.Α.)	53
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Σωματείων Γονέων και Κηδεμόνων Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (Π.Ο.Σ.Γ.Κ.Α.Μ.Ε.Α.)	55
- Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τυφλών	57
- Πανελλήνιος Σύλλογος Προσαρμοσμένων Αθλητικών και Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων	61
- Ελληνική Ομοσπονδία Θαλασσαιμίας	65
- Φορείς που δεν ανήκουν στο Δήμο Αθηναίων	67
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	71
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	75
ΠΗΓΕΣ	77

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Άτομα με Ειδικές Ανάγκες ονομάζονται τα άτομα που έχουν μόνιμες ή προσωρινές βλάβες, ανικανότητες, αδυναμίες, αναπηρίες ή συνδυασμό των παραπάνω, που προέρχονται από φυσική ή νοητική ανεπάρκεια.

Τα συγκεκριμένα άτομα έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους λεγόμενους «φυσιολογικούς» ανθρώπους, δηλαδή δικαίωμα στη ζωή, στην εκπαίδευση, στην επαγγελματική καθώς και στην ιατρική – νοσηλευτική αποκατάσταση.

Στόχος της συγκεκριμένης εργασίας είναι η ενημέρωση για τα σωματεία, τα ιδρύματα και τους διάφορους συλλόγους περίθαλψης, αποκατάστασης και εκπαίδευσης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες που λειτουργούν στο Δήμο Αθηναίων. Κάτι τέτοιο όμως δεν θα ήταν αρκετό χωρίς τη λεπτομερή ανάλυση του όρου Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (Α.Μ.Ε.Α.) καθώς και την παράθεση περισσότερων πληροφοριών για τη ζωή τους, τα δικαιώματά τους και το ρόλο που διαδραματίζουν οι οικογένειές τους.

Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται σε ορισμούς που αφορούν τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.

Το δεύτερο κεφάλαιο ασχολείται με την επαγγελματική αναπηρία όπως και τις επιπτώσεις της αναπηρίας στο άτομο που πάσχει από αυτήν.

Το τρίτο κεφάλαιο παραθέτει τους νόμους που αφορούν τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.

Το τέταρτο κεφάλαιο περιγράφει τη μορφή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.

Το πέμπτο κεφάλαιο αναλύει την εκπαίδευση, την απασχόληση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.

Στο έκτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για τη σημασία της αποκατάστασης των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.

Στο έβδομο κεφάλαιο παρατηρούνται οι νόμοι που αφορούν τη σύσταση και τη λειτουργία των ιδρυμάτων.

Στο όγδοο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας καταγράφονται και περιγράφονται αναλυτικά οι φορείς των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες που εδρεύουν στο Δήμο Αθηναίων. Γίνεται, όμως και μία απλή αναφορά και στους φορείς που βρίσκονται σε άλλους Δήμους.

Αξίζει να σημειωθεί πως η βοήθεια του Δήμου Αθηναίων και συγκεκριμένα του Γραφείου των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες ήταν καταλυτική σε όλη την εργασία και ειδικά στο τελευταίο κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΣΑΦΗΝΙΣΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό κρίνεται σκόπιμη η παράθεση κάποιων ορισμών και διασαφηνιστικών σχολίων για την κατανόηση του κειμένου στο σύνολό του και αυτό γιατί υπάρχει μια ποικιλία ορισμών για τις έννοιες που χρησιμοποιούνται στην αποκατάσταση.

Υγεία

Ο προσδιορισμός του περιεχομένου και της έννοιας του όρου «ΥΓΕΙΑ» θεωρείται ότι είναι απαραίτητος, γιατί προκειμένου οι νοσηλευτές, οι επισκέπτες υγείας αλλά και οι άλλοι επαγγελματίες υγείας να παρέχουν φροντίδες αποκατάστασης, απαιτείται να έχουν σαν κοινό σημείο αναφοράς έναν κοινά αποδεκτό ορισμό του όρου «ΥΓΕΙΑ». Η Π.Ο.Υ. ορίζει την υγεία σαν «μία κατάσταση πλήρους φυσικής, πνευματικής και κοινωνικής ευεξίας και όχι μόνο την απουσία νόσου ή αναπηρίας»⁽¹⁾. Ο ορισμός όμως αυτός έχει δεχθεί ποικίλες κριτικές για τον ουτοπικό χαρακτήρα του και γιατί είναι αδύνατο να μετρηθεί το επίπεδο υγείας αφού εξ' ορισμού οποιαδήποτε απόκλιση υποβιβάζει το άτομο στο καθεστώς της «μη υγείας»⁽²⁾.

Οι Twaddle και Hessler (1977) δίνουν μια βελτιωμένη προσέγγιση στον όρο παρουσιάζοντας ένα μοντέλο για την υγεία και προσδιορίζοντας πότε το άτομο περιέρχεται στο καθεστώς της «μη υγείας». Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, η υγεία έχει 3 διαστάσεις: ⁽³⁾

1. Βιολογική υγεία → παρουσία συμπτωμάτων μιας νόσου
2. Ψυχολογική υγεία → εμφάνιση κατάθλιψης
3. Κοινωνική υγεία → μειωμένη ικανότητα εκπλήρωσης κοινωνικών ρόλων

Η προσέγγιση αυτή κάνει το επίπεδο της υγείας μετρήσιμο με διάφορες μεθόδους.

Οι Dimmond και Jones (1983) μετά από μελέτη ποικίλων ορισμών και μοντέλων που αφορούν την υγεία κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι «Η αξιολόγηση της «υγείας» ή της «μη υγείας» εξαρτάται από τις κλίμακες αξιών και τις περιστάσεις ζωής των ανθρώπων που εμπλέκονται σ' αυτήν» και καταλήγουν «Σίγουρα η «Υγεία» είναι μία δύσκολη ως προς τον προσδιορισμό της έννοια. Η υγεία είναι κάτι που σπάνια επιτυγχάνεται, αν και τα περισσότερα άτομα δρουν και κινούνται προς την κατεύθυνση αυτή. Η υγεία προσδιορίζεται από την κουλτούρα, την κοινωνία και από περιβαλλοντικές παραμέτρους. Η ιδανική υγεία είναι δυνατό να επιτευχθεί, όταν μπορεί να υπάρξει μια αρμονία μεταξύ των παραπάνω παραμέτρων και όταν οι ατομικές και οι κοινωνικές απόψεις για την υγεία συμφωνούν»⁽⁴⁾.

Αυτοφροντίδα

Ο ορισμός της αυτοφροντίδας παρατίθεται διότι γίνεται ευρεία χρήση και αναφορά του όρου αυτού στην αποκατάσταση λόγω της μεγάλης σημασίας που έχει η αυτοφροντίδα για την αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες⁽⁵⁾.

1. WHO (1980) International Classification of impairments, disabilities and handicaps, WHO, Geneva, p. 38.
2. ΣΑΠΟΥΝΤΖΗ – ΚΡΕΠΙΑ Α. (1997), Χρόνια Ασθένεια και Νοσηλευτική Φροντίδα – Μια ολιστική προσέγγιση. Εκδόσεις «ΕΛΛΗΝ», Αθήνα σελ. 21.
3. Twaddle AC and Hessler RM (1977), A sociology of health, Mosby, St Louis, p. 68.
4. Dimmond M and Jones Jw. (1983), chronic illness across the life span, Appleton – century – crofts, Norwalk, conn, p. 75.
5. ΣΑΠΟΥΝΤΖΗ – ΚΡΕΠΙΑ Α. (1997). Χρόνια Ασθένεια και Νοσηλευτική Φροντίδα – Μια ολιστική προσέγγιση. Εκδόσεις «ΕΛΛΗΝ», Αθήνα σελ. 22.

Η Orem (1991) προσδιορίζει την αυτοφροντίδα ως: «Η ακολουθούμενη πρακτική σχετικά με ενέργειες που ενστερνίζονται και ακολουθούν τα ώριμα άτομα, με χρονικούς περιορισμούς. Οι ενέργειες αυτές κατευθύνονται προς τους ίδιους με σκοπό τη διατήρηση της ζωής, την υγιή λειτουργία και τη συνέχιση της προσωπικής ανάπτυξης και ευημερίας».⁽⁶⁾

Βλάβη, Ανικανότητα, Αναπηρία

Αναπηρία σύμφωνα με τον ορισμό της Π.Ο.Υ. είναι μία κατάσταση που περιορίζει ή εμποδίζει το άτομο να εκπληρώσει τον κοινωνικό του ρόλο ανάλογα με το φύλο, την ηλικία και το κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον στο οποίο ζει⁽⁷⁾.

Η αναπηρία είναι μια κοινωνική κατάσταση που εμφανίζεται στο άτομο εξαιτίας των κοινωνικών αντιδράσεων και στάσεων σε κάποια ανικανότητά του. Όταν η αναπηρία δεν είναι αποτέλεσμα ατυχήματος που συμβαίνει ξαφνικά αλλά είναι το αποτέλεσμα των επιδράσεων μιας χρόνιας ασθένειας, τότε ακολουθούνται κάποια στάδια μέχρι τη μόνιμη εμφάνιση της αναπηρίας.

Τα στάδια αυτά είναι:

- Βλάβη
- Ανικανότητα
- Αναπηρία

Βλάβη είναι η απώλεια ή η διαταραχή της φυσιολογικής λειτουργίας ενός οργάνου ή της ανατομικής του δομής καθώς επίσης και κάθε ψυχολογική διαταραχή.

Ανικανότητα είναι κάθε περιορισμός της ικανότητας του ατόμου να εκτελεί κινητικές, αισθητικές ή διανοητικές λειτουργίες που θεωρούνται φυσιολογικές για τον άνθρωπο⁽⁷⁾.

Αποκατάσταση

Αποκατάσταση είναι μια δυναμική διαδικασία που πραγματοποιείται μέσα από συντονισμένη εφαρμογή ιατρικών, κοινωνικών, εκπαιδευτικών και επαγγελματικών μέτρων για να βοηθήσουν το ανάπηρο άτομο να φτάσει το μέγιστο δυνατό επίπεδο λειτουργικότητας και να ενταχθεί κοινωνικά.

Ως προς το περιεχόμενο της αποκατάστασης η Π.Ο.Υ. ορίζει ότι η αποκατάσταση περιλαμβάνει όλα τα μέτρα που αποσκοπούν στη μείωση των αρνητικών επιδράσεων της αναπηρίας, έτσι ώστε το ανάπηρο άτομο να επιτύχει την κοινωνική του επανένταξη.

Σαν κοινωνική επανένταξη ορίζεται η ενεργός συμμετοχή των αναπήρων στη ζωή της κοινότητας. Επειδή η αναπηρία επηρεάζει εκτός από το άτομο, την οικογένειά του, σε μια ευρεία έννοια την κοινότητα μέσα στην οποία ζει το ανάπηρο άτομο, η αποκατάσταση απευθύνεται και στην κοινότητα. Για να τονισθεί η μεγάλη σημασία που παίζει στην αποκατάσταση η ενεργός συμμετοχή της κοινότητας, η Π.Ο.Υ. αναφέρει ότι η βασισμένη στην κοινότητα αποκατάσταση συνεπάγεται μέτρα που λαμβάνονται σε κοινοτικό επίπεδο με τη χρησιμοποίηση όλων των κοινοτικών πόρων. Η βασισμένη στην κοινότητα αποκατάσταση συμπεριλαμβάνει τα ίδια τα ανάπηρα άτομα, τις οικογένειές τους και ολόκληρη την κοινότητα στην οποία ζουν αυτοί οι άνθρωποι.

Αρκετοί ακόμα όροι χρησιμοποιούνται στην αποκατάσταση και θα παρατεθούν μερικοί από αυτούς.

Δυνατότητες αποκατάστασης (Rehabilitative Potential) είναι οι αδρανείς δυνάμεις που έχει το άτομο και οι οποίες πιθανολογείται ότι μπορούν να κινητοποιηθούν για την αποκατάστασή του⁽⁸⁾.

6. Orem D. (1991). Nursing concepts of practice. (4th ed.), MacGraw Hill Co, New York, p. 55.

7. WHO (1984). World Health. The magazine of the WHO. May 1984, p. 28.

α) Άμεσοι στόχοι (Short-term Goals) είναι οι στόχοι που πρέπει να επιτευχθούν στο άμεσο μέλλον όπως η εκμάθηση μιας δεξιότητας πάνω στην οποία θα στηριχθούν άλλες πιο περίπλοκες ενέργειες.

β) Μακροπρόθεσμοι στόχοι (Long-term Goals) είναι οι στόχοι που επιδιώκεται να επιτευχθούν στο απώτερο μέλλον και αποτελούν τους αντικειμενικούς σκοπούς του προγράμματος αποκατάστασης.

γ) Ρεαλιστικοί στόχοι (Realistic Goals) είναι οι στόχοι που αντανακλούν τις πραγματικές δυνατότητες του ατόμου και περιλαμβάνουν ενέργειες που μπορούν να οδηγήσουν σε επίτευξη του στόχου.

Τα Δικαιώματα των Ατόμων που ακολουθούν ένα Πρόγραμμα Αποκατάστασης είναι:⁽⁸⁾

1. Παροχή λεπτομερειακών και επαρκών γνώσεων για το νόσημα από το οποίο πάσχει και την απαιτούμενη θεραπεία και φροντίδα.
2. Ισότιμη συμμετοχή στο σχεδιασμό και τις αποφάσεις που σχετίζονται με τη φροντίδα.
3. Παροχή ελπίδας και επιβράβευσης.
4. Απολαβή αποδοχής και ισοτιμίας μέσα στην ομάδα αποκατάστασης, στην οικογένεια και την κοινωνία.
5. Παροχή ευκαιριών για αύξηση της αυτονομίας στην αυτοφροντίδα.
6. Παροχή υποστήριξης, ελπίδας και ανθρώπινης επαφής.
7. Παροχή βοήθειας για να μπορέσει η οικογένεια να δει τις δυνατότητες που έχει το ασθενές μέλος της.
8. Παροχή πληροφοριών για διαθέσιμες υπηρεσίες κοινοτικής βοήθειας.
9. Παροχή αγωγής υγείας που θα καλύπτει γνώσεις σχετικά με την αναπηρία και το είδος της φροντίδας που απαιτείται.
10. Ευκαιρίες για γνωριμία και συναναστροφή με άλλες οικογένειες που έχουν ανάπηρα μέλη και αντιμετωπίζουν παρόμοιες καταστάσεις.
11. Σεβασμός των ατομικών δικαιωμάτων των μελών της οικογένειας του ασθενή.
12. Παροχή ευκαιριών για εκπλήρωση κοινωνικών ρόλων.
13. Τα δικαιώματα της οικογένειας κατά τη διάρκεια της αποκατάστασης.
14. Επαρκής γνώση για τη χρόνια ασθένεια ή την αναπηρία.
15. Παροχή χρήσιμης και σαφούς πληροφόρησης σχετικά με το ρόλο της οικογένειας στην αποκατάσταση του ασθενούς μέλους της.

Ποια είναι τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

Άτομα με ειδικές ανάγκες είναι τα άτομα που έχουν μόνιμες ή προσωρινές βλάβες, ανικανότητες, αδυναμίες, αναπηρίες ή συνδυασμό των παραπάνω, που προέρχονται από φυσική, ψυχική ή νοητική ανεπάρκεια.

Άτομα με μόνιμη ανικανότητα είναι οι κινητικοί ανάπηροι, οι τυφλοί και γενικά οι αμβλύωπες, οι κωφοί, όσοι έχουν δυσκολία στην αντίληψη, την επικοινωνία και την προσαρμογή και οι ασθενείς από αρτηριοσκληρόνωση, επιληψία, ανεπάρκεια νεφρού, ρευματικές παθήσεις, καρδιοπάθειες κ.λ.π.

Άτομα με παροδική ανικανότητα μπορεί να είναι τραυματίες, παροδικά ασθενείς κ.λ.π.

Προβλήματα και Δυσκολίες των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

Η αυτόνομη διακίνηση και διαβίωση των ατόμων με ειδικές ανάγκες εμποδίζεται από τη δυσκολία που έχουν στην κίνηση, στην προσέγγιση, στην αντίληψη, στην επικοινωνία και την προσαρμογή, στην ακοή και στην όραση.

8. ΣΑΠΟΥΝΤΖΗ – ΚΡΕΠΙΑ Α. (1997). Χρόνια Ασθένεια και Νοσηλευτική Φροντίδα – Μια ολιστική προσέγγιση. Εκδόσεις «ΕΛΛΗΝ». Αθήνα σελ. 25.

Προσπαθούν να ξεπεράσουν την φυσική τους ανεπάρκεια με βοηθητικά μέσα, όπως μπαστούνια, περπατίστρες, αναπηρικά αμαξίδια κλπ και το επιτυγχάνουν όταν δεν εμποδίζονται από σκαλοπάτια ή δάπεδα με απότομες κλίσεις από στενούς χώρους κλπ. Διευκολύνονται με την πρόβλεψη δαπέδων απαλών κλίσεων και χωρίς σκαλοπάτια, μηχανικών μέσων για την κάλυψη υψομετρικών διαφορών, κατάλληλης ευκολονόητης σήμανσης, ευκόλων και προσιτών μηχανισμών χειρισμού, άνετων και ακίνδυνων χώρων.

Άτομα με Δυσκολία στην Κίνηση

Δυσκολία στην κίνηση έχουν τα άτομα με αδύνατα ή παράλυτα μέλη, με δυσκαμψία ή σχετική έλλειψη μέλους ή άλλων μελών του σώματος, οι ηλικιωμένοι, τα άτομα με καρδιοαναπνευστικά προβλήματα, οι προσωρινά τραυματισμένοι κ.λ.π.

Τα άτομα αυτά έχουν αργότερους ρυθμούς στην κίνηση και για να μετακινηθούν χρησιμοποιούν βοηθητικά μέσα (αναπηρικό αμαξίδιο, πατερίτσες, περπατίστρες, μπαστούνια κ.λ.π.).

Έτσι μετακινούνται άνετα σε χώρους που έχουν ελάχιστες διαστάσεις που δεν εγκυμονούν κινδύνους και φέρουν κατάλληλους και συνεχείς χειρολισθήρες σε κατάλληλα ύψη και θέσεις.

Άτομα με Δυσκολία στην Όραση

Αυτά τα άτομα βλέπουν λίγο ή καθόλου. Για την αυτόνομη μετακίνησή τους κάνουν χρήση μπαστουινιού ή ειδικά εκπαιδευμένων σκύλων.

Διακινούνται άνετα σε χώρους που έχουν διαστάσεις και επειδή αναγνωρίζουν το χώρο με τα άκρα και την ακοή διευκολύνονται από κατευθυντήριους οδηγούς στο δάπεδο διαφορετικής υφής και έντονης χρωματικής αντίθεσης από τα υπόλοιπα στοιχεία, ειδικούς χειρολισθήρες με αρχή και τέλος, πινακίδες με το σύστημα BRAILLE σε κατάλληλο ύψος τοποθετημένες, δάπεδα μη ηχοαπορροφητικά για να αναγνωρίζουν τους άλλους από το βηματισμό τους, ευκρινή ηχητική σήμανση και χώρους που να μην δημιουργούν αντίχηση. Ο θόρυβος είναι η ομίχλη για τους τυφλούς.

Επειδή τα άτομα αυτά δεν βλέπουν, οι χώροι στους οποίους κινούνται θα πρέπει να είναι ελεύθεροι εμποδίων και να μην κρύβουν παγίδες, όπως προεξέχοντα στοιχεία σε ύψος μικρότερο των 2,20μ. χωρίς προβολική επισήμανση στο δάπεδο – π.χ. κάδοι απορρυμάτων σε κολώνες, χαμηλά οδικά σήματα-, ALLER-RETOUR ή ανοιγόμενες πόρτες, εύθραυστα τζάμια κ.λ.π.

Ο φωτισμός των χώρων πρέπει να είναι άπλετος χωρίς έντονες αντιθέσεις διότι όσοι βλέπουν λίγο θαμπώνονται εύκολα.

Άτομα με Δυσκολία στην Ακοή

Η διακίνηση των ατόμων αυτών διευκολύνεται με την ύπαρξη έντονης και ευκρινούς σήμανσης. Ο άπλετος φωτισμός των χώρων εξασφαλίζει την καλή επικοινωνία των ατόμων με προβλήματα στην ακοή, δεδομένου ότι τους επιτρέπει να διαβάζουν τα χείλη του ομιλητού ή να επικοινωνούν με την νοηματική γλώσσα (γλώσσα των χειρών).

Άτομα με Δυσκολία στην Αντίληψη και την Επικοινωνία

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν τα άτομα:

- α) με μόνιμα μειωμένη αντίληψη, π.χ. άτομα με διάφορες ψυχικές ή οργανικές παθήσεις.
- β) με παροδικά μειωμένη αντίληψη, π.χ. ηλικιωμένοι, παιδιά, αφηρημένοι, μεθυσμένοι, ναρκομανείς, κουρασμένοι κ.λ.π.

Τα άτομα αυτά έχουν περιορισμένη επαφή με το περιβάλλον και τα γύρω αντικείμενα, αδυνατούν να δράσουν αυτόνομα ή και ακόμα να αντιδράσουν στα εμπόδια ή στους κινδύνους. Η απλοποίηση των χώρων διακίνησης, η χρήση σημάτων με

ενδείξεις με χρωματικές αντιθέσεις, τα έντονα ηχητικά σήματα, βελτιώνουν την σχέση των ατόμων με το περιβάλλον.

Ατομα με Ψυχικές και Πνευματικές Αναπηρίες

Ψυχικές και πνευματικές (διανοητικές) αναπηρίες είναι: ⁽⁹⁾

1. Διάφορες νευρώσεις και ψυχώσεις (σχιζοφρένιες, παρανοϊκές καταστάσεις, σοβαρές συναισθηματικές διαταραχές, διαταραχές προσωπικότητας και δυσκολίες κοινωνικής προσαρμογής).
2. Διανοητικές καθυστερήσεις.

9. ΚΟΥΚΛΟΓΙΑΝΝΟΥ-ΔΟΡΖΙΩΤΟΥ. Ε(1992) Αποκατάσταση Ατόμων με ειδικές ανάγκες (Φυσική – Κοινωνική – Επαγγελματική) Β΄ Έκδοση, ΑΘΗΝΑ σελ. 281.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΑΠΗΡΙΑ: ΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΠΟΥ ΑΥΞΑΝΕΤΑΙ ΣΥΝΕΧΩΣ

Εισαγωγή

Το πρόβλημα της αναπηρίας είναι μεγάλο και αυξάνεται με την πάροδο του χρόνου, τόσο στη χώρα μας, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Σχεδόν ο ένας στους δέκα στον πληθυσμό κάθε χώρας, υποφέρει από κάποιο είδος αναπηρίας.

Οι επικρατέστερες μορφές είναι:

1. Σωματικές βλάβες.
2. Χρόνιες ψυχικές παθήσεις.
3. Διανοητικές καθυστερήσεις.
4. Αναπηρίες των αισθητήριων οργάνων.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των αναπήρων στον κόσμο, ζει στις αναπτυσσόμενες χώρες. Κύριες αιτίες αναπηρίας σε παγκόσμια κλίμακα είναι: ⁽¹⁾

- Ατυχήματα: Εργατικά και του σπιτιού. Μόνο τα ατυχήματα, που γίνονται στο σπίτι, υπολογίζονται συνολικά, σχεδόν σε 20 εκατομμύρια το χρόνο και από αυτά 110.000 άνθρωποι μένουν για πάντα ανάπηροι.
- Τροχαία ατυχήματα: Περισσότερα από 10 εκατομμύρια το χρόνο με βαρείς συνέπειες, συχνά, που περιλαμβάνουν ακρωτηριασμούς, εγκεφαλικές βλάβες, παραπληγίες και τετραπληγίες.
- Διάφορες χρόνιες παθήσεις: Είναι ακόμα διαδεδομένες σε αναπτυσσόμενες κυρίως χώρες: π.χ. πάνω από 20 εκατομμύρια άνθρωποι έχουν τη νόσο του Hansen (Λέπρα). Οι αναπηρίες που συνδέονται με την κακή διατροφή, είναι εξαιρετικά κοινές στις αναπτυσσόμενες χώρες. Αρκεί να σημειωθεί ότι 250.000 παιδιά το χρόνο τυφλώνονται εξαιτίας χρόνιας έλλειψης βιταμινών.
- Ψυχικές παθήσεις: Από αυτές, σύμφωνα με την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, ένας στους δέκα ανθρώπους υποφέρει σε κάποιο στάδιο της ζωής του. Οι ψυχικές παθήσεις καλύπτουν το ¼ των νοσοκομειακών περιστατικών στον κόσμο.
- Τυφλότητα: Πάνω από 15 εκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο.
- Ακοή: Πάνω από 70 εκατομμύρια άνθρωποι έχουν σημαντικές ακουστικές βλάβες.
- Εγκεφαλική παράλυση: Πάνω από 15 εκατομμύρια άνθρωποι.
- Επιληπτικοί: Πάνω από 15 εκατομμύρια άνθρωποι.
- Καρδιο-αγγειακές παθήσεις: Ιδιαίτερα συχνές στις πλούσιες χώρες.
- Ανάπηροι πολέμου: Ο τραγικός αυτός φόρος συνεχίζεται και έχει μεγαλώσει εντυπωσιακά κατά τον 20^ο αιώνα με τις δύο παγκόσμιες συρράξεις και τις εστίες πολέμου σε ένα σωρό μέρη της γης.

Το πρόβλημα μεγαλώνει και πολλοί παράγοντες οδηγούν στη συνεχή αύξηση του αριθμού των αναπήρων. Ανάμεσα σ' αυτούς:

- Ο παγκόσμιος πληθυσμός μεγαλώνει και η παγκόσμια παραγωγή τροφίμων δεν ακολουθεί ανάλογα.
- Οι άνθρωποι ζουν περισσότερο με τις βελτιωμένες κοινωνικές συνθήκες και την παρεχόμενη περίθαλψη. (Η χρήση των αντιβιοτικών μείωσε τους θανάτους).
- Η εκβιομηχάνιση και η αστικοποίηση εξαπλώνονται γρήγορα στον αναπτυσσόμενο κόσμο και γίνεται μεγαλύτερη χρήση τροχοφόρων, με αποτέλεσμα την αύξηση των εργατικών και τροχαίων ατυχημάτων.
- Η επιτάχυνση του ρυθμού της ζωής δημιουργεί άγχος (stress), που επιφέρει ασθένειες και αναπηρίες (εγκεφαλικά επεισόδια κ.λ.π.).

1. ΚΟΥΚΛΟΓΙΑΝΝΟΥ – ΔΟΡΖΙΩΤΟΥ ε. (1992). Αποκατάσταση Ατόμων με ειδικές ανάγκες (Φυσική – Κοινωνική – Επαγγελματική) Δεύτερη Έκδοση. Αθήνα σελ. 283-284

Στην Ελλάδα τα μόνα επίσημα συγκεντρωτικά στατιστικά στοιχεία είναι τα περιλαμβανόμενα στη «Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδας», έκδοση 1956, προερχόμενα από την απογραφή του 1951 και τα συνοπτικά αποτελέσματα ειδικής απογραφής του τότε Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας (Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης σήμερα), που έγινε τον Οκτώβριο του 1970. Τα στατιστικά στοιχεία, που συγκεντρώθηκαν από την απογραφή του 1951, ανέβασαν τον αριθμό των αναπήρων στις 110.371 άτομα. Δεν απογράφηκαν, όμως, οι περιπτώσεις ψυχοδιανοητικών αναπηριών. Τα στατιστικά στοιχεία, που συγκεντρώθηκαν στην απογραφή του 1970, από τη Διεύθυνση Αναπήρων του Υπουργείου Υγείας, απέδωσαν ένα σύνολο 135.224 αναπήρων. Στη στατιστική αυτή, για πρώτη φορά απογράφηκαν περιπτώσεις διανοητικά καθυστερημένων, που ανέρχονταν στον αριθμό 17.896.

Οι ανάπηροι, που απογράφηκαν εθελοντικά το 1951, ανήκαν στις οικονομικά ασθενέστερες τάξεις, οι οποίοι μη κατάλληλα πληροφορημένοι, περίμεναν κάποια οικονομική ενίσχυση.

Τα αποτελέσματα και των δύο απογραφών απέχουν αρκετά από την πραγματικότητα, λόγω, πιθανώς κάποιου λανθάνοντος κοινωνικού ρατσισμού που αναγκάζει τις οικογένειες να κρύβουν από το σύνολο το ανάπηρο μέλος τους. Σύμφωνα με το κατώτερο ποσοστό αναπηρίας, που ήταν τότε 3% στον πληθυσμό της χώρας μας, θα έπρεπε να αποδώσουν τουλάχιστον 240.000 αναπήρους.

Άλλες νεότερες συγκεντρωτικές στατιστικές δεν υπάρχουν και το ποσοστό των αναπήρων στη χώρα μας υπολογίζεται, σύμφωνα με το διεθνές ποσοστό, 10%. Δηλαδή τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα, πριν 10 χρόνια, πρέπει να ήταν 900.000 περίπου, που σημαίνει ότι σήμερα έχουν ξεπεράσει το 1.000.000 περίπου.

Η Επαγγελματική Αναπηρία και η σημασία της

Επαγγελματική Αναπηρία είναι η ανικανότητα του ατόμου να εκτελέσει κάποιο επάγγελμα. Η έννοια της επαγγελματικής αναπηρίας προκύπτει από το συσχετισμό και την αξιολόγηση του βαθμού της αναπηρίας, που προέκυψε από τη βλάβη, με βάση την επαγγελματική ικανότητα ή ανικανότητα που απέκτησε το άτομο. ⁽²⁾

Χαρακτηριστικό γνώρισμα για κάθε άτομο «ανάπηρο» ή «μη ανάπηρο» είναι κάποια επαγγελματική αναπηρία ή ανικανότητα ή ανεπάρκεια όπως είναι και πολλές επαγγελματικές κλίσεις και ικανότητες.

Άσχετα από τη συγκεκριμένη σωματική, ψυχοδιανοητική ή επαγγελματική ανικανότητα, που μπορεί να αποκτήσει κανείς από κάποια βλάβη, έχει, επίσης και αρκετές άλλες επαγγελματικές ικανότητες, που μπορεί να χρησιμοποιήσει με το υπόλοιπο των σωματικών και ψυχοδιανοητικών του ικανοτήτων. ⁽³⁾

Είναι δυνατόν ένας ανάπηρος που κινείται με αναπηρικό αμαξίδιο (με ακρωτηριασμό ή παραπληγία) να είναι ικανότερος ως προς τη νοημοσύνη, τεχνική αντίληψη και επιδεξιότητα από ένα άτομο που περπατά και να γίνει άριστος και πετυχημένος επαγγελματίας ή επιστήμονας.

Στην ωρολογοτεχνία και τα όργανα ακριβείας είναι δυνατόν ένας αρτιμελής να αποδειχθεί ανίκανος για την ειδικότητα αυτή διότι του λείπει η επιδεξιότητα, η υπομονή ή έχει ελαττωμένη όραση, κ.λ.π. ενώ ένας παραπληγικός να αποδειχθεί άριστος ωρολογοτεχνίτης.

Στα πλαίσια της προσπάθειας βιομηχανικής ανάπτυξης και της οικονομικής εξέλιξης της χώρας μας, υπάρχουν μεγάλα περιθώρια για την απορρόφηση στη βιομηχανία εκλεκτών εργατικών χεριών αναπήρων, που έχουν προετοιμαστεί με κατάλληλο επαγγελματικό προσανατολισμό και εκπαίδευση.

2. ΚΟΥΚΛΟΓΙΑΝΝΟΥ-ΔΟΡΖΙΩΤΟΥ ε. (1992) Αποκατάσταση Ατόμων με ειδικές ανάγκες (Φυσική – Κοινωνική – Επαγγελματική) Δεύτερη Έκδοση, Αθήνα σελ. 287.
3. SCIELUNA H: Principles of public relations in Rehabilitation. A Council of Europe View 3rd Athens International Symposium 1975, p. 97.

Οι επιπτώσεις της Αναπηρίας στο Άτομο που πάσχει από αυτήν

Η μεγάλη διάρκεια της αναπηρίας επιδρά στην ποιότητα ζωής τόσο των ασθενών, όσο και των οικογενειών τους⁽⁴⁾. Τα άτομα και οι οικογένειες τους με τη διάγνωση μιας αναπηρίας λόγω ατυχήματος ακολουθούν τη διαδικασία πένθους που έχει διάφορα στάδια. Ασθενής και μέλη της οικογένειάς του βιώνουν απώλειες που σχετίζονται με την απώλεια της υγείας και της σωματικής λειτουργίας, την απώλεια της ενεργού συμβολής και της παρουσίας στο σπίτι ενός συντρόφου ή ενός γονέως, με την απώλεια των προνομίων του κοινωνικού ρόλου του ασθενούς και όλων όσων απέρρεαν από τον κοινωνικό αυτό ρόλο, αφορούν ακόμα σε πληθώρα συναισθηματικών και οικονομικών απωλειών.⁽⁵⁾

Τα στάδια της διαδικασίας του πένθους περιγράφονται από την Kubler-Ross, (1969), ως εξής:⁽⁶⁾

Στα στάδιο της διάννησης (shock) ασθενής και οικογένεια παρουσιάζουν μια αδυναμία να αντιδράσουν ή αντιδρούν σπασμωδικά. Το στάδιο της άρνησης (denial), όπου ο άρρωστος και η οικογένεια αρνούνται να αποδεχθούν το γεγονός «Όχι δεν μπορεί να είναι αλήθεια», είναι η συνήθως αντίδραση ατόμων και οικογενειών, θεωρούν ότι κάποιες διαδικασίες αποκατάστασης δεν τους αφορούν, τρέχουν από ιατρείο σε ιατρείο, με την ελπίδα πως κάποιος θα τους πει κάτι διαφορετικό, πως έγινε κάποιο λάθος.

Στο στάδιο του θυμού (anger) άρρωστος και οικογένεια βιώνουν και εκφράζουν θυμό, που είναι μια φυσιολογική και ανθρώπινη αντίδραση, μια διαμαρτυρία. «Γιατί εγώ; Αυτό είναι άδικο.». Είναι θυμωμένοι γιατί η καθημερινή τους ζωή και τα σχέδια για το μέλλον ανατράπηκαν ξαφνικά. Οι περισσότεροι άνθρωποι εκφράζουν αυτό το θυμό στο περιβάλλον τους, παραπονιούνται για το σύστημα υγείας, για τους γιατρούς, το νοσηλευτικό προσωπικό, καβγαδίζουν συχνά με το προσωπικό των υπηρεσιών υγείας, ενώ άλλοι στρέφουν την οργή τους σε μεταφυσικά επίπεδα, στο θεό, την τύχη.

Στο στάδιο της απόσυρσης (retreat), θρήνου και κατάθλιψης, ασθενής και οικογένεια θρηγούν για τις απώλειες που υπέστησαν και στο στάδιο αυτό είναι δυνατόν ασθενής και οικογένειά του να μην εμφανίζονται στις υπηρεσίες υγείας, να μην εφαρμόζουν τις θεραπείες που τους έχουν συσταθεί και να περνούν μια φάση κατάθλιψης.

Στο στάδιο της διαπραγμάτευσης (bargaining) άρρωστος και οικογένεια αρχίζουν να συνειδητοποιούν ότι η αρρώστεια είναι ένα αμετάκλητο γεγονός και είναι κάτι που μπορεί να συμβεί σε όλους τους ανθρώπους, για να καταλήξουν στο «γιατί όχι και σε μένα». Τότε αρχίζει η διαδικασία διαπραγμάτευσης, «θα ακολουθώ πιστά τη θεραπεία, θα κάνω τις ασκήσεις που πρέπει, θα με βοηθήσει αυτό; Θα πηγαίνω τακτικά στην εκκλησία, θα με βοηθήσει αυτό να γίνω καλά;». Η διαπραγμάτευση είναι μια προσπάθεια να υπερνικηθεί η κρίση και να καλυτερεύσει η κατάσταση.

Το τελικό στάδιο είναι το στάδιο της αποδοχής/αντιμετώπισης (acceptance). Ασθενής και οικογένεια αποδέχονται το γεγονός και αντιμετωπίζουν τη ζωή λαμβάνοντάς το υπ' όψιν, γίνονται συνεργάσιμοι και πειθαρχούν στις συνιστώμενες θεραπείες.

4. Turk D.C. and Kerus R.D, (1985), Health, illness and families: A life span perspective, John Willey and Sons, New York, p. 35-37.

5. Kleeman K.M. (1989), Families in crisis due to multiple trauma. Critical Care Nursing Clinics of North America, 1, p. 23-31.

6. Kubler-Ross E., (1969). On death and dying, MacMillan, New York, p. 24-25.

Η αναπηρία είναι συνυφασμένη με μια υπολειμματική κατάσταση υγείας που δεν είναι δυνατόν να θεραπευτεί άμεσα. Το άτομο συνήθως βιώνει δυσλειτουργίες σε περισσότερα από ένα συστήματα. Η διαδικασία πένθους διαρκεί πολύ και το άτομο μπορεί να παλινδρομεί μεταξύ αισθημάτων αδυναμίας, απελπισίας, εξάρτησης καθώς συνεχώς βιώνει περιορισμούς στην καθημερινή του ζωή. Κάθε επιδείνωση της κατάστασης σημαίνει την έναρξη ενός νέου κύκλου πένθους και αυτός ο φαύλος κύκλος μπορεί να οδηγήσει σε χρόνια πένθος που περιγράφεται σαν επαναλαμβανόμενα κύματα πένθους ή σαν το χτίσιμο ενός τοίχου με τη συστοίχιση πανομοιότυπων τούβλων. Η κατάσταση αυτή μπορεί να οδηγήσει σε κατάθλιψη. ⁽⁷⁾

7. Pereira B. (1984). Loss and grief in chronic illness. *Rehabil Nurs.* 9, p. 20.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΝΟΜΟΙ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΑ Α.Μ.Ε.Α.

Αστικά δικαιώματα

Κατά το Ελληνικό Αστικό Δίκαιο ορισμένες Κατηγορίες ατόμων με ειδικές ανάγκες δεν έχουν τα ίδια αστικά δικαιώματα και υποχρεώσεις όπως έχουν τα άλλα άτομα (πολίτες).

Έτσι ο Αστικός Κώδικας προβλέπει τη δυνατότητα να τίθενται υπό καθεστώς δικαστικής απαγόρευσης ή δικαστικής αντίληψης (φροντίδας) ορισμένα άτομα που πάσχουν από πνευματική, ψυχική νόσο, είναι κωφά, τυφλά κ.τ.λ. επειδή αυτά είναι ανίκανα για δικαιοπραξία δηλαδή την ενέργεια κάποιας νομικής πράξης όπως αγορά, πώληση, σύναψη σύμβασης κ.τ.λ. και είναι αδύνατον να φροντίσουν για τον εαυτό τους ή την περιουσία τους.

Τα σχετικά άρθρα του ΑΚ στην δημοτική γλώσσα είναι τα εξής:

Ανίκανοι προς δικαιοπραξία ⁽¹⁾.

Ανίκανοι προς δικαιοπραξία είναι:

- 1) Εκείνος που δεν συμπλήρωσε το δέκατο έτος.
- 2) Εκείνος που βρίσκεται υπό δικαστική ή νόμιμη απαγόρευση.

Περιορισμένα ικανοί ⁽²⁾.

Περιορισμένη ικανότητα προς δικαιοπραξία έχουν όσοι συμπλήρωσαν το δέκατο έτος ανήλικοι και όσοι τελούν υπό δικαστική αντίληψη.

Δήλωσης βούλησης υπό ανικάνων ⁽³⁾.

Η δήλωση βούλησης είναι άκυρη εφόσον αυτός που την εξέφρασε δεν έχει την ικανότητα για δικαιοπραξία.

Η δήλωση της βούλησης είναι άκυρη εάν κατά τον χρόνο που έγινε εκείνος που την εξέφρασε δεν είχε συνείδηση τι κάνει ή συνέπεια πνευματικής νόσου εστερείτο της χρήσης του λογικού ⁽⁴⁾.

Λόγω της ακυρότητας του προηγούμενου άρθρου είναι δυνατόν στην περίπτωση δήλωσης βοήλησης που απευθύνεται σε άλλον, να υποχρεωθεί εκείνος που έκανε τη δήλωση κατά τις περιστάσεις σε αποκατάσταση της ζημιάς που προξένησε στον άλλον, εφόσον αυτός όχι από δική του υπαιτιότητα δεν γνώριζε την κατάσταση εκείνου με τον οποίο ήρθε σε συναλλαγή και η ζημιά δεν είναι δυνατόν να αποκατασταθεί με άλλο τρόπο ⁽⁵⁾.

Δικαιοπραξίες περιορισμένα ικανών ⁽⁶⁾.

Τα πρόσωπα με περιορισμένη ικανότητα είναι ικανά να ενεργούν δικαιοπραξίες μόνο στις περιπτώσεις που προβλέπει ο νόμος ή μόνο σύμφωνα με τους όρους που τάσσει ο νόμος.

Ποιοί τίθενται υπό δικαστική απαγόρευση ⁽⁷⁾.

Υπό δικαστική απαγόρευση τίθεται:

- 1) όποιος ένεκα διαρκούς πνευματικής νόσου που αποκλείει την χρήση του λογικού αδυνατεί να φροντίσει τον εαυτό του ή την περιουσία του
- 2) όποιος ένεκα σωματικής αναπηρίας ίδια επειδή είναι εκ γενετής κωφός ή τυφλός ή άλαλος, αδυνατεί να φροντίσει τον εαυτό του ή την περιουσία του.

1. Άρθρο 128 του Α.Κ.
2. Άρθρο 129 του Α.Κ.
3. Άρθρο 130 του Α.Κ.
4. Άρθρο 131 του Α.Κ.
5. Άρθρο 132 του Α.Κ.
6. Άρθρο 133 του Α.Κ.
7. Άρθρο 1686 του Α.Κ.

Διαδικασία απαγορεύσεως ⁽⁸⁾.

Η απαγόρευση κηρύσσεται με απόφαση δικαστηρίου κατόπιν αίτησης οποιουδήποτε συγγενούς, του συζύγου εκείνου που πάσχει, του επιτρόπου ή κηδεμόνα αυτού ή του Εισαγγελέα.

Η αίτηση για την απαγόρευση πρέπει να συνοδεύεται με γνωμοδότηση του συγγενικού συμβουλίου για την ανάγκη της απαγορεύσεως ⁽⁹⁾.

Σημείωση:

Η σύνθεση του συγγενικού συμβουλίου σύμφωνα με το Άρθρο 1612 του ΑΚ, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το Άρθρο 19 του Ν. 13291/83 ΦΕΚ 251/83, έχει ως εξής: Το συγγενικό συμβούλιο συγκροτείται στον τόπο όπου έχει την κατοικία του ο ανήλικος και αποτελείται από τον Ειρηνοδίκη, ως πρόεδρο και τους έξι πλησιέστερους συγγενείς του ανηλίκου και λαμβάνονται σε ίσο αριθμό από την πατρική και την μητρική γραμμή. Στους πλησιέστερους συγγενείς περιλαμβάνονται και οι συγγενείς εξ αγχιστείας, σε ευθεία γραμμή όλων των βαθμών και σε πλάγια γραμμή ως τον δεύτερο. Ο συγγενής εξ αίματος γραμμής ως τον δεύτερο. Ο συγγενής εξ αίματος όμως προτιμάται από τον ισόβαθμο συγγενή εξ αγχιστείας. Μεταξύ συγγενών του ίδιου βαθμού προτιμάται ο μεγαλύτερος στην ηλικία. Στο συγγενικό συμβούλιο μετέχουν όλοι οι αμφιθαλείς αδελφοί και ανιόντες του ανηλίκου.

Κατάσταση διαφορούμενων φρένων ⁽¹⁰⁾.

Εάν η πνευματική νόσος δεν αποκλείει εντελώς την χρήση του λογικού και υπάρχει κατάσταση διαφορούμενων φρένων, το δικαστήριο αντί της απαγορεύσεως διορίζει δικαστικό αντιλήπτορα. Το ίδιο ισχύει και επί σωματικής αναπηρίας, εάν από αυτή δεν υπάρχει πλήρης αδυναμία του αναπήρου για να φροντίσει τον εαυτό του και των υποθέσεών του.

Αποτελέσματα απαγορεύσεως ⁽¹¹⁾.

Εκείνος που έχει τεθεί σε απαγόρευση είναι ανίκανος προς δικαιοπραξία από της δημοσίευσής της απόφασης απαγορεύσεως.

Άρση της απαγορεύσεως ⁽¹²⁾.

Εάν οι λόγοι που προκάλεσαν την απαγόρευση δεν υπάρχουν αυτή αίρεται με απόφαση του δικαστηρίου κατά την διαδικασία που τέθηκε.

Δικαστική αντίληψη

Ποιοί τίθενται υπό δικαστική αντίληψη ⁽¹³⁾.

Υπό δικαστικό αντιλήπτορα τίθεται:

- 1) όποιος συνέπεια πνευματικής νόσου, που δεν αποκλείει εντελώς την χρήση του λογικού, είναι σε κατάσταση διαφορούμενων φρένων
- 2) όποιος ένεκα σωματικής αναπηρίας, ιδίως επειδή είναι κωφός ή τυφλός ή άλαλος βρίσκεται σε μερική αδυναμία να φροντίσει τον εαυτό του και τις υποθέσεις του
- 3) όποιος ένεκα ασωτείας εκθέτει τον εαυτό του ή την οικογένειά του στον κίνδυνο της στέρησης
- 4) όποιος ένεκα μέθης καθ' εξιν ή τοξικομανίας αδυνατεί να φροντίσει τις υποθέσεις του ή εκθέτει τον εαυτό του ή την οικογένειά του στον κίνδυνο της στέρησης ή θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια των άλλων.

8 Άρθρο 1688 του Α.Κ.

9 Άρθρο 1689 του Α.Κ.

10 Άρθρο 1691 του Α.Κ.

11 Άρθρο 1693 του Α.Κ.

12 Άρθρο 1699 του Α.Κ.

13 Άρθρο 1705 του Α.Κ.

Διαδικασία ⁽¹⁴⁾.

Για την αίτηση για δικαστική αντίληψη και την διαδικασία αυτής εφαρμόζονται οι διατάξεις για την δικαστική απαγόρευση. Το ίδιο ισχύει και για την άρση της δικαστικής αντίληψης.

Πράξεις με συναίνεση του αντιλήπτορα ⁽¹⁵⁾.

Εκείνος που τελεί σε δικαστική αντίληψη δεν μπορεί χωρίς τη συναίνεση του αντιλήπτορα:

- 1) Να παρίσταται σε δικαστήριο
- 2) Να ενεργεί εισπράξεις ή να εξοφλεί
- 3) Να δανείζεται
- 4) Να εκποιεί ακίνητό του ή εμπράγματο δικαίωμα επί αλλοτρίου ακινήτου
- 5) Να εκποιεί δημόσια χρεώγραφα ή μετοχές ή ομολογίες ανωνύμων εταιριών
- 6) Να συνάπτει συμβιβασμό ή συνυποσχετικό
- 7) Να αναδέχεται ξένη υποχρέωση και ιδίως να παρέχει εγγύηση ή κληροδοσία ή να δέχεται κληροδοσία ή δωρεάν επαγόμενα βάρη. Η αποδοχή της κληρονομιάς γίνεται πάντοτε επ' ωφελεία απογραφής.

Η συναίνεση του αντιλήπτορα, στις περιπτώσεις που απαιτείται, παρέχεται πριν επιχειρηθεί η πράξη ή κατά την τέλεση αυτής. Εάν ο αντιλήπτορας αρνείται να συναινέσει αποφασίζει το δικαστήριο μετά από αίτηση εκείνου που τελεί υπό αντίληψη ⁽¹⁶⁾.

Πράξεις που επιχειρήθηκαν άκυρα ⁽¹⁷⁾.

Οι πράξεις εκείνου που τελεί υπό δικαστική αντίληψη, για τις οποίες ο νόμος απαιτεί την συναίνεση του αντιλήπτορα, είναι άκυρες εφόσον επιχειρήθηκαν χωρίς αυτή. Την ακυρότητα προτείνει μόνο ο αντιλήπτορας, εκείνος που τελεί υπό δικαστική αντίληψη και οι ειδικοί διάδοχοί του.

Κληρονομικό Δίκαιο

Ανίκανοι ⁽¹⁸⁾.

Ανίκανοι να συντάσσουν διαθήκη είναι:

- 1) Οι δικαστικώς απαγορευμένοι
- 2) Όσοι τελούν υπό δικαστική αντίληψη λόγω ασωτίας
- 3) Όσοι κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης δεν έχουν συνείδηση όλων των πράξεών τους ή δεν έχουν την χρήση του λογικού λόγω πνευματικής νόσου. Η ανικανότητα του δικαστικώς απαγορευμένου και του ασώτου που τελεί υπό δικαστική αντίληψη αρχίζει από την στιγμή που υποβλήθηκε η αίτηση, με βάση την οποία διατάχθηκε η απαγόρευση ή η αντίληψη.

Διαθέτης κωφός ⁽¹⁹⁾.

Εάν ο διαθέτης δηλώσει ότι είναι κωφός πρέπει επιπλέον να δοθεί σε αυτόν η πράξη προς ανάγνωση και να βεβαιωθεί στην πράξη ότι τούτο έγινε.

Εάν ο διαθέτης δηλώσει ότι είναι κωφός και ότι αδυνατεί να αναγνώσει χειρόγραφα, η διαθήκη συντάσσεται ενώπιον πέντε μαρτύρων ή δεύτερου συμβολαιογράφου και τριών μαρτύρων ⁽²⁰⁾.

Διαθέτης άλαλος ή κωφάλαλος ⁽²¹⁾.

Όποιος κατά την πεποίθηση του συμβολαιογράφου είναι άλαλος ή κωφάλαλος ή κωλύεται να μιλά κατ' άλλον τρόπο, δύναται να συντάξει μυστική διαθήκη.

14 Άρθρο 1706 του Α.Κ.

15 Άρθρο 1707 του Α.Κ.

16 Άρθρο 1708 του Α.Κ.

17 Άρθρο 1709 του Α.Κ.

18 Άρθρο 1719 του Α.Κ. (Άρθρο 23 Ν1329/83 [ΦΕΚ 25/83])

19 Άρθρο 1735 του Α.Κ.

20 Άρθρο 1736 του Α.Κ.

21 Άρθρο 1745 του Α.Κ.

Αδικοπραξίες

Επί βλάβης του σώματος ή της υγείας ⁽²²⁾.

Επί βλάβης του σώματος ή της υγείας προσώπου ή αποζημίωσης περιλαμβάνει πλην των νοσηλίων και της επελευθέρωσης ήδη ζημίας και ότι ο παθών θα στερείται εν τω μέλλοντι ή θα εξοδεύσει επί πλέον ένεκεν αυξήσεως των δαπανών του. Υποχρέωσις προς αποζημίωσιν υφίσταται και έναντι τρίτου όστις, δικαιούμενος εκ του νόμου να απαιτήσει την παροχήν υπηρεσιών εκ μέρους του παθόντος, στερείται τούτων.

Άρθρο 931 Α.Κ. όπως αντικατεστάθη από το Άρθρον 8 του Ν.1329/83 (ΦΕΚ25/83) ως εξής:

Η αναπηρία ή παραμόρφωσις που υπέστη ο παθών λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη κατά την επιδίκαση της αποζημίωσης, αν επιδρά στο μέλλον του ⁽²³⁾.

22. Άρθρο 929 του Α.Κ.

23. Άρθρο 931 του Α.Κ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Σκοπός και μορφή ⁽¹⁾

1. Στα άτομα που έχουν ειδικές ανάγκες παρέχεται ειδική αγωγή και ειδική επαγγελματική εκπαίδευση, η οποία στα πλαίσια των σκοπών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης επιδιώκει ιδιαίτερα:

- α) την ολόπλευρη και αποτελεσματική ανάπτυξη και αξιοποίηση των δυνατοτήτων και ικανοτήτων τους,
- β) την ένταξή τους στην παραγωγική διαδικασία και
- γ) την αλληλοαποδοχή τους με το κοινωνικό σύνολο.

Οι στόχοι αυτοί επιτυγχάνονται με την εφαρμογή ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων, σε συνδυασμό με άλλα επιστημονικά και κοινωνικά μέτρα.

2. Άτομα με ειδικές ανάγκες θεωρούνται κατά την έννοια αυτού του νόμου, τα πρόσωπα τα οποία από οργανικά, ψυχικά ή κοινωνικά αίτια παρουσιάζουν καθυστερήσεις, αναπηρίες ή διαταραχές στη γενικότερη ψυχοσωματική κατάσταση ή στις επιμέρους λειτουργίες τους και σε βαθμό που δυσκολεύεται ή παρεμποδίζεται σοβαρά η παρακολούθηση της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, η δυνατότητα ένταξής τους στην παραγωγική διαδικασία και η αλληλοαποδοχή τους με το κοινωνικό σύνολο.

Στα άτομα αυτά περιλαμβάνονται ιδίως:

- α) οι τυφλοί και όσοι έχουν σοβαρές διαταραχές στην όραση,
- β) οι κωφοί και οι βαρήκοοι,
- γ) όσοι έχουν κινητικές διαταραχές,
- δ) όσοι έχουν νοητική καθυστέρηση,
- ε) όσοι εμφανίζουν επιμέρους δυσκολίες στη μάθηση (δυσλεξία, διαταραχή λόγου και άλλα) ή είναι γενικά δυσπροσάρμοστοι,
- στ) όσοι πάσχουν από ψυχικές νόσους και συναισθηματικές αναστολές,
- ζ) οι επιληπτικοί,
- η) οι χανσενικοί (νόσος του Hansen → λέπρα),
- θ) όσοι πάσχουν από ασθένειες που απαιτούν μακρόχρονη θεραπεία και παραμονή σε νοσηλευτικά ιδρύματα, κλινικές ή πρεβαντόρια (προληπτικά) και
- ι) κάθε άτομο νηπιακής, παιδικής ή εφηβικής ηλικίας, που δεν ανήκει σε μία από τις προηγούμενες περιπτώσεις και που παρουσιάζει διαταραχή της προσωπικότητας από οποιαδήποτε αιτία.

3. Η ειδική αγωγή πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και η ειδική επαγγελματική εκπαίδευση, παρέχεται δωρεάν από το κράτος σε δημόσια σχολεία. Η μορφή των σχολείων προσδιορίζεται από το είδος και το βαθμό των ειδικών αναγκών κάθε ατόμου.

4. Η ειδική αγωγή και η ειδική επαγγελματική εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες παρέχεται:

- α) σε κανονικά σχολεία στα οποία είναι ενταγμένα τα άτομα αυτά,
- β) σε ειδικές τάξεις, τμήματα ή ομάδες που λειτουργούν μέσα σε κανονικά σχολεία ή ειδικές τάξεις ή τμήματα παρατήρησης που λειτουργούν με σκοπό τη βαθύτερη διάγνωση δύσκολων περιπτώσεων και εφαρμόζουν ειδικά προγράμματα,

1. (ΦΕΚ 167/85) ,Άρθρο 32 Ν.1566/85

- γ) σε ειδικά νηπιαγωγεία και σε αυτοτελή ειδικά σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης,
- δ) σε ειδικά σχολεία, ειδικές τάξεις ή τμήματα ή ομάδες που λειτουργούν ως παραρτήματα σε νευροψυχιατρικά, ορθοπαιδικά και άλλα νοσοκομεία και κλινικές ή ιατροπαιδαγωγικά κέντρα ή θεραπευτικά καταστήματα ανηλίκων,
- ε) σε ειδικές επαγγελματικές σχολές ή σε ειδικά τμήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσα σε κανονικά σχολεία, καθώς και σε ειδικά επαγγελματικά εργαστήρια,
- στ) σε οποιοδήποτε χρόνο και χώρο εκτός της οικογένειας, ιδίως σε θεραπευτήρια χρόνιων παθήσεων ή θεραπευτήρια καταστήματα ανηλίκων, όπου τα νήπια, τα παιδιά και οι έφηβοι έχουν για οποιοδήποτε λόγο ειδικές συνθήκες διαβίωσης. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις παρέχεται ειδική αγωγή στο σπίτι και συγχρόνως γίνεται διαφώτιση της οικογένειας για την αντιμετώπιση των αναγκών αυτών των ατόμων, με την επίβλεψη ειδικού σε κάθε περίπτωση.
5. Η ίδρυση, η προαγωγή, η κατάρτιση, ο υποβιβασμός και η συγχώνευση ειδικών σχολείων και άλλων μονάδων ειδικής αγωγής και η ανάλογη αύξηση ή μείωση οργανικών θέσεων προσωπικού γίνονται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και του συναρμόδιου σε κάθε περίπτωση Υπουργού, καθώς και του Υπουργού Οικονομικών, όταν πρόκειται για αύξηση οργανικών θέσεων προσωπικού. Οι θέσεις προσωπικού που συνιστώνται προσαυξάνουν τις οικείες θέσεις κατά κατηγορίες και κλάδους που προβλέπονται από αυτόν τον νόμο.
6. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ρυθμίζονται θέματα σχετικά με:
- α) την προσωνυμία ή τον τίτλο, καθώς και τον εξειδικευμένο τύπο των ειδικών σχολείων ή άλλων μονάδων ειδικής αγωγής,
- β) τον ελάχιστο αριθμό ατόμων που απαιτείται για την ίδρυση ειδικών σχολείων και άλλων μονάδων ειδικής αγωγής, την οργάνωση, λειτουργία, διοίκηση και τον τρόπο παροχής της ειδικής αγωγής στο σπίτι από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς,
- γ) την εσωτερική διάρθρωση κατά βαθμίδες και τάξεις, την οργανικότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού και τον αριθμό των μαθητών κατά τάξη,
- δ) η σύσταση, σύνθεση και συγκρότηση συλλογικών οργάνων για τον συντονισμό λειτουργίας των μονάδων ειδικής αγωγής, ιατρικής βοήθειας και κοινωνικής μέριμνας, τη διαχείριση των δαπανών λειτουργίας των μονάδων ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και του τρόπου λειτουργίας τους,
- ε) τον τρόπο ένταξης των ατόμων με ειδικές ανάγκες στα κανονικά σχολεία και την επιλογή και κατάταξή τους στον κατάλληλο τύπο και βαθμίδα ειδικού σχολείου ή άλλης μονάδας ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης,
- στ) τη συγκρότηση και λειτουργία των συλλόγων γονέων, οι οποίοι συμμετέχουν και συνεργάζονται με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων στο έργο της ειδικής αγωγής και της ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης,
- ζ) τις εγγραφές, μετεγγραφές και κατατάξεις ατόμων με ειδικές ανάγκες στα σχολεία ή άλλες μονάδες ειδικής αγωγής, την αξιολόγηση, την προαγωγή και απόλυσή τους,
- η) το εβδομαδιαίο ωράριο διδακτικής εργασίας και άλλης απασχόλησης του εκπαιδευτικού προσωπικού των ειδικών σχολείων και ειδικών επαγγελματικών σχολών,
- θ) τις κάθε είδους εξετάσεις,
- ι) την έναρξη και λήξη του σχολικού και διδακτικού έτους,
- ια) τη διαδικασία, τους λόγους και τα όργανα που αποφασίζουν τη διακοπή των μαθημάτων ή την συμπλήρωσή τους με παράταση του διδακτικού έτους,
- ιβ) τους τίτλους σπουδών και
- ιγ) κάθε άλλη λεπτομέρεια για την οργάνωση και λειτουργία των μονάδων ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Για τις περιπτώσεις α' και δ', εφόσον οι μονάδες ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης λειτουργούν σε ιδρύματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα άλλων υπουργείων, στην έκδοση του προεδρικού διατάγματος συμπράττει και ο συναρμόδιος υπουργός.

Ιατροδιαγνωστική εξέταση, φοίτηση, προγράμματα, μέσα ⁽²⁾

1. Οι περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι αρμόδιες για:

α) τη διαγνωστική εξέταση και τη διαπίστωση του είδους και του βαθμού της ειδικής ανάγκης των ατόμων σχολικής ηλικίας,

β) την εισήγηση εγγραφής, κατάταξης και φοίτησης νηπίων, παιδιών και εφήβων με ειδικές ανάγκες σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής ή ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης ή σε ειδικές τάξεις ή σε κανονικά σχολεία,

γ) την παροχή συμβουλών στους διδάσκοντες και τους γονείς και τα ίδια τα άτομα με τις ειδικές ανάγκες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους και δια την ιατροδιαγνωστική εξέταση όσων φοιτούν σε κανονικά σχολεία για τη διαπίστωση των ειδικών αναγκών που τυχόν υπάρχουν και την εισήγηση για τη λήψη των επιβαλλόμενων μέτρων. Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων αυτών οι παραπάνω υπηρεσίες συνεργάζονται με τις οικείες υπηρεσίες, τα όργανα και τους λειτουργούς του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Με Προεδρικό Διάταγμα, που εκδίδεται με απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, καθορίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, μπορεί να γίνει υποχρεωτική η φοίτηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στα ειδικά σχολεία και τις λοιπές ειδικές μονάδες, από το 3^ο μέχρι και το 18^ο έτος της ηλικίας τους για την ειδική αγωγή και από το 14^ο μέχρι το 20^ο έτος για την ειδική επαγγελματική εκπαίδευση. Καθορίζονται επίσης οι κατηγορίες όσων απαλλάσσονται από την υποχρεωτική φοίτηση και τα κριτήρια απαλλαγής καθώς και η διαδικασία εγγραφής ή παράτασης φοίτησης πέρα από το 18^ο ή το 20^ο έτος αντίστοιχα και για όσο χρονικό διάστημα χρειάζεται για τη συμπλήρωση της ειδικής αγωγής και της ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

3. Για την ειδική αγωγή και την ειδική επαγγελματική εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, εφαρμόζονται ειδικά προγράμματα με βάση το είδος και το βαθμό ανάγκης, τις δυνατότητες εκπαίδευσης και ένταξης στην παραγωγική διαδικασία καθώς και αλληλοαποδοχής, με το κοινωνικό σύνολο αφού ληφθούν υπόψη και οι κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες, οι πολιτιστικές και άλλες ειδικές συνθήκες της διαβίωσής τους. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ορίζονται τα διδακτέα μαθήματα και τα ωρολόγια και αναλυτικά προγράμματα.

4. Τα απαιτούμενα για τη διδασκαλία βιβλία, ατομικά μαγνητόφωνα, ατομικά ακουστικά βαρηκοΐας, μαγνητοταινίες και άλλα απαραίτητα μέσα για την ειδική αγωγή και την ειδική επαγγελματική εκπαίδευση παρέχονται δωρεάν από το κράτος στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

5. Τα διδακτικά μέσα και τα βιβλία εγκυκλοπαιδικής μόρφωσης για τυφλούς που φοιτούν στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης εκδίδονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων (Ο.Ε.Δ.Β.) και διατίθεται σε αυτούς δωρεάν.

Οποιοδήποτε θέμα σχετικό με τη συγγραφή, εικονογράφηση, κρίση, έκδοση, διακίνηση και διανομή των βιβλίων και λοιπών διδακτικών μέσων που προκύπτει λόγω της ιδιαιτερότητάς τους, ρυθμίζεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Με όμοια απόφαση μπορεί να ανατίθεται η εκτύπωση των βιβλίων και λοιπών διδακτικών μέσων στο κέντρο εκπαίδευσης και αποκατάστασης τυφλών (Κ.Ε.Α.Τ.). Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Προεδρίας της Κυβέρνησης και Οικονομικών, μπορεί να συνιστώνται στον Ο.Ε.Δ.Β. θέσεις επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού μόνιμου ή με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου. Με όμοιο προεδρικό διάταγμα διαρθρώνονται οι θέσεις του μόνιμου προσωπικού σε κλάδους και βαθμούς, καθορίζονται τα προσόντα και ο τρόπος πλήρωσης όλων των θέσεων και οι όροι εργασίας και αποζημίωσης του προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου.

6. Οι δαπάνες για την εφαρμογή των παραγράφων 4 και 5 αντιμετωπίζονται με κρατικές επιχορηγήσεις από τον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, στον οποίο εγγράφονται οι σχετικές πιστώσεις.

Φορείς ⁽³⁾

1. Αποκλειστικός φορέας για κάθε θέμα που αναφέρεται στην ειδική αγωγή επαγγελματική εκπαίδευση είναι το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

2. Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός της ειδικής αγωγής και της ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης αποτελούν έργο του Σ.Ε.Α., οι αρμοδιότητες του οποίου καθορίζονται με το προεδρικό διάταγμα που προβλέπεται από την παράγραφο 2 του Άρθρου 22.

Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται ιδίως:

α) η ευθύνη για τον σχεδιασμό, τον προγραμματισμό τον προσδιορισμού των γενικών στόχων και των κατευθύνσεων για τη διαμόρφωση γενικά της εκπαιδευτικής πολιτικής στους τομείς της ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και η υποβολή των σχετικών προτάσεων στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,

β) η γνωμοδότηση για κάθε θέμα που παραπέμπεται σε αυτό αφορά την ειδική αγωγή και την ειδική επαγγελματική εκπαίδευση και εισήγηση μέτρων για τα επιμέρους προγράμματα εκπαίδευσης και

γ) η παρακολούθηση και ο έλεγχος της εφαρμογής των προγραμμάτων και η εισήγηση για τη λήψη των απαραίτητων μέτρων.

3. Μονάδες ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, που ανήκουν στην αρμοδιότητα ή την εποπτεία άλλων υπουργείων και οργανισμών και λειτουργούν είτε ως δημόσια σχολεία είτε ως σχολεία νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου είτε ως ιδιωτικά σχολεία, υπάγονται εφεξής στην αρμοδιότητα ή την εποπτεία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

4. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μπορεί να μετατρέπονται σε δημόσιες σχολικές μονάδες τα ειδικά σχολεία ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης που ανήκουν σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου ή φυσικά πρόσωπα. Η μετατροπή γίνεται είτε ύστερα από αίτησή τους και εξαγορά της περιουσίας τους είτε με σύγχρονη αναγκαστική απαλλοτρίωση. Περιεχόμενο ή όροι διαθήκης, κωδίκελου ή δωρεάς διατηρούνται όπως έχουν.

5. Οι εκπαιδευτικοί και το λοιπό προσωπικό των μονάδων της παραγράφου 3, εφόσον έχουν την ιδιότητα του μόνιμου δημόσιου υπαλλήλου, εντάσσονται με το βαθμό που κατέχουν στις θέσεις προσωπικού που συνιστώνται με το νόμο για την ειδική αγωγή και την ειδική επαγγελματική εκπαίδευση. Όσοι έχουν την ιδιότητα του μόνιμου υπαλλήλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου διατηρούν την ιδιότητά τους αυτή. Οι λοιποί

3. (ΦΕΚ 167/85) ,Άρθρο 34 Ν.1566/85

Εξακολουθούν να υπηρετούν με την ιδιότητα που έχουν. Όσοι υπηρετούν σε σχολικές μονάδες που μετατρέπονται κατά τις διατάξεις της παραγράφου 4 προσλαμβάνονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων στις δημόσιες σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 62.

6. Διδακτήρια, γήπεδα, κάθε είδους εξοπλισμός, έπιπλα και σκεύη ειδικών σχολείων, που ανήκουν σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου ή σε φυσικά πρόσωπα, μπορεί να απαλλοτριωθούν ή να αγοραστούν για χρήση των δημοσίων σχολείων. Οι πράξεις μεταβίβασης γίνονται χωρίς παράσταση δικηγόρου, μεταγράφονται ατελώς και δεν υπόκεινται σε οποιοδήποτε τέλος, φόρο ή εισφορά ή άλλη επιβάρυνση υπέρ του Δημοσίου ή τρίτου.

7. Με την απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα σχετικά με τη μετατροπή σχολείων ειδικής αγωγής επαγγελματικής εκπαίδευσης, την πρόσληψη του προσωπικού τους και την εξαγορά της περιουσίας τους.

Προσωπικό ⁽⁴⁾

1. Οι θέσεις του εκπαιδευτικού προσωπικού των δημοσίων μονάδων ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης περιλαμβάνονται στο σύνολο των οργανικών θέσεων εκπαιδευτικού προσωπικού, κατά βαθμίδα εκπαίδευσης, όπως προβλέπονται στα άρθρα 12 παρ. 4, 13 παρ. 4 και 14 παρ.4.

2. Για τη στελέχωση των σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης χρησιμοποιείται εκπαιδευτικό προσωπικό της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατά περίπτωση. Συνιστώνται επιπλέον οι εξής θέσεις προσωπικού:

Α' Ειδικό Προσωπικό:

Κλάδος ΑΤ19 Θεραπευτών του λόγου	Θέσεις 10
Κλάδος ΑΤ20 Επαγγελματικών Συμβούλων	» 1
Κλάδος ΑΤ21 Ψυχολόγων	» 50
Κλάδος ΑΡ2 Επιμελητών	» 40
Κλάδος ΑΡ3 Θεραπευτών του λόγου	» 10
Κλάδος ΑΡ4 Επαγγελματικών συμβούλων	» 1
Κλάδος ΑΡ5 Φυσιοθεραπευτών	» 15
Κλάδος ΑΡ6 Εργασιοθεραπευτών	» 15
Κλάδος ΑΡ7 Κοινωνικών λειτουργιών	» 60

Σύνολο θέσεων 202

Β' Διοικητικό Προσωπικό:

Κλάδος ΜΕ1Ε Διοικητικών Υπαλλήλων	Θέσεις 10
Κλάδος ΣΕ1 Κλητήρων, επιστατών, φυλάκων- νυκτοφυλάκων	» 30

Σύνολο θέσεων 40

4. (ΦΕΚ 167/85), Άρθρο 35 Ν.1566/85

Οι παραπάνω θέσεις του ειδικού προσωπικού κατατάσσονται στους βαθμούς Α', Β' και Γ' και είναι σε κάθε κατηγορία και κλάδο οργανικά ενιαίες. Οι θέσεις του διοικητικού προσωπικού προσauξάνουν τις αντίστοιχες θέσεις του άρθρου 20 στον εισαγωγικό βαθμό κάθε κλάδου.

3. Η κατανομή και ανακατανομή των θέσεων στα σχολεία ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Οι διατάξεις της παράγρ. 14 του άρθρου 14 εφαρμόζονται αναλόγως και για το ειδικό προσωπικό της ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

4. Τυφλοί, κωφοί και άτομα που έχουν κινητικές διαταραχές μπορούν να διορίζονται σε θέσεις που προβλέπονται από αυτό το άρθρο, εφόσον έχουν τα υπόλοιπα προσόντα που προβλέπονται από το νόμο και δεν έχουν συμπληρώσει το 50^ο έτος της ηλικίας τους.

5. Οι διατάξεις που ισχύουν για το εκπαιδευτικό προσωπικό των σχολείων ιδιωτικής εκπαίδευσης εφαρμόζονται αναλόγως και στο εκπαιδευτικό προσωπικό των ιδιωτικών σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

6. Στο προσωπικό που υπηρετεί στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης καταβάλλεται κατά μήνα και όλο το έτος επίδομα δυσμενών συνθηκών εργασίας ίσο με το 30% των μηνιαίων αποδοχών του κατώτερου μισθολογικού κλιμακίου του εισαγωγικού βαθμού κάθε κλάδου.

7. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών συνιστώνται θέσεις εκπαιδευτικού και λοιπού προσωπικού με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου, τις οποίες καταλαμβάνει το αντίστοιχο προσωπικό των σχολείων ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, που μετατρέπονται κατά τις διατάξεις του άρθρου 34 παράγραφοι 4 και 5 και ρυθμίζονται θέματα που προκύπτουν κατά την εφαρμογή της παραγράφου αυτής.

8. Τα ειδικά τυπικά προσόντα διορισμού στον εισαγωγικό βαθμό του ειδικού προσωπικού ορίζονται κατά κλάδους ως εξής:

α) του κλάδου ΑΤ19 Θεραπευτών του λόγου, πτυχίο θεραπευτού του λόγου Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή ισότιμο της αλλοδαπής ή πτυχίο παιδαγωγικού τμήματος Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή ισότιμο της αλλοδαπής με εξειδίκευση στη θεραπεία του λόγου,

β) του κλάδου ΑΤ20 Επαγγελματικών Συμβούλων πτυχίο Α.Ε.Ι. της ημεδαπής και πτυχίο της σχολής επαγγελματικού προσανατολισμού του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) ή ισότιμο πτυχίο επαγγελματικού συμβούλου Α.Ε.Ι. της αλλοδαπής,

γ) του κλάδου ΑΤ21 Ψυχολόγων πτυχίο Ψυχολογίας Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή ισότιμο της αλλοδαπής με προτίμηση στην ειδίκευση της παιδικής ψυχολογίας,

δ) του κλάδου ΑΡ2 Επιμελητών, πτυχίο νοσοκόμων ή βρεφονηπιοκόμων ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της ημεδαπής ή ισότιμο της αλλοδαπής,

ε) του κλάδου ΑΡ3 Θεραπευτών του λόγου, πτυχίο θεραπευτού του λόγου ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της ημεδαπής ή ισότιμο της αλλοδαπής,

στ) του κλάδου ΑΡ4 Επαγγελματικών Συμβούλων, πτυχίο επαγγελματικού συμβούλου ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της ημεδαπής ή ισότιμο της αλλοδαπής,

ζ) του κλάδου ΑΡ5 φυσικοθεραπευτών, πτυχίο τμήματος φυσικοθεραπευτών ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της ημεδαπής ή ισότιμο της αλλοδαπής,

η) του κλάδου ΑΡ6 εργασιοθεραπευτών, πτυχίο τμήματος εργασιοθεραπευτών ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της ημεδαπής ή ισότιμο της αλλοδαπής και

θ) του κλάδου ΑΡ7 Κοινωνικών Λειτουργών, πτυχίο κοινωνικής εργασίας ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της ημεδαπής ή ισότιμο της αλλοδαπής.

Για την αναγνώριση των πτυχίων σχολών της αλλοδαπής ως ισότιμο προς τα πτυχία σχολών της ημεδαπής, εκτός από τα πτυχία Α.Ε.Ι., εφαρμόζεται αναλόγως η παράγραφος 2 του άρθρου 13.

9. Για την τοποθέτηση νηπιαγωγών και δασκάλων στις μονάδες ειδικής αγωγής απαιτείται και πτυχίο διετούς μετεκπαίδευσης στο τμήμα ειδικής αγωγής του Μαρασλείου Διδασκαλείου Δημοτικής Εκπαίδευσης (Μ.Δ.Δ.Ε.) ή μετεκπαίδευση σε Α.Ε.Ι. ημεδαπής ή αλλοδαπής ή πενταετής διδακτική υπηρεσία σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής.

10. Δάσκαλοι και νηπιαγωγοί, που έχουν πάνω από τρία έτη διδακτικής υπηρεσίας σε μονάδες ειδικής αγωγής, μπορούν να εγγράφονται χωρίς εξετάσεις στο δεύτερο έτος του τμήματος ειδικής αγωγής του Μ.Δ.Δ.Ε.. Η διαδικασία εγγραφής και κάθε σχετικό θέμα ρυθμίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

11. Τα ειδικότερα καθήκοντα του προσωπικού των κλάδων ΑΤ19 έως ΑΤ21 και ΑΡ2 έως ΑΡ7 καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων που εκδίδεται ύστερα από γνώση του Σ.Ε.Α..

12. Κατά την τοποθέτηση του εκπαιδευτικού προσωπικού στις μονάδες ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης προτιμώνται όσοι έχουν σπουδές στην ειδική αγωγή σε σχολή της ημεδαπής ή αλλοδαπής ή διδακτική εμπειρία στις μονάδες αυτές.

13. α) Οι διορισμοί στις θέσεις του διοικητικού προσωπικού γίνονται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.1320/1983.

β) Η πλήρωση των θέσεων του ειδικού προσωπικού γίνεται ύστερα από προκήρυξη του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και η επιλογή των διοριστέων από το υπηρεσιακό συμβούλιο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αν δεν είναι δυνατή η πλήρωση των θέσεων με μόνιμο προσωπικό, συνιστώνται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών, για όσο χρόνο θα μείνουν κενές, ισάριθμες θέσεις με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται και το ύψος των αποδοχών όσων προσλαμβάνονται στις θέσεις αυτές.

γ) Ο διορισμός του ειδικού προσωπικού γίνεται στον εισαγωγικό βαθμό Γ για τα εμματα της υπηρεσιακής του κατάστασης εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις του άρθρου 16.

14. Η μετεκπαίδευση, ειδίκευση και επιμόρφωση του προσωπικού σε θέματα ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης γίνονται είτε με προγράμματα του ιδρύματος κρατικών υποτροφιών σε Α.Ε.Ι. της αλλοδαπής είτε με εκπαιδευτικές άδειες για φοίτηση σε Α.Ε.Ι. της ημεδαπής είτε με προγράμματα που καταρτίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και περιλαμβάνουν αποστολές στο εξωτερικό με τη μορφή επισκέψεων, σεμιναρίων ή συνεδρίων. Οι δημόσιοι εκπαιδευτικοί που μετεκπαιδεύονται στην ειδική αγωγή με δαπάνες του κράτους είναι υποχρεωμένοι να υπηρετήσουν σε δημόσια ειδικά σχολεία για μια πενταετία τουλάχιστον. Όσοι έχουν μετεκπαιδευτεί μέχρι σήμερα και όσοι θα μετεκπαιδεύονται στο τμήμα ειδικής αγωγής του Μ.Δ.Δ.Ε. τοποθετούνται υποχρεωτικά σε δημόσια σχολεία, όπου υπηρετούν μια πενταετία τουλάχιστον. Η διαδικασία για την κατάρτιση και έγκριση των προγραμμάτων, ο τρόπος επιλογής των υποψηφίων για μετεκπαίδευση, ειδίκευση και επιμόρφωση και κάθε άλλη λεπτομέρεια που προκύπτει κατά την εφαρμογή του άρθρου αυτού ρυθμίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών. Η ίδρυση και λειτουργία οποιασδήποτε μορφής σχολών, ινστιτούτων ή κέντρων από ιδιώτες για την εκπαίδευση, μετεκπαίδευση, ειδίκευση ή επιμόρφωση προσωπικού σε θέματα ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης απαγορεύεται. Οι παραβάτες τιμωρούνται κατά το άρθρο 458 του ποινικού κώδικα.

15. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μπορεί να εισάγεται το μάθημα της ειδικής αγωγής στα προγράμματα διδασκαλίας των σχολών εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και μετεκπαίδευσης εκπαιδευτικού προσωπικού.

Ν.2009/92 (ΦΕΚ 18/14.2.92 τ.Α)

Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και άλλες διατάξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ – ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ – ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΩΝ Α.Μ.Ε.Α.

Επαγγελματικός Προσανατολισμός

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός, είναι απαραίτητος για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, πριν την αναζήτηση βιοποριστικού επαγγέλματος. Όταν ο ανάπηρος τελειώσει το πρόγραμμα φυσικής αποκατάστασης, έχει μάθει να φροντίζει τον εαυτό του στις καθημερινές του δραστηριότητες, έχει αποδεχθεί την αναπηρία του και τη νέα μορφή του εαυτού του (image) και έχει προσγειωθεί στη νέα του ζωή και είναι έτοιμος να προετοιμαστεί για την επαγγελματική του απασχόληση. Σ' αυτό το στάδιο της θεραπείας συνεργάζονται ο επαγγελματικός σύμβουλος με την προεπαγγελματική εργοθεραπεία και με το ίδιο άτομο.

Ανάλογα, λοιπόν με την κλίση του, τις πνευματικές του ικανότητες και τους σωματικούς του περιορισμούς, λόγω αναπηρίας, δοκιμάζεται το άτομο στο εργαστήριο εργοθεραπείας, όπου κρίνεται η περαιτέρω προώθησή του για το είδος της εκπαίδευσης που θα λάβει.

Με την εκτέλεση ορισμένων εργασιών μέσα στο εργαστήριο, ανάλογα με την επιθυμία του ατόμου, διαφαίνονται η δεξιότητα, ο συντονισμός των κινήσεων, η αντοχή καθώς και το διανοητικό επίπεδο του ατόμου.

Επαγγελματική Αναπροσαρμογή, Επαγγελματική Εκπαίδευση

Επαγγελματική αναπροσαρμογή είναι η επάνοδος του αναπήρου στην εργασία, που έκανε πριν μείνει ανάπηρος. Η επαγγελματική αυτή αποκατάσταση είναι η ιδεώδης, διότι ανεβάζει το ηθικό του ατόμου και γίνεται πιο ομαλή η ψυχολογική και κοινωνική του αναπροσαρμογή. Για το σκοπό αυτό, πρέπει, από νωρίς να έρχεται σε επαφή ο επαγγελματικός σύμβουλος με τον ανάπηρο, καθώς και με όλη την ομάδα αποκατάστασης, ώστε να διερευνούνται όλες οι δυνατότητες επανόδου του αναπήρου στην προηγούμενη εργασία του.

Όταν το πρόγραμμα φυσικής αποκατάστασης βρίσκεται προς το τέλος του, ο επαγγελματικός σύμβουλος ή άλλος ειδικός, εκτός από τις επαφές του με τον ανάπηρο, πρέπει να αρχίζει επαφές και με τον εργοδότη του, τον οποίο θα προετοιμάσει για να επαναπροσλάβει το άτομο, έστω κι αν χρειασθεί, να γίνουν διάφορες αλλαγές στους χώρους ή στον τρόπο εργασίας.

Πριν τον εργοδότη, όμως, πρέπει να πεισθεί ο ίδιος ο ανάπηρος ότι μπορεί να επανέλθει στην προηγούμενη εργασία του με αισιοδοξία και αυτοπεποίθηση κι ότι δεν μειονεκτεί εξαιτίας της αναπηρίας του.

Υπάρχουν πολλά παραδείγματα αναπήρων, που όχι μόνο επανήλθαν στην προηγούμενη εργασία τους αλλά και που αποδίδουν περισσότερο από ότι απέδιδαν, πριν μείνουν ανάπηροι.

Όταν το άτομο με ειδικές ανάγκες δεν γνωρίζει κανένα επάγγελμα ή δεν μπορεί να επιστρέψει στην προηγούμενη εργασία του, λόγω της αναπηρίας του, τότε γίνεται επαγγελματικός προσανατολισμός, εφόσον φυσικά η ηλικία του είναι κατάλληλη και στη συνέχεια προωθείται για επαγγελματική εκπαίδευση. ⁽¹⁾

1. Taylor W. Taylor I, (1965), Vocation training for handicapped youth in England. Employment service Review. New York, p. 48.

Ηλικιακοί περιορισμοί δεν πρέπει να υπάρχουν. Έχουν εκπαιδευτεί με επιτυχία σε σχολές, από όσο είναι γνωστό, άτομα ηλικίας 30, 40, 50 και άνω ετών σε διάφορες τεχνικές ειδικότητες, αρκεί να έχουν έφεση.

Η επαγγελματική εκπαίδευση είναι καλύτερα να γίνεται σε σχολές που εξυπηρετούν την κοινότητα, δηλαδή να εκπαιδεύονται μαζί στον ίδιο χώρο «ανάπηροι» και «μη ανάπηροι». Όπου, όμως, υπάρχουν δυσκολίες συνιστώνται εξειδικευμένες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες, όπως είναι οι εγκαταστάσεις του Εθνικού Ιδρύματος Αποκατάστασης Αναπήρων.

Ο τελικός στόχος στον οποίο επικεντρώνονται οι προσπάθειες του προγράμματος αποκατάστασης, καθώς και όλων των ειδικών της Ομάδας αποκατάστασης, είναι η εύρεση εργασίας του αναπήρου και η επανένταξή του στην κοινωνία. ⁽²⁾

Για τις περιπτώσεις που έτυχαν επιτυχημένης επαγγελματικής αναπροσαρμογής ή εκπαίδευσης, καταβάλλεται προσπάθεια διοχέτευσής τους στην ελεύθερη αγορά εργασίας, στον τομέα που μπορούν να αποδώσουν. Η διοχέτευση στην αγορά εργασίας, των ατόμων με ειδικές ανάγκες, είναι μια διαδικασία δύσκολη, πολύπλευρη και επίμονη ⁽³⁾. Για αυτό πρέπει να εργασθούν επαγγελματικοί σύμβουλοι, κοινωνικοί λειτουργοί, ειδικοί στις τοποθετήσεις αναπήρων, σύμβουλοι, επισκέπτες Δημόσιας Υγείας αλλά κυρίως τα ίδια τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Τα πιο αξιόπιστα διαπιστευτήρια είναι η εργασία και η αποδοτικότητα των ίδιων των αναπήρων. Όταν ο πρώτος ανάπηρος αποδίδει στην επιχείρηση, τότε ο εργοδότης ζητάει και άλλους αναπήρους στη δουλειά του (π.χ. η επιχείρηση ΙΖΟΛΑ, τα Ναυπηγεία Σκαραμαγκά, προσλαμβάνουν εδώ και πολλά χρόνια αναπήρους).

Η διοχέτευση στην ελεύθερη αγορά εργασίας δεν είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί για τους υπερηλικες και για τις περιπτώσεις με βαρείες σωματικές αναπηρίες ή διανοητικές καθυστερήσεις. Για τις περιπτώσεις αυτές, επιδιώκεται η απασχόληση στο σπίτι ή σε κλειστό εργαστήριο ή και μερική απασχόληση υπό συνθήκες προστατευμένης εργασίας.

Η απασχόληση στο σπίτι αφορά χειροτεχνία ή άλλες τυποποιημένες ελαφρές εργασίες.

Επαγγελματική Απασχόληση – Κέντρα Εργασίας Αναπήρων (Κ.Ε.Α.)

Για τις περιπτώσεις των υπερηλικών ή των βαριά αναπήρων, των οποίων η απασχόληση στο σπίτι δεν είναι δυνατή, προβλέπονται κλειστά εργαστήρια, όπου βρίσκουν εργασία, πλήρη ή μερική, τυποποιημένη απασχόληση, στα Κέντρα Εργασίας Αναπήρων. Σ' αυτά, επίσης, μπορούν να φιλοξενηθούν άτομα με ειδικές ανάγκες, τα οποία στερούνται οικογενειακού περιβάλλοντος, έως ότου αισθανθούν ικανά να αντιμετωπίσουν τη ζωή εξωδραματικά.

Το Κέντρο Εργασίας Αναπήρων (Κ.Ε.Α.) ⁽⁴⁾ προσφέρει διαμονή, σίτιση και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Οι τρόφιμοι εργάζονται συνεργαζόμενοι με επιχειρήσεις, εκτός ιδρύματος, εκτελώντας διάφορες παραγγελίες (πλεκτά, παιχνίδια κ.λ.π.) και τα κέρδη τα απολαμβάνουν οι ίδιοι.

2. Meisel H., (1975). Placement and Employment of handicapped persons and the role of public relations. Public relations, the new face of communication in rehabil. A paper presented in 4th International Symposium on Athens. P.I.K.P.A., p. 28-29.

3. McCahill W., (1971). The world 's handicapped best salesmen. First Athens International Symposium, "Public Relation an Rehabilitation 1971". p. 57.

4. Οι πληροφορίες για το Κ.Ε.Α. πάρθηκαν από το Γραφείο για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες του Δήμου Αθηναίων, που λειτουργεί στην οδό Σοφοκλέους 70 και Πειραιώς και συγκεκριμένα από την υπεύθυνη για τα Α.Μ.Ε.Α. κα Ρίγλη Μαρία (ψυχολόγο).

Στα Κ.Ε.Α. οι τρόφιμοι πρέπει να φροντίζουν οι ίδιοι για τις καθημερινές τους ανάγκες. Πρέπει, δηλαδή, να αυτοεξυπηρετούνται. Επειδή τρόφιμοι των Κ.Ε.Α. έχουν προβλήματα μεταφοράς, το Ίδρυμα, με αρμόδιο υπάλληλο και αυτοκίνητο, μεταφέρει το υλικό εργασίας από το εργοστάσιο ή τους ιδιώτες στο Κ.Ε.Α. όταν αυτοί δυσκολεύονται να το κάνουν.

Οι ανάπηροι στο Κ.Ε.Α. εργάζονται ατομικά ή ομαδικά. Η αμοιβή τους είναι ανάλογη με την ποσότητα και την ποιότητα της απόδοσής τους κι αυτό αποτελεί κίνητρο για εργασία. Κάποιος από τους τρόφιμους του Κ.Ε.Α. τακτοποιεί τους λογαριασμούς και τα κέρδη των εργαζομένων. Αυτός παίρνει ως αμοιβή ένα ορισμένο ποσοστό, που το έχουν συμφωνήσει όλοι μαζί.

Από τα παραπάνω, γίνεται φανερό ότι το Κ.Ε.Α. αποτελεί μια μικρή οργανωμένη κοινωνία ατόμων με ειδικές ανάγκες, που προσφέρει άνετη διαμονή. Ανακούφιση και μια καλή αρχή για κοινωνικο-επαγγελματική αναπροσαρμογή και επανένταξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ Α.Μ.Ε.Α.

Η σημασία της Αποκατάστασης ,κοινωνική και οικονομική

Η αποκατάσταση των Α.Μ.Ε.Α. αποβαίνει ωφέλιμη οικονομικά, γιατί στηρίζεται στο σημαντικό απόθεμα των σωματικών και ψυχοδιανοητικών ικανοτήτων τους, που έχει μείνει άθικτο. Αρκετές φορές, οι ικανότητες, οι ιδιαίτερες κλίσεις και ο αυξημένος ζήλος, που επιδεικνύουν αυτά τα άτομα, παρακινούν τους εργοδότες να τους προσλάβουν, σκεπτόμενοι το συμφέρον που θα έχουν από τη μεγάλη απόδοση.⁽¹⁾

Διεθνείς στατιστικές και συγκριτικές μελέτες, με την κατεύθυνση του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας, που έγιναν μεταξύ δεκάδων χιλιάδων εργαζομένων αναπήρων και μη αναπήρων, κυρίως στις Η.Π.Α. και στη Δυτική Ευρώπη στον τομέα της βιομηχανίας, έδειξαν ότι οι προσανατολισμένοι και εκπαιδευμένοι με επιτυχία επαγγελματικά ανάπηροι εργαζόμενοι στη βιομηχανία, σε συναγωνισμό με ισάριθμους μη αναπήρους, παρουσιάζουν τα εξής πλεονεκτήματα για τον εργοδότη και την παραγωγή:

1. Κάνουν κατά 7% λιγότερες απουσίες.
2. Έχουν μεγαλύτερη και καλύτερη ποσοτική και ποιοτική απόδοση από τους μη αναπήρους, κατά 4,6%.
3. Είναι σταθερότεροι στην εργασιακή τους σχέση, με τον ίδιο εργοδότη κατά 27%.
4. Απολύονται από τον εργοδότη τους κατά ποσοστό 5% λιγότερο από τους μη αναπήρους.
5. Υπόκεινται σε εργατικά ατυχήματα κατά το ποσοστό 51% λιγότερο από τους μη αναπήρους.

Εφαρμόζοντας ιατροκοινωνική και επαγγελματική αποκατάσταση Α.Μ.Ε.Α. έχει πλέον, αποδειχθεί, διεθνώς αλλά και στη χώρα μας, ότι ένα ποσοστό 60% των ατόμων αυτών μπορεί να επανενταχθεί στην παραγωγική διαδικασία. Με τον τρόπο αυτό, κάθε δαπάνη για προγράμματα ιατροκοινωνικής και επαγγελματικής αποκατάστασης των Α.Μ.Ε.Α. μεταβάλλεται σε επένδυση ωφέλιμη για το δημόσιο χρήμα.

Κοινότητα και Αποκατάσταση

Οι ανθρώπινες κοινότητες διαμέσου των αιώνων «δρουν» για την κάλυψη των αναγκών τους σαν σύνολα. Αν μια κοινότητα δεν είναι σε θέση να φροντίσει για τις ανάγκες των ατόμων, η κοινότητα αυτή χάνει την αξιοπιστία της. Όμως σε πολλές χώρες οι κοινότητες δεν κατόρθωσαν να αναπτύξουν συστήματα υγείας ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες όλου του πληθυσμού εξαιτίας της ανεπάρκειας ή της κακοδιαχείρισης των υφιστάμενων πόρων. Συνεπώς, οι κοινότητες καλύπτουν τις σπουδαιότερες ανάγκες του πληθυσμού. Όμως στο ποιες ανάγκες χαρακτηρίζονται σπουδαιότερες, εκτός από τα επιστημονικά δεδομένα μπορούμε να διακρίνουμε και άλλα στοιχεία όπως πολιτικές σκοπιμότητες, στάσεις, στερεότυπα. Κάτω από το πρίσμα των στερεοτύπων για την αναπηρία και τους ανάπηρους, η αποκατάσταση σπάνια βρίσκεται ανάμεσα στις προτεραιότητες των κοινοτήτων, όσον αφορά την κατανομή των πόρων.

Η διακήρυξη της Alma-Ata το 1978 όριζε ότι: «Η πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας είναι βασική φροντίδα υγείας και πρέπει σε όλον τον πλανήτη να είναι διαθέσιμη σε άτομα και οικογένειες μέσα στην κοινότητα, με την έννοια ότι πρέπει να είναι αποδεκτή από αυτούς, με την πλήρη συμμετοχή τους και με κόστος στο οποίο μπορεί να

1. POSNER B: The strange world of human attitudes. A paper presented in the 4th International Symposium of Public relations. the new face of communication in Rehabil. Athens 1975. p. 39.

ανταπεξέλθει η κοινότητα...». ⁽²⁾ Συνεπώς οι κοινότητες θα πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα και να διαθέτουν τα κατάλληλα μέσα για την εξασφάλιση υπηρεσιών και φροντίδων αποκατάστασης στα άτομα και τις οικογένειες που τα έχουν ανάγκη. ⁽³⁾

Η συνεργασία με τα άτομα και τις οικογένειες των αναπήρων ατόμων, η ενεργή συμμετοχή τους τόσο στον προγραμματισμό και την εφαρμογή του προγράμματος αποκατάστασης, όσο και στην κοινωνική και πολιτική ζωή της κοινότητας, με ενεργό συμμετοχή για τη διαμόρφωση γνώμης και λήψη αποφάσεων για τα ζητήματα που τους αφορούν, φαντάζει ιδανικό. ⁽⁴⁾

Ομάδες Αποκατάστασης

Η προσέγγιση του ατόμου και της οικογένειας στη διάρκεια της αποκατάστασης απαιτεί την παροχή φροντίδας από πολλές κατηγορίες επαγγελματιών που συνεργάζονται μεταξύ τους μέσα στα πλαίσια της ομάδας αποκατάστασης. Η ομάδα αποκατάστασης αποτελείται από ένα σύνολο ατόμων διαφόρων επαγγελμάτων και ειδικοτήτων που συνεργάζονται μεταξύ τους, με το άτομο, την οικογένειά του και την κοινότητα προκειμένου να παρέχουν ολοκληρωμένο πρόγραμμα αποκατάστασης. Η σύνθεση και το μέγεθος της ομάδας αποκατάστασης ποικίλλουν ανάλογα με την περίπτωση και επηρεάζονται από πολλούς παράγοντες. Οι παράγοντες αυτοί είναι το νόσημα από το οποίο πάσχει το άτομο, γεωγραφικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί, πολιτικοί, οι ανάγκες του ασθενούς και η ακολουθούμενη πρακτική στο συγκεκριμένο νοσηλευτικό τμήμα ή υπηρεσία παροχής θεραπείας και φροντίδας. Ο ασθενής και η οικογένειά του αποτελούν κεντρικά μέλη της ομάδας αποκατάστασης. Στην ομάδα αποκατάστασης συμμετέχουν: ⁽⁵⁾

- Άτομο με ειδικές ανάγκες και η οικογένειά του
- Ιατρός (ειδικότητες)
- Νοσηλευτής (ειδικότητες)
- Επισκέπτης υγείας (εξειδικεύσεις)
- Φυσικοθεραπευτής (ειδικότητες)
- Κοινωνικός λειτουργός
- Ψυχολόγος
- Εργοθεραπευτής
- Λογοθεραπευτής
- Τεχνίτης ορθοπεδικών μηχανημάτων
- Επιμελητής πρόνοιας
- Ειδικός παιδαγωγός
- Σύμβουλος επαγγελματικού αναπροσανατολισμού
- Άλλες επαγγελματικές κατηγορίες και ειδικότητες ανάλογα με την περίπτωση.

Οι ρόλοι των μελών της ομάδας αποκατάστασης προσδιορίζονται από την εκπαίδευση που έχουν, από την εμπειρία τους και από την ακολουθούμενη πρακτική στο συγκεκριμένο τομέα της αποκατάστασης. Μερικές φορές υπάρχουν αλληλοεπικαλύψεις ενεργειών από διαφορετικούς επαγγελματίες στον τομέα της

2. W.H.O. (1978) Alma Ata (1978): Primary Health Care, Geneva, p. 18.

3. Richadier JB and Friers T. (1990) Comprehensive rehabilitation, realistic approaches to community needs, One in Ten 1990, vol. 8, Rehabilitation International, New York, p. 49-50.

4. Van der Hulst G. (1993) Negotiating the role of the rehabilitation worker in rural communities: Outreach work in Zimbabwe. In Finken-flugel H, (Ed) The handicapped community, VU University Press, Amsterdam, p. 77.

5. ΣΑΠΟΥΝΤΖΗ – ΚΡΕΠΙΑ Δ. (1998). Χρόνια Ασθένεια και Νοσηλευτική φροντίδα. Μια ολιστική προσέγγιση, Εκδόσεις «ΕΛΛΗΝ», σελ. 79.

αποκατάστασης και αυτό μπορεί να δημιουργεί εντάσεις και συγκρούσεις, όμως η λειτουργία της ομάδας έχει πολλές δυναμικές και είναι χρήσιμο παρά τις δυσκολίες να γίνονται προσπάθειες για τη συνέχιση της λειτουργίας της καθώς λίγοι επαγγελματίες υγείας έχουν εκπαίδευση για το πώς να λειτουργούν σαν μέλη ομάδας, είναι χρήσιμο η ένταξη στη μονάδα αποκατάστασης να συνοδεύεται από την αποδοχή της ύπαρξης διαφορετικών απόψεων μεταξύ των επαγγελματιών. Οι επαγγελματίες που εργάζονται σαν ομάδα στον τομέα της αποκατάστασης αναπτύσσουν διεπαγγελματική συνεργασία. Ο ορισμός της έννοιας «διεπαγγελματική συνεργασία» θεωρείται χρήσιμο να παρατεθεί γιατί αποτελεί βασικό στοιχείο της όλης λειτουργίας της ομάδας.

ΔΙΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ → Διαδικασία που λαμβάνει χώρα ή μοιράζεται μεταξύ επαγγελματιών που ανήκουν σε διαφορετικά επαγγέλματα. Αυτό μπορεί να αφορά γεγονός, λειτουργία, κοινή ενέργεια.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ → Διαδικασία κοινής εργασίας με κοινά αποδεκτούς στόχους και φιλοσοφία.

Ταυτόχρονα είναι απαραίτητη η κατανόηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών όπως είναι ικανότητες, γνώσεις, στοιχεία προσωπικότητας και συμπεριφοράς που έχει καθένα από τα συμβαλλόμενα μέλη ως επαγγελματίας αλλά και ως άτομο. Η διεπαγγελματική συνεργασία δεν αφορά μόνο την εργασία σε ομάδα αλλά περιλαμβάνει: ⁽⁶⁾

- Επικοινωνία
- Καθοδήγηση και συμβουλευτική
- Τήρηση κοινών στοιχείων
- Ανταλλαγή πληροφοριών και στοιχείων
- Καθιερωμένη επίσημη συνάντηση επαγγελματιών στα πλαίσια της εργασίας τους
- Κοινωνικές σχέσεις.

Η ομάδα αποκατάστασης, όπως και η ομάδα υγείας γενικότερα, θεωρείται ότι είναι χρήσιμη και αποτελεσματική γιατί περιέχει θεραπεία και φροντίδα σε άτομα με πολύπλοκες ανάγκες που δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν αποτελεσματικά από ένα μόνο επαγγελματία υγείας. Οι ομάδες αποκατάστασης βεβαίως ποικίλλουν και στη δομή και στη λειτουργία. Η δομή της ομάδας αφορά τον αριθμό των μελών και τη συμμετοχή των διαφόρων επαγγελμάτων, ενώ η λειτουργία της ομάδας αφορά τον τρόπο με τον οποίο η ομάδα λειτουργεί. Τόσο η δομή, όσο και η λειτουργία της ομάδας αποκατάστασης είναι παράγοντες που προσδιορίζουν την ποιότητα των φροντίδων που δέχεται ο ασθενής.

Οι ομάδες αποκατάστασης μπορούν να λειτουργούν με διαφορετικούς τρόπους – μοντέλα. ⁽⁶⁾

ΜΟΝΤΕΛΟ 1

α) Το είδος της ομάδας αποκατάστασης χαρακτηρίζεται από τη θέσπιση στόχων από το κάθε επάγγελμα/επαγγελματία ξεχωριστά.

β) Υπάρχουν σαφείς διαχωρισμοί μεταξύ των επαγγελμάτων/επαγγελματιών.

γ) Τα αποτελέσματα που αποκομίζει ο ασθενής είναι το άθροισμα των ξεχωριστών προσπαθειών των επαγγελμάτων/επαγγελματιών.

δ) Το κλειδί για την επιτυχή λειτουργία αυτού του είδους της ομάδας είναι η αποτελεσματική επικοινωνία μέσω της οποίας τα άλλα επαγγέλματα ενημερώνονται για τους στόχους και τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων που κάνει το κάθε επάγγελμα.

6. ΣΑΠΟΥΝΤΖΗ – ΚΡΕΠΙΑ Δ., (1998). Χρόνια Ασθένεια και Νοσηλευτική φροντίδα. Μια ολιστική προσέγγιση. Εκδόσεις «ΕΛΛΗΝ», σελ. 81.

ΜΟΝΤΕΛΟ 2

α) Το είδος αυτό της ομάδας αποκατάστασης χαρακτηρίζεται από τη συνεργασία που αναπτύσσεται μεταξύ των επαγγελματιών για τον προσδιορισμό των στόχων του προγράμματος αποκατάστασης.

β) Χαρακτηρίζεται επίσης από το συνδυασμό της προσέγγισης για την επίλυση του προβλήματος πέρα από τα στενά επαγγελματικά όρια, ενώ χρησιμοποιούνται οι ιδιαίτερες γνώσεις και δεξιότητες των επαγγελματιών για την επίτευξη των στόχων της αποκατάστασης.

ΜΟΝΤΕΛΟ 3

α) Το είδος αυτό της ομάδας αποκατάστασης χαρακτηρίζεται από τη συνεργασία που αναπτύσσεται μεταξύ των μελών της ομάδας, η οποία τείνει στην εξάλειψη των συνόρων μεταξύ των επαγγελματιών.

β) Επιδιώκεται κοινή εκπαίδευση για την αύξηση της ευελιξίας των επαγγελματιών με στόχο την αποφυγή αλληλοκαλύψεων που επιφέρουν κόπωση στον ασθενή στην προσπάθεια επίτευξης των στόχων του προγράμματος αποκατάστασης.

Οποιοδήποτε μοντέλο και αν ακολουθείται από την ομάδα αποκατάστασης, ο τρόπος αυτός εργασίας χρειάζεται συνεχή προσπάθεια για να ευδοκιμήσει γιατί οι επαγγελματίες υγείας είναι άνθρωποι με δυνατότητες, αδυναμίες, προβλήματα, έχουν πάρει μια εκπαίδευση που δε βοηθά και πολύ στην ομαδική εργασία και καλούνται, ιδιαίτερα στο χώρο της αποκατάστασης, να εργασθούν ομαδικά. Είναι φυσικό λοιπόν να αναφύονται προβλήματα στη συνεργασία μέσα στην ομάδα τα οποία πρέπει να αντιμετωπίζονται και να θεωρούνται μέρος της ενδυναμωτικής διαδικασίας της ομάδας.

Η αγωγή Υγείας σαν Αποκαταστασιακή Παρέμβαση

Εισαγωγή

Η αγωγή υγείας είναι μια παρέμβαση που εφαρμόζεται ευρύτατα στο χώρο της υγείας. Στην αποκατάσταση, η αγωγή υγείας επικεντρώνεται στην ανάγκη του ατόμου και της οικογένειας να επιτύχουν τις απαραίτητες αλλαγές στο συνήθη τρόπο ζωής τους. Ο στόχος της αγωγής υγείας είναι να βοηθήσει το άτομο να επιτύχει το υψηλότερο δυνατό επίπεδο λειτουργικότητας. Η αγωγή υγείας χρησιμοποιεί σα βάση της τη θεωρία της μάθησης.⁽⁷⁾

Οι βασικές αρχές που χρησιμοποιούνται στην αγωγή υγείας είναι:⁽⁸⁾

1) Η μάθηση είναι πιο αποτελεσματική, όταν το περιεχόμενο περιεχόμενό της είναι σχετικό με τα ενδιαφέροντα αυτού που μαθαίνει.

2) Η μάθηση είναι πιο αποτελεσματική, όταν το άτομο είναι έτοιμο να μάθει, όταν αισθάνεται την ανάγκη να μάθει κάτι.

7. Toth S. (1983). Patient teaching: a nursing process approach. Lippincot Co, Philadelphia, p.121-123.

8. Dittmar S. (1989). Rehabilitation nursing, process and application, Mosby, St Louis, p. 98-99.

- 3) Η συμμετοχή του ατόμου στη θέσπιση μαθησιακών στόχων ενδυναμώνει τη διαδικασία μάθησης.
- 4) Το διδασκόμενο περιεχόμενο πρέπει να χωρίζεται σε ενότητες.
- 5) Το περιεχόμενο των ενοτήτων διδασκαλίας πρέπει να βασίζεται σε προηγούμενες εμπειρίες και γνώσεις, με μια προοδευτική πορεία από τα γνωστά προς τα άγνωστα θέματα.
- 6) Τα άτομα έχουν διαφορετικές ικανότητες μάθησης.
- 7) Οι διακοπές και η απόσπαση της προσοχής μειώνουν την απόδοση της διαδικασίας αγωγής υγείας.
- 8) Η μάθηση είναι αποτελεσματική, όταν η διδασκαλία πάνω στην οποία βασίζεται, έχει ικανοποιητική διάρκεια.
- 9) Η ικανοποίηση ενδυναμώνει τη διαδικασία της μάθησης.
- 10) Επειδή κατά τη διαδικασία αγωγής υγείας απαιτούνται αλλαγές στη συμπεριφορά, η αγωγή υγείας προκαλεί ένα βαθμό ανησυχίας. Η ανησυχία αυτή είναι ως ένα βαθμό χρήσιμη σαν κινητήρια δύναμη για το άτομο, όμως υψηλά επίπεδα ανησυχίας μειώνουν την ικανότητα του ατόμου για μάθηση.

Η ετοιμότητα του ατόμου για μάθηση

Η ετοιμότητα του ατόμου για μάθηση μπορεί να ορισθεί σαν ικανότητα να αφιερώνει ενέργεια και να επικεντρώνεται στη διαδικασία της μάθησης. Από τον παραπάνω ορισμό συνεπάγεται ότι το άτομο πρέπει να είναι φυσικά και ψυχολογικά ικανό, το περιεχόμενο της διδασκαλίας να σχετίζεται με τις ανάγκες του και να έχει συναισθηματικό ενδιαφέρον.⁽⁹⁾

Η φυσιολογική ικανότητα του ατόμου για μάθηση μπορεί να επηρεασθεί από φυσικούς περιορισμούς που προέρχονται από αρρώστια, τραυματισμό ή συγγενείς «ανωμαλίες» της διάπλασης. Ακόμα το άτομο πρέπει να έχει διανοητικές ικανότητες που απαιτούνται για να αντιληφθεί τη σπουδαιότητα της αγωγής υγείας για τη βελτίωση της υγείας του. Όμως και για τα άτομα με σχετικά υπολειπόμενες διανοητικές ικανότητες είναι δυνατό να εφαρμοσθούν ειδικά σχεδιασμένα προγράμματα αγωγής υγείας.⁽¹⁰⁾

Η ψυχολογική ετοιμότητα του ατόμου για μάθηση επηρεάζεται από αισθήματα απογοήτευσης και απελπισίας, εξαιτίας αρνητικών κοινωνικών στερεοτύπων και στάσεων τις οποίες ενστερνίζεται το άτομο, δυσάρεστες εμπειρίες του παρελθόντος, από παρόμοιο τραυματισμό ή ασθένεια, από το στάδιο της διαδικασίας πένθους στην οποία βρίσκεται το άτομο.⁽¹¹⁾

9. Redman BK. (1984), The process of patient education, (Stued), Mosby. St Louis, p. 145-149.

10. McCornic RD and Parkevich TG, (1979), Patient and family education, John Willey and Sons, New York, p. 110.

11. Toth S. (1983), Patient teaching: a nursing process approach. Lippincot Co. Philadelphia, p. 225.

Οικογένεια και Αγωγή Υγείας

Η οικογένεια παίζει σπουδαίο ρόλο στη διαδικασία αγωγή υγείας. Σύμφωνα με τη θεωρία της οικογένειας, οποιαδήποτε αλλαγή ή κατάσταση στρες βιώνεται από ένα άτομο. Το γεγονός αυτό επηρεάζει και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας. Ακόμα, η Trieschmann, (1974), υποστηρίζει ότι η αποτυχία στην αποκατάσταση ενός ατόμου πολλές φορές οφείλεται στη μη συμμετοχή της οικογένειας στην όλη διαδικασία.⁽¹²⁾

Όπως είναι φυσικό και η διαδικασία αγωγής υγείας επηρεάζεται από τη συμμετοχή της οικογένειας. Η ετοιμότητα της οικογένειας για συμμετοχή σε ένα πρόγραμμα αγωγής υγείας μέσα στα πλαίσια της αποκατάστασης ενός ασθενούς μέλους της συμβάλλει στην αύξηση της ικανότητας του ατόμου για ανταπόκριση στην αποκατάσταση⁽¹³⁾. Οι σχέσεις μεταξύ των μελών της οικογένειας πριν την ασθένεια ή το ατύχημα είναι ενδεικτικές του υποστηρικτικού συστήματος που είναι διαθέσιμο για τον ασθενή. Τα μέλη της οικογένειας που συμμετέχουν σε ένα πρόγραμμα αγωγής υγείας μέσα στα πλαίσια της αποκατάστασης θα πρέπει κατά τη διάρκεια του προγράμματος να αντιληφθούν ότι:⁽¹⁴⁾

- α) θα λειτουργούν υποστηρικτικά για το ασθενές άτομο και όχι υπερπροστατευτικά,
- β) θα εκτελούν για λογαριασμό του μόνο τις ενέργειες που εκείνος δεν μπορεί να επιτελέσει μόνος του,
- γ) θα τον βοηθούν στην επιτέλεση κάποιων άλλων ενεργειών και
- δ) θα του υπενθυμίζουν ενέργειες και τεχνικές που παραλείπονται ή εκτελούνται λανθασμένα.

Ομαδική Αγωγή Υγείας

Η ομαδική αγωγή υγείας δίνει ευκαιρία στο άτομο που διδάσκεται ένα θέμα να γνωριστεί και να συνεργαστεί και με άλλα άτομα που έχουν παρόμοιες δυσκολίες και προβλήματα. Ακόμη, η συμμετοχή σε ομάδα μειώνει τα αισθήματα απομόνωσης που μπορεί να αισθάνεται το άτομο ειδικά μέσα στους χώρους του νοσοκομείου. Η άμιλλα μέσα στην ομάδα, η υποστήριξη που παίρνει το άτομο από την ομάδα αλλά και που δίνει το ίδιο σε άλλα άτομα βοηθούν στην ενδυνάμωση του ατόμου και στην αποκατάστασή του. Βεβαίως δε θα πρέπει να ξεχνάμε και τα προβλήματα που αναφέρονται σε κάθε ομάδα και εκεί θα πρέπει να γίνονται ειδικοί και λεπτοί χειρισμοί.⁽¹⁵⁾

12. Trieschmann PB. (1974). Coping with disability: A sliding scale of goals, Arch Phys Med Rehabil, p. 556.

13. Dittmar S. (1989), Rehabilitation nursing process and application, Mosby, St Louis, p. 195.

14. McCormic RD and Parkevich TG. (1979), Patient and family education, John Willey and Sons, New York, p. 161.

15. Dittmar S. (1989), Rehabilitation nursing process and application, Mosby, St Louis, p. 95-100.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΝΟΜΟΙ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ

ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Πόροι ⁽¹⁾

1. οι πόροι του Ιδρύματος είναι:
  - α) Επιχορήγησις εκ του Κρατικού προϋπολογισμού.
  - β) Εισφοραί, δωρεαί, κληρονομίαι και κληροδοσίαι προς το Ίδρυμα.
  - γ) Έσοδα εξ εκμεταλλεύσεως της περιουσίας του.
  - δ) Τροφεία περιθαλπομένων.
  - ε) Παν έτερον μη ειδικώς κατονομαζόμενον έσοδον.

Προυποθέσεις Συστάσεως ⁽²⁾

1. Δια του Π.Δ/τος εκδιδόμενου προτάσσει του Υπουργού Κοινωνικών Υπηρεσιών εντός έτους από της ισχύος του παρόντος επιφυλασσομένων των διατάξεων του Γενικού Οικονομικού Κανονισμού του κράτους καθορίζονται:
  - α) Αι γενικαί προϋποθέσεις κα όροι ότινες δέον να πληρούνται υπό των περιών το Άρθρον 7 Οίκων Ευγηρίας ή Θεραπευτηρίων χρονίων παθήσεων αναλόγως των κατηγοριών των περιθαλπομένων εξ απόψεως προσωπικού, καταλλήλου διαρρυθμίσεως του κτηρίου, εξοπλισμού, ευκολιών δια τους περιθαλπομένους, επιφανείας των χώρων και εγκαταστάσεων εν γένει.
  - β) Τα της εκτάσεως και του περιεχομένου του υπό του Υπουργού Κοινωνικών Υπηρεσιών ασκουμένων ελέγχου και εποπτείας.

Άδεια Λειτουργίας ⁽³⁾

1. Οίκοι Ευγηρίας ή Θεραπευτήρια χρονίων παθήσεων (Γηροκομεία ή Άσυλα Ανιάτων), ή υφ' οιανδήποτε μορφήν και ονομασίαν Ιδρύματα περιθάψεως υπερηλικών ή εκ χρονίων παθήσεων πασχόντων ατόμων ανήκοντα εις Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, λειτουργούντα κατά την δημοσίευσιν του παρόντος, υποχρεούνται, όπως προσαρμόσουν την λειτουργία αυτών εξ απόψεως μεν προσωπικού, εξοπλισμού και ευκολιών δια τους περιθαλπομένους εντός δύο ετών, εξ απόψεως δε διαρρυθμίσεως των κτιρίων επιφανείας των χώρων και εγκαταστάσεων εν γένει εντός πενταετίας ότε και λαμβάνουν άδεια λειτουργίας κατά τας διατάξεις του Άρθρου 7 του παρόντος.
2. Εις περίπτωσιν μη συμμορφώσεώς των εντός της ως άνω προθεσμίας, κλείονται δι' αποφάσεως οικείου Νομάρχου.

Επιχορήγηση Ιδρυμάτων ⁽⁴⁾

Εισφοραί και πάσης φύσεως επιχορηγήσεις του Δημοσίου των Δήμων και Κοινοτήτων και των λοιπών Νομικών Προσώπων Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου των απολαυόντων ειδικών προνομίων εκ μέρους του Κράτους δύνανται να παρέχονται, εξαιρουμένων των περιών το Άρθρον 3 του παρόντος Νομικών Προσώπων, μόνον προς τους Οίκοι Ευγηρίας ή Θεραπευτήρια χρονίων παθήσεων λειτουργούντας βάσει της κατά τας διατάξεις του Άρθρου 7 του παρόντος παρεχόμενης αδείας λειτουργίας.

1. (ΦΕΚ 227/73 τ.Α') , Άρθρο 6, Ν.Δ. Υπ' αριθμόν 162
2. (ΦΕΚ 227/73 τ.Α') , Άρθρο 8, Ν.Δ. Υπ' αριθμόν 162
3. (ΦΕΚ 227/73 τ.Α') , Άρθρο 10, Ν.Δ. Υπ' αριθμόν 162
4. (ΦΕΚ 227/73 τ.Α') , Άρθρο 14, Ν.Δ. Υπ' αριθμόν 162

Κέντρα Αποθεραπείας και Αποκατάστασης ⁽⁵⁾

1. Φυσικά ή νομικά πρόσωπα, δύνανται να ιδρύουν και να έχουν σε λειτουργία κέντρα αποθεραπείας και αποκατάστασης για την παροχή υπηρεσιών υγείας και νοσηλείας σε ασθενείς εσωτερικούς ή εξωτερικούς, που έχουν ανάγκη φυσικής αποκατάστασης και πάσχουν από παθήσεις του μυϊκού, νευρικού, κυκλοφοριακού, ερειστικού, αναπνευστικού συστήματος, καθώς και από νοητική στέρση, χρησιμοποιώντας τα σύγχρονα μέσα και της μεθόδους της ιατρικής αποκατάστασης. Στα κέντρα αυτά μπορεί να λειτουργούν ξενώνες αποκατάστασης για ασθενείς, που χρειάζονται επανέλεγχο.
2. Επιτρέπεται επίσης η ίδρυση και η λειτουργία κέντρων αποθεραπείας και αποκατάστασης για την παροχή ιατρικών και λοιπών φροντίδων, καθώς και για τη διημέρευση των ατόμων της προηγούμενης παραγράφου προς αποθεραπεία.
3. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ορίζονται οι προϋποθέσεις, οι όροι λειτουργίας και η διαδικασία ίδρυσης, λειτουργίας και μετάβασης των κέντρων αποθεραπείας και αποκατάστασης και των κέντρων διημέρευσης, καθώς και το τυχόν ειδικό νοσήλειο ή έξοδο παραμονής στους ξενώνες.
4. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων καθορίζονται οι προδιαγραφές λειτουργίας των κέντρων αποθεραπείας και αποκατάστασης, των κέντρων διημέρευσης και των ξενώνων και ο απαραίτητος εξοπλισμός, το αναγκαίο προσωπικό, οι απαραίτητοι χώροι και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος άρθρου.
5. Επιτρέπεται η σύναψη συμβάσεων μεταξύ του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων των κατά το άρθρο αυτό αναφερόμενων κέντρων αποθεραπείας και αποκατάστασης για την παροχή των υπηρεσιών τους σε ασφαλισμένους του Δημοσίου ή των εποπτευόμενων από το Υπουργείο αυτό ασφαλιστικών οργανισμών, βάσει ειδικών συμφωνιών ως προς το ύψος του νοσηλείου και τις λοιπές προσφερόμενες υπηρεσίες.

Ίδρυση Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου ⁽⁶⁾

1. Δύνανται να ιδρύονται μονάδες κοινωνικής προστασίας με τη μορφή του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου (ν.π.ι.δ.) για την εξυπηρέτηση πάσης φύσεως σκοπών του τομέα κοινωνικής πρόνοιας υπαγόμενες στην εποπτεία και τον έλεγχο του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.
2. Κοινοφελείς οργανισμοί, που εδρεύουν στην αλλοδαπή και που ο σκοπός τους εμπίπτει στις αρμοδιότητες του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, δύνανται να θέτουν σε λειτουργία παραρτήματα στην Ελλάδα ή να συνάπτουν σχετικές συμβάσεις συνεργασίας με λειτουργούντα ήδη νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου παρεμφερούς σκοπού. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Εξωτερικών και του κατά περίπτωση αρμοδίου Υπουργού, ρυθμίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις εγκατάστασης και λειτουργίας των παραρτημάτων αυτών, το επιτελούμενο έργο και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.
3. Όπου υλοποιείται πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας με τη συμμετοχή περισσότερων νομικών προσώπων αρμοδιότητας του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ή με συνεργασία των νομικών αυτών προσώπων με ο.τ.α. ή άλλους φορείς, δύναται να συνιστάται εταιρεία του αστικού κώδικα διεπομένη από τις οικείες διατάξεις. Τα ανωτέρω ισχύουν και σε κάθε περίπτωση που τα προγράμματα χρηματοδοτούνται από τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

5. Άρθρο 10, Ν.2072/92

6. Άρθρο 11, Ν.2072/92

Επωνυμία – Σκοπός – Λειτουργία ν.π.ι.δ. ⁽⁷⁾

Με προεδρικά διατάγματα εκδιδόμενα με απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ορίζονται ο οργανισμός, η επωνυμία των μονάδων του προηγούμενου άρθρου, ο σκοπός και τα μέσα εκπληρώσεως αυτών, η σύνθεση και οι αρμοδιότητες, ο τρόπος λειτουργίας των διοικητικών συμβουλίων και των οργάνων τους, η διάρθρωση των υπηρεσιών, οι πόροι των μονάδων, ο τρόπος διαχείρισης της περιουσίας τους, οι προμήθειες, κατασκευές, αγορά ή μίσθωση των αναγκαίων κτιρίων για τη στέγαση αυτών και για οποιοδήποτε άλλο υέμα αφορά στην οργάνωση, στη λειτουργία και στην εξυπηρέτηση του σκοπού τους.

Μετατροπή Μονάδων Πρόνοιας ⁽⁸⁾

1. Από της ισχύος του παρόντος τα Θεραπευτήρια χρόνιων παθήσεων, που ευρίσκονται εν λειτουργία μπορούν σταδιακά να μετονομασθούν και μετασχηματισθούν σε κέντρα αποθεραπείας – αποκατάστασης, ανάλογα με τις ανάγκες, αφού προηγουμένως εξοπλισθούν και στελεχωθούν με το αναγκαίο επιστημονικό και λοιπό προσωπικό.

2. Οι οίκοι ευγηρίας μπορούν σταδιακά και όπου υπάρχει ανάγκη να μετασχηματισθούν και μετονομασθούν σε οίκους διαμονής και φιλοξενείας ηλικιωμένων και χρόνιων πασχόντων. Οι πτέρυγες για κάθε κατηγορία περιθαλπτομένων θα είναι σαφώς διαχωρισμένες και μόνο οργανικά και λειτουργικά θα είναι συνδεδεμένες για την καλύτερη παροχή επιστημονικών και λοιπών φροντίδων στους περιθαλπτομένους.

3. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων καθορίζονται όλες οι λεπτομέρειες λειτουργίας, στελέχωσης κ.λ.π. των κέντρων αποθεραπείας και αποκατάστασης που προέρχονται από τη μετονομασία και μετασχηματισμό των θεραπευτηρίων χρόνιων παθήσεων και οίκων ευγηρίας.

7. Άρθρο 12, Ν.2072/92

8. Άρθρο 14, Ν.2072/92

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 ΦΟΡΕΙΣ ΤΩΝ Α.Μ.Ε.Α. ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Εισαγωγή

Ο Δήμος Αθηναίων, στην προσπάθειά του να βοηθήσει τα Α.Μ.Ε.Α. καθώς και τους οικείους τους, δημιούργησε το Γραφείο Ατόμων με Αναπηρία.

Μέσα στις αρμοδιότητές του είναι και η καταγραφή των ιδρυμάτων και των συλλόγων. Με τη βοήθειά του λοιπόν θα αναφέρουμε τα ιδρύματα και τους συλλόγους που υπάρχουν στο Δήμο Αθηναίων καθώς και αυτά που υπάρχουν εκτός του συγκεκριμένου Δήμου.

Γραφείο Ατόμων Με Αναπηρία Δήμου Αθηναίων

Στο Δήμο Αθηναίων λειτουργεί το Γραφείο των Α.Μ.Ε.Α. του οποίου ο ρόλος και οι αρμοδιότητες είναι οι εξής: ⁽¹⁾

- Παροχή πληροφόρησης.
- Καθοδήγηση και συμβουλευτική, με έμφαση στη στήριξη της οικογένειας σε περιόδους κρίσης.
- Παραπομπή περιστατικών σε αρμόδια όργανα και φορείς.
- Παρακολούθηση της νομοθεσίας, των προγραμμάτων κατάρτισης και στήριξης και των προγραμμάτων επιδότησης για τα άτομα με αναπηρίες.
- Εισηγήση στις αρμόδιες υπηρεσίες προτάσεων για τη δημιουργία και επαύξηση των χώρων στάθμευσης, κοντά σε κτίρια δημόσιας χρήσης, για τα αυτοκίνητα παραπληγικών ατόμων, ειδική σηματοδότηση ή ηχητική σήμανση, αναγγελία στάσεων στα μέσα συγκοινωνίας κ.λ.π..
- Συμμετοχή σε ευρωπαϊκά, εθνικά και περιφερειακά προγράμματα που αφορούν στα άτομα με αναπηρίες, σε συνεργασία με φορείς και υπηρεσίες του Δήμου που ασκούν κοινωνικό έργο, ενώσεις των ατόμων με αναπηρίες και συλλόγους για την προάσπιση των δικαιωμάτων τους.
- Υλοποίηση προγραμμάτων σε χώρους άθλησης, ψυχαγωγίας και πολιτισμικού χαρακτήρα για τα άτομα με αναπηρίες και τις οικογένειές τους.
- Ενίσχυση και στήριξη πρωτοβουλιών από φορείς και συλλόγους ατόμων με αναπηρίες.

Επίσης το γραφείο των Α.Μ.Ε.Α. του Δήμου Αθηναίων έχει συστήσει ηλεκτρονική βάση δεδομένων με στοιχεία φορέων και υπηρεσιών, ειδικών σχολείων, κέντρων κατάρτισης, συλλόγων ατόμων με αναπηρίες.

Το Γραφείο Α.Μ.Ε.Α. Δήμου Αθηναίων βρίσκεται στην οδό Σοφοκλέους 70 στην Αθήνα και συνεργάζεται με το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία, χωρίς πόρους και οικογενειακό, υποστηρικτικό περιβάλλον.

1. Οι πληροφορίες δόθηκαν από την υπεύθυνη του Γραφείου Α.Μ.Ε.Α. Δήμου Αθηναίων κ^ο Ρίγλη Μαρία (ψυχολόγος).

Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία

Ιστορικό

Η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία είναι ο τριτοβάθμιος κοινωνικοσυνδικαλιστικός φορέας του αναπηρικού κινήματος της χώρας. Ιδρύθηκε το 1989 από οργανώσεις ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους, προκειμένου να υπερασπιστεί θέματα κοινού ενδιαφέροντος για όλες τις κατηγορίες αναπηρίας και να αποτελέσει έναν ανεξάρτητο και ισχυρό φορέα εκπροσώπησης των ατόμων με αναπηρίες και των οικογενειών τους στην Ελληνική Πολιτεία και κοινωνία. Σήμερα η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρίες κατέχει επίσημα τη θέση του Κοινωνικού Εταίρου σε ζητήματα που αφορούν άμεσα ή έμμεσα στα άτομα με αναπηρίες και αγωνίζεται για την προώθηση πολιτικών που συμβάλλουν στην πλήρη συμμετοχή στην κοινωνική, πολιτική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της χώρας μας.⁽²⁾

Σκοποί

Σε Εθνικό επίπεδο η συνομοσπονδία αγωνίζεται:

- για την προστασία και την προάσπιση των ανθρωπίνων και κοινωνικών δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία,
- για την αποδυνάμωση των κοινωνικών προκαταλήψεων και την καταπολέμηση των διακρίσεων που βιώνουν,
- για την εξίσωση των ευκαιριών για τα άτομα με αναπηρία σε όλους τους τομείς της ζωής και τη διασφάλιση συνθηκών αξιοπρεπούς διαβίωσης και πλήρους ένταξης στην κοινωνία.

Η Συνομοσπονδία, ως η πλέον αντιπροσωπευτική αναπηρική οργάνωση, συμμετέχει στα κέντρα λήψης αποφάσεων και εκπροσωπεί τα άτομα με αναπηρία στο διάλογο με την Ελληνική Πολιτεία.

Η Συνομοσπονδία καταρτίζει σχέδιο δράσης, ασκεί συστηματικό έλεγχο των νομοθετικών ρυθμίσεων και διατάξεων και καταθέτει προτάσεις προς την Ελληνική Πολιτεία για θέματα όπως: η εκπαίδευση, η επαγγελματική κατάρτιση, η απασχόληση, η κοινωνία της πληροφορίας, η καθολική πρόσβαση.

Η Συνομοσπονδία έχει ως στόχο τη δημιουργία ενός εθνικού πολιτικού πλαισίου για την αναπηρία με έμφαση στην ανάδειξη της κοινωνικοπολιτικής διάστασης αυτής.

Η Συνομοσπονδία προωθεί τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία συμμετέχοντας, μεταξύ άλλων, στην Επιτροπή Παρακολούθησης του Γ' Κ.Π.Σ. 2000-2006, στις Επιτροπές Παρακολούθησης Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, στο Τμήμα Φυσικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, στο Εθνικό Συμβούλιο Κοινωνικής Φροντίδας, στο Εθνικό Συμβούλιο Διοικητικής Μεταρρύθμισης, στις Α' βαθμίες και Β' βαθμίες Επιτροπές Ν.2643/98, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Εθνικού Οργανισμού Μεταμοσχεύσεων, σε Διοικητικά Συμβούλια Κέντρων Αποθεραπείας και Αποκατάστασης, Οργανισμών, σε Επιτροπές Υπουργείων και σε Ομάδες Διοίκησης Έργων που σχετίζονται με την αναπηρία.

Σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο, η Συνομοσπονδία, συναισθανόμενη τη μεγάλη σημασία των αποφάσεων που παίρνονται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και τον αντίκτυπο αυτών στη ζωή των ατόμων με αναπηρία, έχει αναγνωρίσει την ανάγκη ενεργούς συμμετοχής σε μια πραγματικά αντιπροσωπευτική ευρωπαϊκή αναπηρική οργάνωση όπως είναι το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία, το οποίο εκπροσωπεί τα άτομα με αναπηρίες στο διάλογο με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις άλλες Ευρωπαϊκές αρχές.

2. Λεύκωμα Α.Μ.Ε.Α. 2006, Εκδόσεις Δήμου Αθηναίων, σελ. 25.

Η Συνομοσπονδία έχοντας ως στόχο τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού πολιτικού πλαισίου για την αναπηρία, επικεντρωμένο στην ισότητα των ευκαιριών και στην καταπολέμηση των διακρίσεων και όχι στην ιδέα που θέλει τα άτομα με αναπηρία παθητικούς αποδέκτες φροντίδας και φιλανθρωπίας, συμμετέχει σε ένα διευρυμένο δίκτυο επαφών με τα Εθνικά Συμβούλια Ατόμων με Αναπηρία των άλλων κρατών – μελών αλλά και των υπό ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση κρατών.

Η Συνομοσπονδία με στόχο τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των Εθνικών Συμβουλίων των Ατόμων με Αναπηρία του ευρύτερου γεωπολιτικού χώρου της Μεσογείου και των Βαλκανίων, συμμετέχει σε περιφερειακές επιτροπές όπως η Επιτροπή Νοτίου Ευρώπης για την αναπηρία.

Η Συνομοσπονδία δρα έχοντας ως γνώμονες τις εξής αξίες:

- Αυτο-εκπροσώπηση: Η Συνομοσπονδία διασφαλίζει οι αποφάσεις να λαμβάνονται από τα ίδια τα άτομα με αναπηρία ή τους γονείς τους, σε περίπτωση που τα ίδια τα άτομα δεν μπορούν να εκπροσωπήσουν τον εαυτό τους.

- Συμμετοχή: Η Συνομοσπονδία υποστηρίζει το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους να συμμετέχουν πλήρως στα κέντρα λήψης αποφάσεων, μέσω των αντιπροσωπευτικών τους οργανώσεων. Βασική αρχή που τη διέπει: «τίποτα που να αφορά στα άτομα με αναπηρία χωρίς τα άτομα με αναπηρία».

- Αλληλεγγύη: Η Συνομοσπονδία εργάζεται με στόχο την οικοδόμηση ενός ισχυρότερου και πιο ενωμένου αναπηρικού κινήματος, με ιδιαίτερη προσοχή στα άτομα με βαριές και πολλαπλές αναπηρίες και στα άτομα που υφίστανται πολλές διακρίσεις.

- Εταιρικότητα: Η Συνομοσπονδία δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη συνεργασία με τους Κοινωνικούς Εταίρους και με τις οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών. Η σύναψη στενότερων σχέσεων με οργανώσεις που έχουν κοινούς στόχους αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την προώθηση των δικαιωμάτων ιδιαίτερα ευάλωτων ομάδων – πληθυσμού.

Έκδοση κάρτας αναπηρίας

Η ΕΣΑΕΑ έχει πρωτοστατήσει για την ανάπτυξη και την εφαρμογή της Κάρτας Αναπηρίας, θεωρώντας ότι η εφαρμογή της θα περιορίσει τη γραφειοκρατία που ταλαιπωρούσε και ταλαιπωρεί τα άτομα με αναπηρία. Η Συνομοσπονδία κατέθεσε για πρώτη φορά το 1991 την πρότασή της για την Κάρτα Αναπηρίας και από τη θέσπισή της (Ν.2430/96 άρθρο 4) έως σήμερα εκπρόσωποί της συμμετείχαν στις επιτροπές για την εφαρμογή της.

Σήμερα η ΕΣΑΕΑ υποστηρίζει την πρωτοβουλία του Ινστιτούτου Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης (Ι.Κ.Π.Α.) για την εισαγωγή του διεθνούς συστήματος Ταξινόμησης της Λειτουργικότητας της Αναπηρίας και της Υγείας (I.C.F.) στη χώρα μας με το θεσμό της Κάρτας Λειτουργικότητας. Άλλωστε η Ε.Σ.Α.Ε.Α. μέσω του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία (EDF) και άλλων διεθνών οργανισμών, συμμετείχε στην επεξεργασία και διαμόρφωση του ICF. Διατηρεί όμως τις επιφυλάξεις της για τον όρο «Κάρτα Λειτουργικότητας» και αντί αυτού προτείνει τον όρο «Κάρτα Αναπηρίας».

Βασική θέση της Ε.Σ.Α.Ε.Α. είναι ότι η κάρτα πρέπει να αποκτήσει χαρακτηριστικά ταυτότητας. Με τα χαρακτηριστικά αυτά η κάρτα θα ρυθμίζει τις σχέσεις και την επικοινωνία των ατόμων με αναπηρία με όλες τις Δημόσιες Υπηρεσίες και Αρχές. Μόνο εάν η κάρτα αυτή αποκτήσει χαρακτηριστικά ταυτότητας θα εκπληρώσει τις προσδοκίες της Πολιτείας και των Ατόμων με Αναπηρία. Απαραίτητη και βασική προϋπόθεση για την καθολική χρήση και αποδοχή της κάρτας αποτελεί η θεσμική θωράκισή της.

Δραστηριότητες – Προγράμματα

Αναπτυξιακή Σύμπραξη «ΝΕΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ» - Ολοκληρωμένη Παρέμβαση για την Ισότιμη Συμμετοχή των Ατόμων με Αναπηρία στην Αγορά Εργασίας.

Το έργο απευθύνεται σε άτομα με αναπηρία που βιώνουν απλή διάκριση λόγω αυτής καθ' αυτής της αναπηρίας, που βιώνουν πολλαπλή διάκριση λόγω της αναπηρίας σε συνδυασμό με άλλες αιτίες ανισότητας και διάκρισης όπως είναι το φύλο, η μετανάστευση, οι γλωσσικές, θρησκευτικές αλλά και πολιτισμικές διαφοροποιήσεις.

Το έργο «Ολοκληρωμένη Παρέμβαση για την Ισότιμη Συμμετοχή των Ατόμων με Αναπηρία στην Εργασία» επιχειρεί μια ολιστική προσέγγιση του ζητήματος της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία που βιώνουν απλή ή πολλαπλή διάκριση θέτοντας τους παρακάτω βασικούς στόχους:

- Τη βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης στην πληροφόρηση.
- Την παροχή ολοκληρωμένης και συντονισμένης πληροφόρησης σε ζητήματα απασχόλησης.
- Την παροχή εξατομικευμένης στήριξης στα άτομα με αναπηρία.
- Την άρση των στερεοτυπικών αντιλήψεων των εργοδοτών και του γενικού πληθυσμού σχετικά με τις δυνατότητες και τις ικανότητες των ατόμων με αναπηρία.
- Τη βελτίωση της εικόνας των ίδιων των ατόμων με αναπηρία στον τομέα της απασχόλησης.
- Τη βελτίωση της ποιότητας εργασίας των ατόμων με αναπηρία.

Ελληνική Εταιρία Προστασίας και Αποκατάστασης Αναπήρων Παιδών (ΕΛΕΠΑΠ)

Ιστορικό

Ελληνική Εταιρία Προστασίας και Αποκατάστασης Αναπήρων Παιδών (ΕΛΕΠΑΠ) έχει θέσει ως πρωταρχικό στόχο της να αξιοποιήσει στο μέγιστο τις δυνατότητές τους με θεραπείες και προγράμματα που θα τα βοηθήσουν να κάνουν τα βήματα ζωής.

Είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου – Φιλανθρωπικό Σωματείο – ειδικά αναγνωρισμένο από το κράτος. Ιδρύθηκε το 1937 και είναι το πρώτο Ιδιωτικό Ίδρυμα που άνοιξε διάπλατα τις πόρτες του για την αποκατάσταση, δηλαδή τη διάγνωση, θεραπεία, εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, των παιδιών με κινητικές κυρίως αναπηρίες ή προβλήματα λόγου και μάθησης, από λίγων ημερών έως και 16 ετών. ⁽³⁾

Ο προϋπολογισμός της ΕΛΕΠΑΠ ανέρχεται σήμερα στο ποσό των 6.000.000 ευρώ και καλύπτεται 25% από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και 20% από νοσήλια από ασφαλιστικά ταμεία. Σημαντικά έσοδα από πολύτιμες δωρεές, κοινωνικές εκδηλώσεις και χορηγίες καλύπτουν το υπόλοιπο.

Από την ίδρυση της ΕΛΕΠΑΠ, περισσότερα από 91000 παιδιά αλλά και οι οικογένειές τους, έχουν βρει το στήριγμα και τη βοήθεια που χρειάζονται για να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά το πρόβλημά τους και να ενταχθούν ευκολότερα στο κοινωνικό σύνολο και στην αγορά εργασίας.

Στα Κέντρα της στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Χανιά, Ιωάννινα, Βόλο και Αγρίνιο, το προσωπικό ανέρχεται στα 250 άτομα, που εξυπηρετούν καθημερινά 1000 άτομα σε πανελλαδικό επίπεδο. Σημαντική συνεισφορά προσφέρουν οι εθελοντές επιστήμονες στον ιατρικό τομέα, εθελοντές βοηθοί με καθημερινή παρουσία κοντά στα παιδιά, εθελοντές για την διοργάνωση εκδηλώσεων.

Παρεχόμενες Υπηρεσίες

Η οργάνωση των υπηρεσιών της ΕΛΕΠΑΠ έχει σχεδιαστεί έχοντας υπόψη ένα διπλό στόχο: τη μεγαλύτερη δυνατή αξιοποίηση των δυνατοτήτων κάθε παιδιού αλλά και τη βοήθεια, με παράλληλες υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής στήριξης, των μελών της οικογένειάς του.

Προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, πραγματοποιούνται τακτικά διεπιστημονικά συμβούλια για κάθε παιδί, στα οποία αξιολογείται η πορεία του παιδιού και τίθενται συνολικά οι επόμενοι στόχοι, τόσο σε ότι αφορά στη θεραπεία, όσο και στην ψυχαγωγία και εκπαίδευσή του. Τα παιδιά που παρακολουθούν και τα εκπαιδευτικά προγράμματα, το μεσημέρι γυρίζουν στα σπίτια τους με τα λεωφορεία της ΕΛΕΠΑΠ. Τα Κέντρα της ΕΛΕΠΑΠ είναι ανοικτής περιθάλψης.

Ολοκληρωμένη φροντίδα με ιατρούς όλων των ειδικοτήτων (Φυσιάτρος, Ορθοπεδικός, Παιδονευρολόγος, Παιδίατρος, Οφθαλμίατρος, Οδοντίατρος).

Τμήμα Αποκατάστασης:

- Βιοανάδραση
- Εργοθεραπεία
- Θεραπευτική Κολύμβηση
- Ιππασία, Bowling, Boccia
- Κοινωνική Υπηρεσία, Συμβουλευτική Γονέων
- Λογοθεραπεία
- Φυσικοθεραπεία
- Ψυχολογική Υπηρεσία

3. Λεύκωμα Α.Μ.Ε.Α. 2006, Εκδόσεις Δήμου Αθηναίων, σελ. 31

Κέντρο Ανάλυσης Βάδισης:

Στο μοναδικό στην Ελλάδα, Κέντρο Ανάλυσης Βάδισης, σε συνεργασία με το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο της Οξφόρδης, γίνεται καταγραφή της κίνησης και εξάγονται πολύτιμα συμπεράσματα για την ικανότητα του παιδιού στο βάδισμα.

Πρώιμη Παρέμβαση:

Απευθύνεται σε παιδιά 18 μηνών έως 6 ετών. Οι στόχοι του Ημερησίου Παιδαγωγικού Προγράμματος καλύπτουν τη γνωστική, κοινωνικοσυναισθηματική, ψυχοκινητική και αισθητική ανάπτυξη των παιδιών με πρωταρχικό σκοπό τη μελλοντική του κοινωνική και σχολική ένταξη σε γενικό σχολείο.

Ειδικά Σχολεία:

Στο χώρο της ΕΛΕΠΑΠ φιλοξενούνται Ειδικά Δημόσια Νηπιαγωγεία, Δημοτικά Σχολεία και Γυμνάσιο (Θεσσαλονίκη).

Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης:

Για κατάρτιση νέων από 16-30 ετών.

Κέντρα Πρακτικής Άσκησης σπουδαστών σχολών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από την Ελλάδα και το εξωτερικό, λειτουργούν στα θεραπευτήρια της ΕΛΕΠΑΠ.

Το έργο της ΕΛΕΠΑΠ

Η ΕΛΕΠΑΠ έχει διακριθεί με βραβεύσεις από: Ακαδημία Αθηνών, Αργυρό Μετάλλιο (1953), Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό, Δίπλωμα μαζί με Χρυσό Σταυρό (1972), Δήμαρχο Αθηναίων, Μετάλλιο Τιμής και Ευποιίας της Πόλεως των Αθηνών (1998).

Σημαντικός είναι ο αριθμός των παιδιών που αποκαταστάθηκαν πλήρως και το πρόβλημά τους ξεχάστηκε. Τα περισσότερα βοηθήθηκαν να κινηθούν, να επικοινωνήσουν και να οργανώσουν τον ευατό τους στο μέτρο των πραγματικών δυνατοτήτων τους, ξεπερνώντας κατά πολύ τα «όρια» που είχαν πιστέψει ή που τους είχε θέσει το περιβάλλον τους.

Σημαντικός αριθμός αποφοίτων της επαγγελματικής κατάρτισης έχουν βρει τη θέση τους στην ελεύθερη αγορά εργασίας και όλοι ανεξαιρέτως βρέθηκαν σε ένα περιβάλλον δυναμικής, πολύπλευρης και δημιουργικής υποστήριξης.

Απώτερος στόχος της ΕΛΕΠΑΠ παραμένει πάντα η επέκταση της φροντίδας των παιδιών με κινητικά προβλήματα σε όσο το δυνατόν περισσότερες περιοχές της Ελλάδας, η συνεχής βελτίωση της σωματικής και ψυχικής κατάστασής τους και σταθερό της όραμα η ίδρυση Κέντρου Αυτόνομης Διαβίωσης για τους αυριανούς ενήλικες.

«ΜΕΛΕΔΩΝΗ» Ένωση Φορέων Στήριξης Ατόμων με Νοητική Υστέρηση

Ιστορικό

Η Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία «ΜΕΛΕΔΩΝΗ» ιδρύθηκε το 1997 και αποτελεί Ένωση Φορέων Στήριξης Ατόμων με Νοητική Υστέρηση.⁽⁴⁾

Δραστηριότητες

Ως ένωση η «ΜΕΛΕΔΩΝΗ» έχει καταφέρει κάτι πολύ σημαντικό. Να φέρει κοντά και να εκπροσωπήσει τους φορείς που παρέχουν υπηρεσίες αποκλειστικά σε άτομα με νοητική υστέρηση. Όπως:

- Επαγγελματική Κατάρτιση
- Επαγγελματική Αποκατάσταση
- Δημιουργική Διαχείριση Ελεύθερου Χρόνου
- Συμβουλευτική Στήριξη Ατόμων και Οικογενειών
- Κοινωνικοποίηση
- Έκφραση και Ψυχαγωγία
- Αθλητικές Δραστηριότητες
- Αυτόνομη Διαβίωση

Επίσης, η «ΜΕΛΕΔΩΝΗ» έχει πραγματοποιήσει μέχρι σήμερα τις ακόλουθες δραστηριότητες:

1997: Συνεργασία με το Mega Channel στα πλαίσια τηλεμαραθωνίου με στόχο τη συγκέντρωση χρημάτων για την ανέγερση ημιαυτόνομης κατοικίας για άτομα με νοητική υστέρηση.

2001: Διοργάνωση Πανευρωπαϊκού Συνεδρίου με τίτλο: «Άτομα με Νοητική Υστέρηση και Γήρας» υπό την αιγίδα της UNICEF.

2003: Εκτέλεση του σχεδίου «Ευρώπη, ένα μέρος να ζεις» που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «Νεολαία» της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Δράσεις που την υλοποίησή τους ανέθεσε στους φορείς της:

A) Προς την Εστία Ειδικής Επαγγελματικής Αγωγής

2003: Υλοποίηση του Προγράμματος «LABOR» που αφορά τη δημιουργία Ευρωπαϊκών Κέντρων Πληροφοριών για την Επαγγελματική Κατάρτιση και απασχόληση ατόμων με μαθησιακές δυσκολίες. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Συνδέσμου Παροχής Οργανικών Υπηρεσιών σε Άτομα με Αναπηρίες (E.A.S.P.D.) με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του προγράμματος Leonardo da Vinci.

B) Προς το Κέντρο Ειδικής Αγωγής Θεσσαλονίκης

2004: Υλοποίηση του Πιλοτικού Ευρωπαϊκού Προγράμματος για την επαγγελματική Κατάρτιση «Άτλας» με τίτλο «Αξιολόγηση Κοινωνικών Δεξιοτήτων Ατόμων με Αναπηρία σχετικών με την Αγορά Εργασίας και Εκπαίδευση πάνω σε αυτές» στα πλαίσια του προγράμματος Leonardo da Vinci – Educational and Culture.

4. Λεύκωμα Α.Μ.Ε.Α. 2006, Εκδόσεις Δήμου Αθηναίων, σελ. 33

Μέλη της «ΜΕΛΕΔΩΝΗΣ» αποτελούν φορείς από διαφορετικές περιοχές της Ελλάδας που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε άτομα με νοητική υστέρηση χωρίς άλλες αναπηρίες. Συγκεκριμένα τα μέλη της ένωσης μέχρι σήμερα είναι:

- η Ένωση Γονέων Νοητικώς Υστερούντων Ατόμων (Ε.Γ.Ν.Υ.Α.)
- το Εργαστήρι Ειδικής Αγωγής «Μαργαρίτα»
- η Εστία «Άγιος Νικόλαος»
- η Εστία Ειδικής Επαγγελματικής Αγωγής
- το Κέντρο Ειδικής Αγωγής Θεσσαλονίκης
- ο Σύλλογος Γονέων, Κηδεμόνων και Φίλων Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες «Το Εργαστήρι»
- το Εργαστήρι Ειδικής Επαγγελματικής Αγωγής και Αποκατάστασης «Παναγία Ελεούσα»
- ο Πανελλήνιος Σύλλογος Γονέων, Κηδεμόνων και Φίλων ατόμων με προβλήματα όρασης και πρόσθετες Ειδικές Ανάγκες «Η Αμμώνη».

Ομοσπονδία Κωφών Ελλάδος

Ιστορικό

Η Ομοσπονδία Κωφών Ελλάδος (ΟΜ.Κ.Ε.) είναι δευτεροβάθμια κοινωνικοσυνδικαλιστική οργάνωση, ιδρύθηκε το 1969 και εκπροσωπεί όλα τα κωφά και τα βαρήκοα άτομα της χώρας μέσω των 19 πρωτοβάθμιων σωματείων κωφών και βαρήκων που είναι μέλη στην ΟΜ.Κ.Ε.. Η ΟΜ.Κ.Ε. είναι ιδρυτικό μέλος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑΜΕΑ), της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Κωφών (W.F.D.) και της Ευρωπαϊκής Ένωσης Κωφών (E.U.D.).⁽⁵⁾

Δραστηριότητες

Στη μακρά και παραγωγική ιστορία της η Ομοσπονδία έχει παίξει ηγετικό ρόλο στο σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων που έχουν πλέον θεσμοποιηθεί προς όφελος των κωφών.

- Παρέχει κάθε δυνατή υποστήριξη στα Σωματεία – μέλη καθώς και τακτική ενημέρωση για θέματα που αφορούν κωφά – βαρήκοα άτομα.
- Συμμετέχει με εκπροσώπους της σε διάφορες επιτροπές (Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ΙΚΠΑ, Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών κ.λ.π.) που επεξεργάζονται θέματα που αφορούν τα μέλη καθώς και με εισηγητές σε διάφορες επιστημονικές ημερίδες και συνέδρια (εγχώρια και διεθνή).
- Παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες σε γονείς κωφών βαρήκων παιδιών σε εκπαιδευτικούς και λοιπό προσωπικό που εργάζεται με κωφά – βαρήκοα άτομα.
- Προωθεί τα διάφορα αιτήματα κωφών – βαρήκων (επιστημονική προσέγγιση, αξιολόγηση και προώθηση).
- Λειτουργεί ιστοσελίδα στην οποία εκτός των άλλων καταχωρήθηκε όλη η νομοθεσία που αφορά τα κωφά – βαρήκοα άτομα και η οποία ενημερώνεται τακτικά.
- Υλοποίησε ως συντονιστής διάφορα Ευρωπαϊκά Προγράμματα και για το 2006 συμμετείχε ως εταίρος στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Equal που μεταξύ άλλων είχε ως σκοπό:
  - α) την ενημέρωση – ευαισθητοποίηση εργοδοτών και επαγγελματικών φορέων,
  - β) σεμινάρια επιμόρφωσης Συμβούλων Απασχόλησης και Στελεχών Παροχής Συνοδευτικών – Υποστηρικτικών Υπηρεσιών σε θέματα διακρίσεων,
  - γ) κατάρτιση 15 κωφών – βαρήκων στη χρήση Η/Υ,
  - δ) δημιουργία DVD με απόδοση όρων πληροφορικής στην Ελληνική Νοηματική Γλώσσα (Ε.Γ.Ν.) κ.λ.π..
- Συμμετέχει στην επιτροπή εφαρμογής προγραμμάτων της ψηφιακής ΕΡΤ και συγκεκριμένα παρέχει επιστημονική υποστήριξη ώστε η ψηφιακή τηλεόραση να είναι πλήρως προσβάσιμη στα κωφά – βαρήκοα άτομα.
- Παρέχει δωρεάν διερμηνεία Νοηματικής Γλώσσας, για τις καθημερινές ανάγκες των μελών της.
- Διοργανώνει τακτικά σεμινάρια εκμάθησης της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας σε ακούοντες ενδιαφερομένους και τα οποία το 2005-2006 παρακολούθησαν 214 άτομα.
- Δημιούργησε επιτροπές Νεολαίας και Εκπαίδευσης για την υποβοήθηση του έργου της ΟΜ.Κ.Ε. σε θέματα που αφορούν τη Νεολαία και την εκπαίδευση.

5. Πληροφορίες από το Γραφείο Α.Μ.Ε.Α. Δήμου Αθηναίων, από την υπεύθυνη του Γραφείου, κ^α Ρίγλη Μαρία (ψυχολόγος)

- Συνεργάζεται με διάφορα Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. της χώρας για πιλοτική εφαρμογή προγραμμάτων ισότιμης πρόσβασης των κωφών – βαρήκοων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση καθώς και σε προγράμματα επιμόρφωσης και ειδίκευσης εκπαιδευτικών καθώς και σε προγράμματα επιμόρφωσης και ειδίκευσης εκπαιδευτικών καθώς και ειδίκευσης δασκάλων και διερμηνέων νοηματικής γλώσσας.

Προγράμματα

«Από την αναπηρία στην ενδυνάμωση του κόσμου των κωφών».

Πρόγραμμα καταπολέμησης πολλαπλών διακρίσεων που υφίστανται οι κωφοί όλων των ηλικιών στην Ευρώπη.

Εταίροι:

- Ο Σύλλογος Κωφών Ρεθύμνου «ΤΟ ΑΡΚΑΔΙ» - Κρήτη.
- Η Βελγική Ομοσπονδία Κωφών «FEVLADO (Fevlado Belgian Federation of the Deaf)».
- Το Κέντρο Ολικής Επικοινωνίας της Δανίας (CENTER FOR TEGNSPROG OG TGNSTOTTET KOMMUNIKATION – KC).
- Η Ισπανική Ομοσπονδία Κωφών (CONFEDERATION NATIONAL de SORDOS DE ESPANA).

Φίλοι των Κωφών «Ο Προφήτης Ζαχαρίας»

Ιστορικό

Ιδρύεται στην Αθήνα το 1963 το Ορθόδοξο Χριστιανικό Σωματείο, με την επωνυμία «Φίλοι των ατόμων με προβλήματα ακοής και ομιλίας, «Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΖΑΧΑΡΙΑΣ» ή «ΦΙΛΟΙ ΤΩΝ ΚΩΦΩΝ, Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΖΑΧΑΡΙΑΣ»» που έχει έδρα στην Αθήνα, αποτελεί νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και διέπεται από τις διατάξεις του παρόντος Καταστατικού, του Αστικού Κώδικα και της περί Σωματείων Νομοθεσίας, όπως αυτή, μετά το ν.δ. 795/1971, ισχύει σήμερα. ⁽⁶⁾

Σκοποί

Σκοπός του Σωματείου είναι η πνευματική καλλιέργεια και η κατά Χριστόν διαπαιδαγώγηση των κωφών, η υποβοήθηση αυτών στις επαγγελματικές τους επιδιώξεις και η συμπαράσταση του Σωματείου στους προστατευόμενους απ' αυτό και σε κάθε κωφό, με την παροχή υλικής βοήθειας, σε χρήμα ή σε είδος. Οι πιο πάνω σκοποί θα επιδιωχθούν ειδικότερα με:

- Την πραγματοποίηση κατηχητικών μαθημάτων στους μαθητές τους, στην περιοχή της πρωτεύουσας και στην επαρχία, Σχολείων Κωφών, από ειδικούς εκπαιδευμένους κατηχητές.
- Την ίδρυση Νυκτερινού Σχολείου Κωφών.
- Την προβολή φωτεινών εικόνων, μορφωτικού περιεχομένου, κινηματογραφικών ταινιών και άλλων εποπτικών μέσων.
- Την ίδρυση εντευκτηρίου των κωφών προς επαγωγική και μορφωτική ψυχαγωγία αυτών.
- Τη διενέργεια διαλέξεων, επί κοινωνικών, μορφωτικών και ηθικοθρησκευτικών μαθημάτων στους κωφούς που εργάζονται σε Αθήνα, Πειραιά και περίχωρα.
- Την επαγγελματική κατάρτιση και τακτοποίηση των κωφών που εξέρχονται από τα Σχολεία και με την παρακολούθησή τους.
- Την κυκλοφορία μεταξύ των κωφών ενός περιοδικού, εγκυκλοπαιδικού και ηθοπλαστικού περιεχομένου.
- Τη χρησιμοποίηση κάθε άλλου μέσου καταλλήλου για την προαγωγή του σκοπού του Σωματείου.
- Συνεργασία με το Εθνικό Ίδρυμα Προστασίας Κωφαλάλων και με κάθε άλλο Ίδρυμα, Σχολείο, Σωματείο ή Σύλλογο, που έχει σκοπό την εξυπηρέτηση των κωφών ή που μπορεί να συμβάλλει στην επίτευξη των σκοπών του παρόντος σωματείου.

Οι πόροι του Σωματείου αποτελούνται κυρίως:

- Από τις τακτικές συνδρομές των μελών, όπως αυτές καθορίζονται από τη Γενική Συνέλευση.
- Από τις εισφορές φυσικών ή νομικών προσώπων που ενδιαφέρονται για τους σκοπούς του Σωματείου.
- Από δωρεές, κληρονομίες και κληροδοσίες, τις οποίες το Διοικητικό Συμβούλιο αποδέχεται με απόφασή του.
- Από τους τόκους που αποφέρουν τυχόν καταθέσεις σε τράπεζες.
- Από επιχορηγήσεις εκ μέρους δημοσίων ή δημοτικών αρχών.
- Από το προϊόν εράνων ή λαχειοφόρων αγορών, που διενεργούνται κατά τις κείμενες διατάξεις.

6. Πληροφορίες από το Γραφείο Α.Μ.Ε.Α. Δήμου Αθηναίων, από την υπεύθυνη του Γραφείου, κ^ο Ρίγλη Μαρία (ψυχολόγος)

- Από δωρεές ή κάθε άλλη βοήθεια ή συνδρομή που προέρχεται από οποιαδήποτε νόμιμη ενέργεια η οποία αποσκοπεί στον προορισμό τους.
- Δωρεές ή διαθήκες που υποχρεώνουν το Σωματείο σε ενέργειες αντίθετες με τον σκοπό του ή δημιουργούν δυσβάστακτα γι' αυτό βάρη, δεν γίνονται δεκτές.
- Η απόκτηση της ακίνητης περιουσίας του Σωματείου γίνεται μετά από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου με τη συνήθη απαρτία και πλειοψηφία που ορίζεται στο καταστατικό αυτό. Τα κεφάλαια και η ακίνητη περιουσία του Σωματείου διατίθενται μόνο μετά από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου. Η διάθεση της ακίνητης περιουσίας γίνεται μόνο με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης.

Πανελλήνιος Σύλλογος Παραπληγικών

Μέλος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.

Μέλος της Παγκόσμιας Οργάνωσης I.S.M.W.S.F. MOBILITY INTERNATIONAL AND D.P.L.

Ιστορικό

Ο Πανελλήνιος Σύλλογος Παραπληγικών ιδρύθηκε το 1977 και είναι εκφραστής των παραπληγικών και βαριά κινητικά αναπήρων σε όλη την Ελλάδα. Είναι ο πρώτος σύλλογος που ιδρύθηκε στην Ελλάδα με αντικείμενο τις βαριές κινητικές αναπηρίες.⁷⁾ Κύριος σκοπός του ήταν και είναι η κοινωνική ένταξη των ατόμων με βαριές αναπηρίες, η αλληλοαποδοχή τους από την κοινωνία και η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής τους. Είναι:

- Ιδρυτικό μέλος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Α.Μ.Ε.Α.
- Αποκλειστικός εκπρόσωπος για τους παραπληγικούς στη χώρα μας στην Disabled People International.
- Μέλος της Mobility International (Διεθνής Οργάνωση Τουρισμού και ανταλλαγής πληροφοριών για άτομα με ειδικές ανάγκες).
- Αποκλειστικός εκπρόσωπος της Ελλάδος στο International Wheelchair Sports Federation από το 1977. Πρωτεργάτης και καθιερωτής του Ειδικού Αθλητισμού στα Ατομα με κινητικές αναπηρίες στην Ελλάδα.

Δραστηριότητες

Η δράση είναι πολύ μεγάλη και σε τέτοιο βαθμό που μετά από πολλές προσπάθειες και μακροχρόνιους αγώνες, κατάφερε να ψηφιστούν νόμοι που άλλαξαν τον τρόπο ζωής των βαριά κινητικά αναπήρων.

Επιγραμματικά αναφέρουμε:

- Χορήγηση εξωιδρυματικού επιδόματος παραπληγίας-τετραπληγίας.
- Ατελής εισαγωγή επιβατικού αυτοκινήτου.
- Πρόσληψη κινητικά αναπήρων στο Δημόσιο.
- Πλήρης σύνταξη μετά από 15 χρόνια εργασίας στους βαριά κινητικά ανάπηρους.
- Ειδική αγωγή που αφορά την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- Εισαγωγή στα Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. των βαριά κινητικά αναπήρων χωρίς εξετάσεις.
- Καθιέρωση και θεσμοθέτηση του Γραφείου Μελετών για τα άτομα με ειδικές ανάγκες στο ΥΠ.Ε.ΧΩ.Δ.Ε..
- Θεσμοθέτηση διατάξεων στο Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό για την προσπέλαση των βαριά κινητικά Αναπήρων.
- Υλοποιεί και συμμετέχει με εκπροσώπους του σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία αφορούν την καλύτερη διαβίωση και ποιότητα ζωής των βαριά κινητικά αναπήρων.

Στο ενεργητικό του έχει και αρμοδιότητες κοινωνικού χαρακτήρα όπως:

- Βράβευση αριστούχων μαθητών με ειδικές ανάγκες και ανθρώπων που αγωνίζονται για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των Α.Μ.Ε.Α..
- Αγορά ειδικών ταξί για τη μεταφορά των βαριά κινητικά αναπήρων.
- Έκδοση διμηνιαίου περιοδικού, το οποίο ενημερώνει τα μέλη για όλες τις ενέργειες του συλλόγου.

7. Λεύκωμα Α.Μ.Ε.Α. 2006. Εκδόσεις Δήμου Αθηναίων, σελ. 91

Σκοποί

Από τους βασικούς στόχους του Συλλόγου είναι:

- Η απόκτηση ιδιόκτητης στέγης. Για το λόγο αυτό προέβη στην αγορά ενός οικοπέδου σε κεντρικό σημείο της Αθήνας.
- Η ανέγερση οικοδομής στην οποία θα δημιουργηθεί κέντρο ημερήσιας διαβίωσης παραπληγικών – τετραπληγικών.

Σ' αυτό θα υπάρχουν:

- α) Φυσικοθεραπευτήριο.
- β) Εντευκτήριο.
- γ) Αίθουσα Θεάτρου – Εκδηλώσεων.
- δ) Βιβλιοθήκη – εργαστήριο εικαστικών τεχνών, internet αίθουσα, ξενώνες.

Παραρτήματα

Σήμερα έχει 3 παραρτήματα με μεγάλη ενεργό δράση:

1. Παράρτημα Μακεδονίας – Θράκης με έδρα τη Θεσσαλονίκη
2. Παράρτημα Αχαΐας με έδρα την Πάτρα.
3. Παράρτημα Β.Α. Πελοποννήσου με έδρα το Άργος.

Σύνδεσμος Θεραπευτικής Ιππασίας Ελλάδος

Ιστορικό

Η θεραπευτική αξία της ιππασίας για άτομα με ειδικές ανάγκες ήταν γνωστή στους Έλληνες από τον 5^ο αιώνα π.χ. Μία φράση που ιστορικοί αποδίδουν στον Ιπποκράτη, είναι «Η ιππασία τον καθαρό αέρα δυναμώνει τους μύες και τους κρατά σε καλή κατάσταση».

Το 1952, η Δανή Liz Hartel, χτυπημένη από πολυομυελίτιδα, με μερική παράλυση και στα δύο άκρα, κέρδισε το ασημένιο μετάλλιο ιππευτικής ικανότητας στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Ελσίνκι, ανοίγοντας το δρόμο για τη δημιουργία των πρώτων Κέντρων Θεραπευτικής Ιππασίας, στη Σκανδιναβία και την Αγγλία.⁽⁸⁾

Το 1983 η θεραπευτική ιππασία αρχίζει να εφαρμόζεται και στην Ελλάδα, με πρωτοβουλία της Aideen Lewis, στον Ιππικό Όμιλο Βαρυπόμπης. Το 1992 συγκροτήθηκε ο «Σύνδεσμος Θεραπευτικής Ιππασίας Ελλάδας» - Σ.Θ.Ι.Ε., ένα σωματείο εθελοντικού, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που ένα χρόνο αργότερα αναγνωρίστηκε και ως αθλητικό σωματείο.

Δραστηριότητες

Η θεραπευτική ιππασία βασίζεται σε εναλλακτικά προγράμματα αποκατάστασης, που χρησιμοποιούν το άλογο ως μέσο θεραπείας βελτιώνοντας την υγεία και την ποιότητα ζωής των ατόμων με φυσική, νοητική ή συναισθηματική υστέρηση.

Το άλογο γίνεται προέκταση του σώματός τους βοηθώντας τους να ανακαλύψουν πρωτόγνωρα συναισθήματα, όπως η χαρά ενός περιπάτου, μιας βόλτας στην ύπαιθρο και κυρίως, της κινητικής και προσωπικής ανεξαρτησίας.

Όταν το άλογο περπατά, μιμείται τον ανθρώπινο βηματισμό, μεταφέροντας στον κορμό του ιππέα του την ίδια ακριβώς κίνηση που μεταδίδουν τα πόδια, στους ανθρώπους με φυσιολογική κινητικότητα.

Έτσι αναπτύσσονται σημαντικά οι μύες του κορμού των ατόμων με δυσκολίες στην κίνηση ενώ, παράλληλα, το ευθύ κάθισμα διευκολύνει την αναπνοή τους.

Η θεραπευτική ιππασία είναι μια μοναδική εμπειρία για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, που δεν είχαν καν ονειρευθεί ότι μπορούν να ιππεύσουν, αφού διαφέρει πολύ από τις συνηθισμένες και ίσως λίγο ανιαρές θεραπείες σε φυσιοθεραπευτήρια, γυμναστήρια και πισίνες υδροθεραπείας.

Αξιοποιώντας την κίνηση του αλόγου, τη θερμότητά του, την ικανότητά του για επαφή και επικοινωνία με τον άνθρωπο, την ομαδικότητα και το παιχνίδι, η θεραπευτική ιππασία, σύμφωνα με παγκόσμιες επιστημονικές έρευνες, δημιουργεί μοναδικά σωματικά, νοητικά, αισθητηριακά και ψυχολογικά οφέλη στα άτομα με ειδικές ανάγκες, όπως είναι:

- Αύξηση της συμμετρίας
- Βελτίωση της ισορροπίας, της στάσης και του ελέγχου του κεφαλιού
- Μείωση της σπαστικότητας
- Αύξηση του εύρους κίνησης
- Βελτίωση του συντονισμού και της κινητικότητας
- Αύξηση της προσοχής, της οπτικοκινητικής ικανότητας και της ικανότητας προσανατολισμού
- Βελτίωση της αντίληψης του σώματος, καθώς και της δραστηριοποίησης, της εγρήγορσης, της κοινωνικότητας, της αυτοπεποίθησης και του αυτοσεβασμού.

Ορισμένες από τις ασθένειες για την αποκατάσταση των οποίων ενδείκνυται η θεραπευτική ιππασία είναι:

- Νευρολογικές παθήσεις
- Εγκεφαλική παράλυση
- Δισχιδής ράχη
- Μυική δυστροφία
- Βλάβες του νωτιαίου μυελού
- Σκλήρυνση κατά πλάκας
- Εγκεφαλικά επεισόδια
- Επιληψία
- Κακώσεις της κεφαλής
- Πολυομελίτιδα
- Τύφλωση
- Κώφωση
- Αρθρίτιδα
- Απουσία – Παραμόρφωση άκρων
- Ανικανότητα μάθησης
- Σύνδρομο Ντάουν
- Αυτισμός
- Προβλήματα συμπεριφοράς

Η θεραπευτική ιππασία είναι το αποτέλεσμα της δουλειάς μιας ομάδας, εθελοντών εκπαιδευτών, φυσιοθεραπευτών, εργοθεραπευτών, γυμναστών, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και πάνω από όλα βοηθών. Βοηθός μπορεί να γίνει οποιοσδήποτε, δεν χρειάζονται ιδιαίτερα προσόντα.

Αθλητικές Δραστηριότητες

Η θεραπευτική ιππασία έχει κι αθλητικό χαρακτήρα. Όσοι επιθυμούν, κατόπιν ειδικής προετοιμασίας, μπορούν να λάβουν μέρος σε τοπικούς και διεθνείς αγώνες ιππικής δεξιοτεχνίας, όπως οι Παραολυμπιακοί, Special Olympics, κ.λ.π..

Μέχρι σήμερα, πολλά από τα άτομα που παρακολουθούν προγράμματα του Σ.Θ.Ι.Ε. έχουν επιτύχει σημαντικές διακρίσεις σε διεθνείς αθλητικές διοργανώσεις.

Τα έξοδα οργάνωσης και λειτουργίας του Συνδέσμου, ο εξοπλισμός και η φροντίδα των αλόγων, καθώς και η επιμόρφωση των βοηθών και εκπαιδευτών, είναι μερικά μόνο από τα κόστη που, σε καθημερινή βάση, καλείται να καλύψει ο Σ.Θ.Ι.Ε., προκειμένου να βοηθήσει τα άτομα με ειδικές ανάγκες να ενισχύσουν την ποιότητα ζωής τους.

Εθνική Αθλητική Ομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρίες (Ε.Α.ΟΜ.ΑΜΕΑ)

Ιστορικό

Η Εθνική Αθλητική Ομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρίες (Ε.Α.ΟΜ.ΑΜΕΑ) ιδρύθηκε το 2002, εκπροσωπεί όλες τις κατηγορίες αθλητών με αναπηρίες και έχει υπό την ευθύνη της όλα τα θερινά και χειμερινά παραολυμπιακά αθλήματα και άλλα αθλήματα εκτός Παραολυμπιακών Αγώνων.

Η Ομοσπονδία είναι μέλος όλων των Διεθνών Αθλητικών Ομοσπονδιών Ατόμων με Αναπηρίες (IBSA – CP – ISRA, ISMWSF, ISOD, INAS – FID) και εκπροσωπεί επίσημα την Ελλάδα σε όλα τα αθλήματα.

Οι αθλητές, μέσω της Ε.Α.ΟΜ.ΑΜΕΑ, λαμβάνουν μέρος σε όλα τα Πανελλήνια Πρωταθλήματα ΑΜΕΑ, σε Παγκόσμια και Πανευρωπαϊκά Πρωταθλήματα, σε Διεθνείς Διοργανώσεις καθώς και στους Παραολυμπιακούς Αγώνες.

Στη δύναμή της έχει σήμερα 60 αθλητικά σωματεία από όλη την Ελλάδα.⁽⁹⁾

Σύμφωνα με το νόμο 2947/01, είναι δικαστικά αναγνωρισμένη με την απόφαση του Πρωτοδικείου 3692/002 και με την 24833/002 απόφαση από τη Γενική Γραμματεία αθλητισμού.

Σκοποί

Βασικός σκοπός της Ομοσπονδίας είναι η διάδοση του αθλητισμού σε άτομα με αναπηρίες, η συστηματική καλλιέργεια και ανάπτυξη των αθλητών με αναπηρίες, η κοινωνικοποίησή τους μέσω του μαζικού αθλητισμού αλλά και η διαμόρφωση και δημιουργία ισχυρών και ηθικών χαρακτήρων.

Για το σκοπό αυτό η Ομοσπονδία:

- Αναπτύσσει συνεργασίες με σωματεία και παρεμφερείς οργανώσεις σε όλη τη χώρα, ενισχύοντας τις δυνάμεις της σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.
- Συμμετέχει ως ενεργό μέλος σε Διεθνείς Ομοσπονδίες εκπροσωπώντας τα συμφέροντα των μελών της σε Διεθνές Επίπεδο.
- Εξασφαλίζει τη συμμετοχή των αθλητών με αναπηρία σε περιφερειακούς, πανελλήνιους αγώνες αλλά και παγκόσμια και πανευρωπαϊκά πρωταθλήματα, έχοντας ως στόχο την ανάδειξη όσο το δυνατόν περισσότερων αθλητών υψηλού επιπέδου.
- Συμβάλλει δυναμικά στην ανάπτυξη των Παραολυμπιακών αθλημάτων σύμφωνα με τους κανονισμούς της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής I.P.C.
- Αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και καταθέτει προτάσεις για την ανάπτυξη ειδικά διαμορφωμένων αθλητικών χώρων.

Δραστηριότητες

Οι αθλητές και οι ομάδες της Εθνικής Αθλητικής Ομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρίες, την περσινή χρονιά, συμμετείχαν συνολικά με 35 εθνικές αποστολές σε διεθνείς διοργανώσεις 17 αθλημάτων, έχοντας πάρει σημαντικές διακρίσεις.

9. Λεύκωμα Α.Μ.Ε.Α. 2006, Εκδόσεις Δήμου Αθηναίων, σελ. 23

Αθλήματα

Τα αθλήματα που η Ομοσπονδία έχει υπό την ευθύνη της είναι τα εξής:

- Αντισφαίριση με αμαξίδιο
- Άρση βαρών σε πάγκο
- Επιτραπέζια αντισφαίριση
- Γκόλμπολ (Goal ball)
- Ιππασία
- Κολύμβηση
- Καλαθοσφαίριση ΝΙΑ
- Μπότσια (Boccia)
- Ξιφασκία με αμαξίδιο
- Πετοσφαίριση
- Ποδόσφαιρο (7Χ7)
- Ποδόσφαιρο τυφλών (5Χ5)
- Ποδηλασία

Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Σωματείων Γονέων και Κηδεμόνων Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (Π.Ο.Σ.Γ.Κ.Α.Μ.Ε.Α.)

Ιστορικό

Η Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Σωματείων Γονέων και Κηδεμόνων Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (Π.Ο.Σ.Γ.Κ.Α.Μ.Ε.Α.) αποτελεί το δευτεροβάθμιο κοινωνικό-συνδικαλιστικό όργανο του Γονεϊκού Κινήματος και εκπροσωπεί 142 Συλλογικούς Φορείς Γονέων σε όλη την Ελλάδα. Η Ομοσπονδία διοικείται από το Γενικό Συμβούλιο, που αποτελείται από 17 μέλη, που είναι όλοι γονείς ή Νόμιμοι Κηδεμόνες.

Σκοποί

Οι σκοποί της Ομοσπονδίας είναι: ⁽¹⁰⁾

- Η προάσπιση με κάθε νόμιμο μέσο των ηθικών, κοινωνικών και υλικών συμφερόντων των Α.Μ.Ε.Α., των Γονέων και Κηδεμόνων αυτών.
- Η συνένωση όλων των Συλλόγων – Σωματείων – Μελών όλης της χώρας, σε ενιαίο νομικό πρόσωπο που εκφράζει τη συλλογική τους βούληση.
- Η καλύτερη και απρόσκοπτη λειτουργία των ειδικών Βρεφονηπιακών Σταθμών, Ειδικών Νηπιαγωγείων, Ειδικών Σχολείων, Επαγγελματικών Σχολών και άλλων Εκπαιδευτικών Μονάδων, ώστε όλα τα άτομα με ειδικές ανάγκες να μπορούν να εκπαιδεύονται.
- Η καλύτερη ποιότητα ζωής των ατόμων με ειδικές ανάγκες που φοιτούν στα Ιδρύματα, Οικοτροφεία και σε Μονάδες Επαγγελματικής Αποκατάστασης, κοινωνικής ενσωμάτωσης και αλληλοαποδοχής.
- Η συνεχής προσπάθεια για την ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην παραγωγική διαδικασία, με την ίδρυση προστατευμένων εργαστηρίων, για την απασχόληση εκείνων, που δεν δύναται να ενταχθούν στην ελεύθερη αγορά εργασίας, ώστε όλα τα άτομα με ειδικές ανάγκες να έχουν απασχόληση.
- Η μέριμνα για ψήφηση νομοθετικών ρυθμίσεων εκπαίδευσης, κέντρων κατάρτισης και επαγγελματικής απασχόλησης, συνταξιοδότησης και ασφάλισης, η ίδρυση κέντρων περίθαλψης και φιλοξενίας για βαριές αναπηρίες, η ίδρυση ξενώνων, προτύπων κατοικιών – μονάδων αυτόνομης διαβίωσης κ.λ.π..
- Η συνεργασία με άλλες οργανώσεις ατόμων με ειδικές ανάγκες στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Ειδικότερα, η Ομοσπονδία, θα επιδιώξει τη συνεργασία και συμμετοχή της σε αντίστοιχες οργανώσεις των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και τη συμμετοχή της σε κοινοτικά προγράμματα.
- Η προσπάθεια για τη βελτίωση συνθηκών διαβίωσης των ατόμων με ειδικές ανάγκες και του υφισταμένου θεσμικού πλαισίου στη χώρα μας.
- Η ανάπτυξη του ειδικού αθλητισμού με τη δημιουργία αθλητικού τμήματος. Η συμμετοχή σε αθλητικές επιτροπές, όπου αυτές λειτουργούν, καθώς και στην Αθλητική Ομοσπονδία Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.
- Η προσπάθεια για πλήρη και συνεχή εναρμόνιση του Ελληνικού με το Διεθνές θεσμικό πλαίσιο, καθώς επίσης και η πλήρως και συνεχής εναρμόνιση των συνθηκών λειτουργίας των ειδικών κέντρων όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης, των δικαιωμάτων Α.Μ.Ε.Α. και της διαδικασίας ένταξής τους στην παραγωγή με τα αντίστοιχα προγράμματα διεθνούς επιπέδου.

Μέσα Λειτουργίας

Για την πραγματοποίηση των σκοπών της, η Ομοσπονδία θα χρησιμοποιεί κάθε νόμιμο μέσο όπως:

- Το συντονισμό των αγώνων των Συλλόγων – Σωματείων – Μελών της, για τα γενικότερα αιτήματα που διεκδικεί.
- Την οργάνωση διαλέξεων, ομιλιών, εορτών, εκθέσεων, λαχειοφόρων αγορών, συγκεντρώσεων, εκδρομών, πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων, επιστημονικών συνεδρίων, καθώς και εκδόσεις παντός είδους μορφωτικού και διαφωτιστικού υλικού.
- Την ενημέρωση των αρμοδίων κρατικών υπηρεσιών και ιδιωτικών φορέων σχετικά με τα αιτήματα των Α.Μ.Ε.Α. και την επιδίωξη, με κάθε νόμιμο μέσο, της επίλυσης αυτών.
- Τη συμπάρασταση στους Συλλόγους – Σωματεία – Μέλη της, σε θέματα που τους απασχολούν.
- Τη στήριξη της ίδρυσης εργαστηρίων κατάρτισης και Προστατευμένων Εργαστηρίων από τους Συλλόγους – Σωματεία – Μέλη της, καθώς επίσης και άλλων μονάδων.
- Την ενθάρρυνση και τη συμβολή για τη δημιουργία Συνεταιριστικών Οργανώσεων, από τους Συλλόγους – Σωματεία – Μέλη, εφόσον θα είναι προς όφελος των Α.Μ.Ε.Α..
- Κάθε άλλη νόμιμη εκδήλωση, ενέργεια ή δραστηριότητα, που αποβλέπει στην επιτυχία των σκοπών της ΠΟΣΓΚΑΜΕΑ.

Η Ομοσπονδία στηρίζεται οικονομικά από:

- Εγγραφές των Συλλόγων - Σωματείων - Μελών της.
- Οι έκτακτες εισφορές μελών, που καταβάλλονται ύστερα από απόφαση του Γενικού Συμβουλίου.
- Επιχορηγήσεις ή παροχές από Κρατικές, Δημοτικές και άλλες αρχές ή από Οργανισμούς, Τράπεζες κ.λ.π..
- Εισπράξεις από εορτές ή εκδηλώσεις, λαχειοφόρους αγορές ή οποιαδήποτε άλλη νόμιμη πηγή.
- Εισφορές που προέρχονται από εκδηλώσεις, που διοργανώθηκαν από συλλόγους, σωματεία ή άτομα, για την ενίσχυση της Ομοσπονδίας.
- Δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες ή ιδιωτικές ενισχύσεις.
- Περιουσία Ομοσπονδίας.

Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τυφλών

Ιστορικό

Ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τυφλών ιδρύθηκε το 1932 και είναι ο πρώτος φορέας αυτοοργάνωσης των τυφλών στην Ελλάδα αλλά και όλων των ατόμων με αναπηρίες. Η μακρά πορεία του συμπληρώνει μια ενδιαφέρουσα ιστορία κοινωνικών και συνδικαλιστικών αγώνων που αρχίζουν από την πρώτη εκείνη δεκαετία του 30.

Στη μεταπολεμική Ελλάδα τα αιτήματα των τυφλών ήταν: εκπαίδευση, κατάρτιση και αποκατάσταση. Το 1951, με βασιλικό διάταγμα, για πρώτη φορά, επιτράπη η είσοδος των τυφλών στη μέση και αργότερα στην ανώτατη εκπαίδευση. Τον ίδιο χρόνο, με το νόμο 1904, καθορίζεται ο ορισμός του τυφλού στην Ελλάδα και υποχρεώνεται το κράτος να λάβει μέτρα πρόνοιας και να καταβάλλει μηνιαίο επίδομα.

Στα μέσα της δεκαετίας του 50, ιδρύεται η σχολή Τυφλών Τηλεφωνητών, στο «Φάρο Τυφλών», δημιουργώντας πραγματικές συνθήκες επαγγελματικής αποκατάστασης και καθιερώνει την ειδικότητα του τυφλού τηλεφωνητή, που βαθμιαία και μέχρι σήμερα έγινε σχεδόν το μοναδικό επάγγελμα των τυφλών στην Ελλάδα ενώ παράλληλα μικρός αριθμός δικηγόρων, εκπαιδευτικών και ελευθέρων επαγγελματιών συμπληρώνουν το φάσμα της απασχόλησης των τυφλών τις επόμενες δεκαετίες.

Το 1975 συγχωνεύεται στον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Τυφλών το Εθνικό Συμβούλιο Τυφλών Ελλάδος (Ε.Σ.Τ.Ε.).

Σημαντικότερη και κορυφαία στιγμή του Συνδέσμου αναδείχθηκε η 2^η Μαΐου 1976 με την κατάληψη του τότε «Οίκου Τυφλών» Καλλιθέας (σημερινό ΚΕΑΤ), όπου οι τυφλοί με κεντρικά συνθήματα «Ψωμί, δουλειά και όχι ζητιανιά» και «Ψωμί, Παιδεία και όχι Επαιτεία», έθεσαν στην Πολιτεία τα κυριότερα αιτήματα και απαίτησαν ιεραρχικά την επίλυσή τους. Από τότε άρχισε μία αλματώδης ανάπτυξη και ριζική αλλαγή στην οργάνωση και τους στόχους του Συνδέσμου, με τα πιο κάτω αποτελέσματα. ⁽¹¹⁾

Δραστηριότητες

1. Υπηρεσία Ομιλούντων Βιβλίων και Έκδοσης Ομιλούντων Περιοδικών.

Σημαντική υπηρεσία για τα άτομα με προβλήματα όρασης, είναι η δανειστική Βιβλιοθήκη Ομιλούντων Βιβλίων του Π.Σ.Τ., που είναι στη διάθεση όλων των τυφλών της Ελλάδας και της Κύπρου.

Ιδρύθηκε ουσιαστικά το 1965 και είναι η πρώτη ομιλούσα βιβλιοθήκη για τυφλούς στην Ελλάδα. Στόχοι της ήταν αρχικά:

α) Να καλύψει τα τεράστια κενά των μαθητών και των σπουδαστών.

β) Να καλύψει τις ευρύτερες ανάγκες πρόσβασης στη λογοτεχνία και γενικότερα τη γνώση.

Το 1987 ανέλαβε την υποχρέωση της διάθεσης των κειμένων αυτών το Κέντρο Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών (Κ.Ε.Α.Τ.).

Η Υπηρεσία Ομιλούντων Βιβλίων και Έκδοση Ομιλούντων Περιοδικών του Π.Σ.Τ. αριθμεί σήμερα περισσότερους από 3000 τίτλους. Διαθέτει ένα πλήρως εξοπλισμένο στούντιο με σύγχρονα μέσα ηχογράφησης και αναπαραγωγής όπου γίνεται σημαντική προσπάθεια ποσοτικής αύξησης και ποιοτικής αναβάθμισης του περιεχομένου της βιβλιοθήκης.

11. Πληροφορίες από το Γραφείο Α.Μ.Ε.Α. Δήμου Αθηναίων, από την υπεύθυνη του Γραφείου, κ^ο Ρίγλη Μαρία (ψυχολόγος)

Μια πολύ σημαντική δραστηριότητα και καινοτομία της υπηρεσίας αυτής, είναι η έκδοση και κυκλοφορία του πρώτου μηνιαίου περιοδικού με ύλη γενικού ενημερωτικού χώρου των τυφλών από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Το περιοδικό αυτό διατίθεται και διανέμεται ατελώς μέσω του ταχυδρομείου. Επίσης, εκδίδονται και κυκλοφορούν μια σειρά νέων ομιλούντων περιοδικών που καλύπτουν ειδικά θέματα και ενδιαφέροντα των μελών.

2. Υπηρεσία Προσανατολισμού – Κινητικότητας και Δεξιοτήτων Καθημερινής Διαβίωσης

Η Υπηρεσία Προσανατολισμού – Κινητικότητας (Κ/Π) και Δεξιοτήτων Καθημερινής Διαβίωσης (Δ.Κ.Δ.) ξεκίνησε να λειτουργεί στα πλαίσια λειτουργίας του Π.Σ.Τ. από τον Ιανουάριο του 1994.

Η υπηρεσία στελεχώνεται από εκπαιδευτρίες (τριτοβάθμιας εκπαίδευσης), οι οποίες εκπαιδεύτηκαν σε εξειδικευμένο Ινστιτούτο στη Δανία στα πλαίσια της κοινοτικής πρωτοβουλίας HORIZON «Αυτόνομη Διαβίωση Τυφλών».

Στόχος της υπηρεσίας είναι η εκπαίδευση ατόμων με προβλήματα όρασης (ενηλίκων κυρίως) σε ζωτικούς τομείς όπως: κινητικότητα, δεξιότητες και ειδικές τεχνικές καθημερινής διαβίωσης, την προϋπόθεση για την ανεξαρτητοποίησή τους και την ομαλή τους ένταξη στο κοινωνικό σύνολο. Η εκπαίδευση στους ανωτέρω τομείς παρέχεται δωρεάν σε όλα τα μέλη του Π.Σ.Τ. και γενικότερα σε όλα τα άτομα με προβλήματα όρασης.⁽¹²⁾

3. Υπηρεσία Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Αποκατάστασης

Η Υπηρεσία Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Αποκατάστασης του Π.Σ.Τ. ιδρύθηκε το Μάιο του 1995 και στελεχώθηκε κατ' αρχήν από Συμβούλους Επαγγελματικής Αποκατάστασης ατόμων με προβλήματα όρασης (τριτοβάθμιας εκπαίδευσης), οι οποίοι εκπαιδεύτηκαν στη Μεγάλη Βρετανία στα πλαίσια της κοινοτικής πρωτοβουλίας HORIZON.

Στις αρμοδιότητες της υπηρεσίας αυτής είναι:

- Ευαισθητοποίηση και πληροφόρηση τόσο των ιδίων των τυφλών όσο και των εργοδοτών σε θέματα που αφορούν την τυφλότητα και πως αυτή επηρεάζει την επαγγελματική σταδιοδρομία των ατόμων με προβλήματα όρασης.
- Συνεργασία, αλληλοενημέρωση και συνεχής επαφή με υπηρεσίες όπως: Υπουργείο Υγείας, Υπουργείο Εργασίας, Υπουργείο Παιδείας, Εργοδοτικούς φορείς, συνδικαλιστικές οργανώσεις, πανεπιστήμια και ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ΟΑΕΔ και άλλους αρμόδιους φορείς.
- Ενημέρωση και πληροφόρηση των ατόμων με προβλήματα όρασης που αναζητούν εργασία, σχετικά με την ισχύουσα εργατική και συνταξιοδοτική νομοθεσία.
- Ενημέρωση και πληροφόρηση των ατόμων με προβλήματα όρασης που αναζητούν εργασία, που ήδη εργάζονται ή που επιθυμούν την αλλαγή επαγγέλματος.
- Ψυχολογική υποστήριξη και συμβουλευτική των ατόμων με προβλήματα όρασης που απευθύνονται στην Υπηρεσία σε συνεργασία και με την κοινωνική Υπηρεσία.
- Οργάνωση ομάδων ανάπτυξης τεχνικών ανεύρεσης εργασίας και κοινωνικών δεξιοτήτων.
- Τοποθέτηση ατόμων με προβλήματα όρασης σε θέσεις εργασίας.
- Λειτουργία βάσης δεδομένων με στοιχεία των ανέργων με προβλήματα όρασης.

12. Λεύκωμα Α.Μ.Ε.Α. 2006, Εκδόσεις Δήμου Αθηναίων, σελ. 102

4. Υπηρεσία Διεθνών Σχέσεων και Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων

Στον Π.Σ.Τ. λειτουργεί Υπηρεσία Διεθνών Σχέσεων και Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων. Οι αρμοδιότητες της Υπηρεσίας αυτής είναι:

- Σταθερή και εποικοδομητική συνεργασία με ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς.
- Διοργάνωση ενημερωτικών επισκέψεων από και προς άλλους ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς.
- Λειτουργία αρχείου (τυφλοί εξωτερικού).
- Ενεργή συμμετοχή στις δραστηριότητες των επιτροπών της Ευρωπαϊκής Ένωσης Τυφλών (E.B.U.), της Παγκόσμιας Ένωσης Τυφλών (E.B.U.) και της Διαβαλκανικής Συνεργασίας με στόχο τη μεταφορά γνώσεων και εμπειρίας.
- Ενημέρωση και πληροφόρηση μέσα από δίκτυα επικοινωνίας στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης Τυφλών.
- Ενημέρωση και πληροφόρηση στα πλαίσια της συμμετοχής του Π.Σ.Τ. στο Internet.

5. Κοινωνική Υπηρεσία

Στις αρχές του 1992 άρχισε να λειτουργεί οργανωμένα η Κοινωνική Υπηρεσία του Π.Σ.Τ. από μια Κοινωνική Λειτουργό – Σύμβουλο Επαγγελματικής Αποκατάστασης.

Η κοινωνική Υπηρεσία λειτουργεί σε πενθήμερη βάση και έρχεται να καλύψει μακροχρόνιες ανάγκες του χώρου. Η Υπηρεσία αυτή έχει πολλά πεδία δράσης.

Άμεση είναι η συνεργασία με την Υπηρεσία Κινητικότητας – Προσανατολισμού και Δεξιοτήτων Καθημερινής Διαβίωσης.

6. Τομέας Πολιτιστικών Προγραμμάτων

Από το 1987 έχει συγκροτηθεί χορωδία Βυζαντινής και δημοτικής μουσικής καθώς και ορχήστρα δημοτικής μουσικής και του γνήσιου παραδοσιακού δημοτικού τραγουδιού αφενός και αφετέρου η αξιοποίηση των ικανοτήτων και δυνατοτήτων και τυφλών και μερικώς βλεπόντων ατόμων, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η πλήρης και ισότιμη ένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο χωρίς φραγμούς και προκαταλήψεις.

Η χορωδία λειτούργησε με μεγάλη επιτυχία έως το 1998 όπου διέκοψε τη λειτουργία της λόγω οικονομικών προβλημάτων του Συνδέσμου. Στη συνέχεια εντάχθηκε και λειτουργεί στο Φάρο Τυφλών Ελλάδος.

Από το 1994 έχει συγκροτηθεί μουσικό συγκρότημα νέων με τίτλο «Καλλιτεχνικό Συγκρότημα ΤΡΙΚ», ποικίλης μουσικής το οποίο συμμετέχει σε διάφορες μουσικές δραστηριότητες.

7. Τομέας Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών

Το έργο της Διοίκησης υποστηρίζεται από τον Τομέα Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών. Ο τομέας αυτός αποτελείται από τη Γραμματεία και το Λογιστήριο και έχει ως αντικείμενο την τήρηση του Μητρώου μελών του Π.Σ.Τ., την οικονομική κίνηση και το λογιστήριο, την τήρηση του πρωτοκόλλου και τη διακίνηση της αλληλογραφίας του Συνδέσμου.

Αθλητικές Δραστηριότητες

Ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τυφλών, αναγνωρίζοντας το σημαντικό ρόλο της συμμετοχής των τυφλών στην άθληση, οργάνωσε αθλητικά τμήματα στίβου, σκάκι, ποδοσφαίρου για τυφλούς, κολύμβησης, γυμναστικής κ.λ.π., δίνοντας την ευκαιρία σε τυφλούς όλων των ηλικιών να ενταχθούν σε διάφορα προγράμματα.⁽¹³⁾

Μετά από 20 χρόνια λειτουργίας στο Σύνδεσμο των αθλητικών τμημάτων, σήμερα λειτουργούν από το νόμο ως ανεξάρτητα αθλητικά σωματεία:

- «Α.Σ.Σ.ΤΥ.», Αθλητικό Σωματείο Στίβου τυφλών.
- «Π.Ε.Τ.Α.», Πανελλήνια Ένωση Τυφλών Αθλητών (σκάκι).
- «Α.Σ.Π.Τ.», Αθλητικό Σωματείο Ποδοσφαίρου Τυφλών.
- «ΠΥΡΣΟΣ», Πανελλήνια Αθλητική Ένωση Βορείου Ελλάδος.
- «ΟΜΗΡΟΣ», Αθλητικό Σωματείο Στίβου Τυφλών.

Πανελλήνιος Σύλλογος Προσαρμοσμένων Αθλητικών και Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων

Ιστορικό

Ο Πανελλήνιος Σύλλογος Προσαρμοσμένων Αθλητικών και Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων (Π.Σ.Π.Α.Π.Δ.) είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και ανήκει στο Ειδικό Μητρώο Εθελοντικών μη κυβερνητικών Οργανώσεων. Διοικείται από επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο.

Δημιουργήθηκε από μια ομάδα επιστημόνων διαφόρων ειδικοτήτων που εργάζονται στο χώρο της Ειδικής Αγωγής με βασικό σκοπό τη δημιουργική απασχόληση ατόμων με αναπηρία (νητική υστέρηση και αυτισμό) στον ελεύθερο χρόνο τους, με αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες.

Το 1994 ξεκίνησαν άτυπα οι δραστηριότητες του Συλλόγου με αθλητικά προγράμματα ιππασίας και γυμναστικής (ακροβατική γυμναστική πάνω στο άλογο) για 10 παιδιά με νοητική υστέρηση.

Το 1995 το πρόγραμμα εμπλουτίστηκε με δύο νέες δραστηριότητες, τοξοβολία και ορειβασία καθώς και με αθλητικά διήμερα, τα οποία πέρα από τον αθλητικό τους χαρακτήρα αποτέλεσαν απαρχή ενός νέου προγράμματος για τη σταδιακή αυτονομία των νέων με αναπηρία.

Το 1996 καταρτίστηκε το καταστατικό του Συλλόγου και αναγνωρίστηκε από το μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών με αριθμό απόφασης 4533/1996 ως μη κερδοσκοπικό Σωματείο. Από το 1996 μέχρι σήμερα ο Π.Σ.Π.Α.Π.Δ. έχει να επιδείξει ένα αξιόλογο και πρωτοποριακό έργο για τα Ελληνικά δεδομένα.⁽¹⁴⁾

Σήμερα, τα προγράμματα του Συλλόγου έχουν εμπλουτιστεί και τα παρακολουθούν περίπου 200 παιδιά και ενήλικες με νοητική υστέρηση και αυτισμό.

Η φιλοσοφία του Συλλόγου δίνει έμφαση στις ικανότητες των ατόμων με αναπηρία, στην αρμονική ένταξη της αναπηρίας στην ευρύτερη αλλά και τοπική κοινότητα.

Στόχος του είναι η πλήρης συμμετοχή των Α.Μ.Ε.Α. σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών.

Στόχοι

- Η δημιουργική απασχόληση, ψυχαγωγία και αξιοποίηση των ικανοτήτων των ανθρώπων με αναπηρία μέσω των πολύπλευρων και δημιουργικών δραστηριοτήτων.
- Η κοινωνικοποίηση των Α.Μ.Ε.Α. και η ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία.
- Η οργάνωση και η υλοποίηση προγραμμάτων για παιδιά και ενήλικες με αναπηρία σε ένα πλαίσιο που σέβεται την προσωπικότητα του κάθε ατόμου και δίνει έμφαση στις ικανότητές του.
- Η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού για τα προβλήματα, τις ιδιαιτερότητες και τις δυνατότητες των ατόμων με αναπηρία ώστε να προωθεί με νέα αντίληψη για τα άτομα με αναπηρία.
- Συνεργασία με φορείς και δημιουργία παραρτημάτων με σκοπό την παροχή υπηρεσιών σε όσο το δυνατόν περισσότερα μέρη της Ελλάδας.
- Δημιουργία ξενώνα για αυτόνομη και ημιαυτόνομη διαβίωση.

14. Λεύκωμα Α.Μ.Ε.Α. 2006, Εκδόσεις Δήμου Αθηναίων, σελ. 93

Στελέχωση – Συνεργασίες

Η δράση του Πανελληνίου Συλλόγου Προσαρμοσμένων Αθλητικών και Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων στηρίζεται από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς και το Δήμο Αθηναίων. Επίσης συνεργάζεται με τη Νομαρχία Αθηνών, με δήμους της Αττικής, όπως με το Δήμο Παλαιού Φαλήρου, το Δήμο Ιλίου, το Δήμο Ωρωπού.

Ο Πανελλήνιος Σύλλογος Προσαρμοσμένων Αθλητικών και Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων συνεργάζεται με οργανώσεις και φορείς της Ευρώπης (European Citizens Academy, Ερυθρός Σταυρός της Γερμανίας) και είναι μέλος του Free International Network και του International Caravan 2000. Παράλληλα συμμετέχει σε προγράμματα της Ε.Ε. (πρόγραμμα Connect: EUROLUDE).

Με το σύλλογο συνεργάζονται προσφέροντας τις υπηρεσίες τους: Παιδοψυχίατρος, Ψυχολόγος, Κοινωνικός Λειτουργός, Καθηγητές Ειδικής Φυσικής Αγωγής, Μουσικοθεραπευτής, Ειδικοί Παιδαγωγοί, Δραματοθεραπευτής, Ψυχοπαιδαγωγοί, Εργοθεραπευτές, Χοροθεραπευτής, Ομάδα Εθελοντών.

Πόροι Λειτουργίας

Οι δραστηριότητες του Συλλόγου στηρίζονται από τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού και το Δήμο Αθηναίων. Επίσης, λαμβάνει χορηγίες και δωρεές ιδιωτών.

Το ενοίκιο της Λέσχης της οδού Μοσχονησιών καλύπτεται τα τελευταία χρόνια από τον καλλιτέχνη Λευτέρη Πανταζή ενώ με διάφορες δραστηριότητες (λαχειοφόρος, Bazaar) προσπαθεί ο Σύλλογος να αναπεξεχθεί στα έξοδα των προγραμμάτων και της συντήρησής του.

Τα λειτουργικά έξοδα των προγραμμάτων καλύπτονται, εν μέρει από συνδρομές των γονέων ενώ για τις οικογένειες που δεν μπορούν να ανταποκριθούν υπάρχει μείωση ή και απαλλαγή εφόσον ο Σύλλογος έχει τη δυνατότητα να ανταποκριθεί.

Οι εκπαιδευτές πληρώνονται συμβολικά ενώ όλοι τους έχουν προσφέρει τουλάχιστον ένα χρόνο τις υπηρεσίες τους εθελοντικά στο Σύλλογο.

Το Έργο

Τα προγράμματα του Συλλόγου επιλέγονται και οργανώνονται με βάση τις ανάγκες της ομάδας στόχου, σε ομαδική ή ατομική μορφή ανάλογα με τις προσωπικές ανάγκες των ατόμων που εξυπηρετεί. Σκοπός του αποτελεί η αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου και ιδιαίτερα η ανάπτυξη δεξιοτήτων, ενδιαφερόντων, διαπροσωπικών σχέσεων, μέσω της δημιουργικής απασχόλησης, που σε πολλές περιπτώσεις αποτελεί τομέα της ζωής, τόσο σε ποιότητα όσο και σε ποσότητα.

Η ιατροπαιδαγωγική ομάδα του Συλλόγου, που αποτελείται από ψυχοπαιδαγωγό, κοινωνική λειτουργό και παιδοψυχίατρο, πέρα από συμβουλευτική, αναλαμβάνει την αξιολόγηση των συμμετεχόντων, το σχεδιασμό – αξιολόγηση των προγραμμάτων για την προσαρμογή τους στις ιδιαίτερες συνθήκες αλλά και στις ανάγκες και ενδιαφέροντα των ατόμων που τα παρακολουθούν.

Στα πλαίσια της προσπάθειας για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τα προβλήματα, τις ιδιαιτερότητες και τις δυνατότητες των ατόμων με αναπηρία, ο Σύλλογος συμμετέχει σε εκθέσεις και Συνέδρια (Εκπαίδευση 2001, 2002, 2003, Αφιέρωμα στο παιδί κ.λ.π.). Παράλληλα, οργανώνει και συμμετέχει σε σεμινάρια που απευθύνονται σε επαγγελματίες του χώρου, σε εθελοντές και σε γονείς.

Λέσχη Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά και νέους με νοητική υστέρηση ή/και με αυτισμό, λειτουργεί κάθε απόγευμα με παιδαγωγικά, καλλιτεχνικά και πολιτιστικά προγράμματα.

Τα προγράμματα απευθύνονται κυρίως σε παιδιά, νέους και ενήλικες με νοητική υστέρηση, μαθησιακές δυσκολίες ή/και με αυτισμό αλλά είναι προσβάσιμα και σε ανθρώπους με κινητικές αναπηρίες. Η δυνατότητα που δίνεται στους συμμετέχοντες να συναντηθούν και να ανταλλάξουν απόψεις μέσα από την παρέα, η ποικιλία αλληλεπιδράσεων και ο πλούτος των ερεθισμάτων που τους προσφέρει η λειτουργία των προγραμμάτων της Λέσχης, συμβάλλει στην ψυχοσωματική τους ανάπτυξη.

Ενδεικτικά μερικές δραστηριότητες της Λέσχης είναι: ⁽¹⁵⁾

- Ομάδα μουσικής (ορχήστρα – χορωδία).
- Ομάδα δημοτικών χορών.
- Ομάδα στήριξης και επικοινωνίας.
- Ψυχοκινητική.
- Εκπαιδευτικά παιδαγωγικά παιχνίδια.
- Εργαστήρι δημιουργικότητας.
- Μαθησιακό πρόγραμμα και Τροποποίηση συμπεριφοράς.
- Πρόγραμμα εναλλακτικής επικοινωνίας (P.I.C.).
- Εξωτερικά προγράμματα (επισκέψεις σε Μουσεία, παρακολούθηση θεατρικών και κινηματογραφικών παραστάσεων, Συμμετοχή στα Πολιτιστικά δρώμενα της πόλης.
- Πρόγραμμα ανάπτυξης δεξιοτήτων.

Από το 1996 η Λέσχη Δημιουργικής Απασχόλησης στεγάζεται σε ένα μισθωμένο διώροφο νεοκλασικό κτίριο κοντά στο κέντρο της Αθήνας, Μοσχονησιών 42, Πλατεία Αμερικής, όπου λειτουργεί υπό την αιγίδα της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς και την ευγενή στήριξη του Δήμου Αθηναίων.

Από το 2003 για να εξυπηρετηθούν οι συμμετέχοντες που κατοικούν στα Νότια Προάστια, λειτουργεί και δεύτερη Λέσχη Δημιουργικής Απασχόλησης σε μισθωμένο κτίριο στο Π. Φάληρο, Ταξιαρχών 14.

Πρόγραμμα προετοιμασίας για Ημιαυτόνομη Διαβίωση: Αυτόνομη διαβίωση δεν σημαίνει μοναχική διαβίωση αλλά αυτονομία στις αποφάσεις και στις επιλογές και αυτοδιαχείριση. Ο Πανελλήνιος Σύλλογος Προσαρμοσμένων Αθλητικών και Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων για τέταρτη συνεχή χρονιά πραγματοποιεί το πρόγραμμα ημιαυτόνομης διαβίωσης για νέους και νέες, με στόχο την προστασία των νέων για μια ισότιμη ένταξη και συμμετοχή στην κοινωνική ζωή και σύναψη ανθρωπίνων σχέσεων που χαρακτηρίζονται από αμοιβαιότητα και αποδοχή.

Το πρόγραμμα πραγματοποιείται κάθε Σαββατοκύριακο στο κτίριο της Πλατείας Αμερικής από εξειδικευμένο προσωπικό, που σε αναλογία ένας προς τρεις, υποστηρίζουν και εκπαιδεύουν τους συμμετέχοντες στους εξής τομείς:

- Διαχείριση προσωπικού χρόνου και χώρου.
- Διαχείριση ελεύθερου χρόνου.
- Κοινωνικοποίηση και αξιοποίηση των ερεθισμάτων που προσφέρει η κοινότητα.
- Εκπαίδευση στους κανόνες ομαδικής διαβίωσης.
- Χρήση διευκολύνσεων στην κοινότητα (μέσα μαζικής μεταφοράς, τράπεζες, super market) διαχείριση χρημάτων.
- Κυκλοφοριακή Αγωγή.
- Ατομική υγιεινή – Καθαριότητα χώρου.
- Ομαδική έξοδος (σινεμά, βόλτα κ.λ.π.).
- Μαγειρική – ψώνια.
- Ατομική και ομαδική δημιουργική απασχόληση.

Ημερήσιο Αθλητικό Πρόγραμμα: Κάθε Σάββατο, από τις 9:00 ως τις 15:00, ο Σύλλογος πραγματοποιεί μια αθλητική εξάσκηση και έχει στόχο την κοινωνικοποίηση. Η μεταφορά στο χώρο των δραστηριοτήτων γίνεται με ενοικιαζόμενο πούλμαν. Ενδεικτικά το Ημερήσιο Πρόγραμμα του Σαββάτου περιλαμβάνει τα εξής αθλήματα: ⁽¹⁶⁾

- Ιππασία – Γυμναστική – Σταυλισμός.
- Bowling.
- Πατινάζ.
- Ποδηλασία.
- Ορειβασία – Αναρρίχηση.
- Στίβος.
- Κολύμβηση.
- Τραμπολίνο.
- Πεζοπορία.
- Τοξοβολία.

Δράσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης: Πρόγραμμα ευαισθητοποίησης μαθητών Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου της Αθήνας ως προς τους ανθρώπους με αναπηρία σε συνεργασία με σχολεία της Αττικής και τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς. Οι μαθητές και άτομα με αναπηρία μέσα από κοινές εκδηλώσεις, γιορτές, συναντήσεις και παρουσιάσεις, συνεργάζονται, γνωρίζονται μεταξύ τους και τους δίνεται η ευκαιρία να αναπτύξουν δεσμούς αμοιβαιότητας και αλληλοκατανόησης αποτελώντας έτσι παραδείγματα όχι μόνο συνύπαρξης αλλά και ισότιμης συνεργασίας.

Με το σύνθημα «5 ΜΕΡΕΣ ΜΑΖΙ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ Η ΑΡΧΗ» ξεκίνησε μια εποικοδομητική συνεργασία με το 30^ο Γυμνάσιο και Λύκειο Αθηνών. Η δράση αυτή συνεχίστηκε το 2003 σε συνεργασία με το 47^ο Γυμνάσιο Αθηνών και το 2^ο Γυμνάσιο Αγ. Παρασκευής με τον τίτλο «ΜΕΣ ΤΗ ΖΩΗ ΘΑ ΠΡΟΧΩΡΗΣΟΥΜΕ ΜΑΖΙ».

Αθλητικά και Ψυχαγωγικά Διήμερα: Συνδυάζουν αθλητισμό, ψυχαγωγία, επαφή με τη φύση ενώ προετοιμάζουν για συμμετοχή σε κατασκηνωτικά πολυήμερα προγράμματα αναπτύσσοντας περισσότερες δεξιότητες καθημερινής αυτόνομης διαβίωσης. Τα διήμερα αυτά μέχρι τώρα έχουν πραγματοποιηθεί στις κατασκηνώσεις του Δήμου Αθηναίων στον Άγιο Ανδρέα και στις Αθλητικές Εγκαταστάσεις του Sport Camp στο Λουτράκι.

Πολυήμερα κατασκηνωτικά και εκδρομικά προγράμματα. Κατά τη διάρκεια των διακοπών (Χριστούγεννα, Πάσχα, Καλοκαίρι) πραγματοποιούνται πολυήμερα ψυχαγωγικά – εκδρομικά προγράμματα στην Ελλάδα και το εξωτερικό που περιλαμβάνουν αθλητικές, πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και προωθούν την αυτονομία των συμμετεχόντων. Μέχρι τώρα έχουν πραγματοποιηθεί προγράμματα σε διάφορα μέρη της Ελλάδας όπως: Ιωάννινα, Ζάκυνθος, Κεφαλλονιά, Αίγινα, Πήλιο, Καρπενήσι, Άστρος Κυνουρίας, Καλάβρυτα, Αμαλιάδα, Καρδίτσα, Κρήτη.

Παράλληλα ο Σύλλογος συνεργάζεται με οργανώσεις και φορείς του εξωτερικού όπως ο Ερυθρός Σταυρός της Γερμανίας και η European Citizen's Academy, συμμετέχοντας σε προγράμματα της Ε.Ε.. Έτσι, συμμετέχοντες σε προγράμματα του Συλλόγου, με συνοδεία εκπαιδευτών, έλαβαν μέρος σε πανευρωπαϊκές συναντήσεις νέων με αναπηρία στη Γερμανία και στη Σουηδία.

Ελληνική Ομοσπονδία Θαλασσαιμίας

Ιστορικό

Η Ελληνική Ομοσπονδία Θαλασσαιμίας είναι μέλος και εκπροσωπείται στην Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (Ε.Σ.Α.Ε.Α.) και στην Παγκόσμια Οργάνωση Θαλασσαιμίας – Thalassaemia International Federation (T.I.F.). Είναι το ανώτατο, κοινωνικό, συνδικαλιστικό μη κυβερνητικό όργανο των ατόμων που πάσχουν από Μεσογειακή, Δρεπανοκυτταρική και Μικρο-Δρεπανοκυτταρική Αναιμία [ΘΑΛΑΣΣΑΙΜΙΑ] της χώρας μας. Αποτελείται από 24 Συλλόγους Μεσογειακής Αναιμίας και εκπροσωπεί 3000 θαλασσαιμικούς και τους γονείς τους. Είναι σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Στόχοι

- Α. Η παροχή καλύτερων υπηρεσιών υγείας στους θαλασσαιμικούς όλης της χώρας.
- Β. Η ευαισθητοποίηση της Πολιτείας και της κοινής γνώμης σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι θαλασσαιμικοί και η επιδίωξη λύσεων για αυτά.
- Γ. Η μόρφωση, επαγγελματική αποκατάσταση και αποδοχή των θαλασσαιμικών από το κοινωνικό σύνολο ως ισότιμων και χρήσιμων μελών.
- Δ. Η υποστήριξη της έρευνας για την ανακάλυψη νέων μεθόδων θεραπείας, η ενημέρωση του πληθυσμού για την πρόληψη της ασθένειας και τη διάδοση του θεσμού της Εθελοντικής Αιμοδοσίας στη χώρα μας. ⁽¹⁷⁾

Δραστηριότητες

Ορισμένες από τις δραστηριότητες – στόχους της Ελληνικής Ομοσπονδίας Θαλασσαιμίας είναι:

- η βελτίωση των συνθηκών αντιμετώπισης της θαλασσαιμίας και η προώθηση του πρωτοκόλλου θεραπευτικής αγωγής,
- η προώθηση νέων μονάδων θαλασσαιμίας στην Αθήνα και την περιφέρεια, με αποκλειστικούς Ιατρούς και νοσηλευτικό προσωπικό,
- η προώθηση Περιφερειακών Κέντρων Αναφοράς για τη θαλασσαιμία. Στα Περιφερειακά Κέντρα θα μπορεί να γίνεται πλήρης έλεγχος (καρδιολογικός, ενδοκρινολογικός, ηπατολογικός κ.λ.π.),
- η ενημέρωση με ημερίδες, ιατρικά συνέδρια, εκδηλώσεις και ενημερωτικό υλικό,
- η επιτροπή στο Υπουργείο Υγείας για θέματα θαλασσαιμίας,
- η προώθηση του θεσμού της εθελοντικής αιμοδοσίας, της πρόληψης και της έρευνας,
- η συνεργασία με τους συλλόγους εθελοντών αιμοδοτών, Γ.Γ. Νέας Γενιάς και άλλους φορείς,
- η σύσταση επιτροπής διάδοσης εθελοντικής αιμοδοσίας (ΚΑΔΕΑ) και Ημέρας αιμοδοτικής εξόρμησης,
- η έκδοση αφισών, ενημερωτικών εντύπων, τηλεοπτικών σποτ,
- η οικονομική ενίσχυση προγραμμάτων για τη θαλασσαιμία,
- η ενημέρωση για τις εξελίξεις στη θαλασσαιμία, η οποία περιλαμβάνει ημερίδες, συνέδρια, συζητήσεις στις μονάδες, αποστολή ενημερωτικού υλικού σε Συλλόγους – Μονάδες, περιοδικά, προβολή από τον τύπο, προστατεύοντας ταυτόχρονα την προσωπικότητα των θαλασσαιμικών κατά την προβολή από τον τύπο,

17. Πληροφορίες από το Γραφείο Α.Μ.Ε.Α. Δήμου Αθηναίων, από την υπεύθυνη του Γραφείου, κ^α Ρίγη Μαρία (ψυχολόγος)

- η ίδρυση κέντρου πληροφοριών και σύνδεση με περιφερειακά κέντρα αναφοράς, συλλόγους, κέντρο πληροφόρησης T.I.F..
- η σύσφιξη σχέσεων μεταξύ των θαλασσαιμικών, μέσω εκδρομών, τουρισμού και κοινωνικών εκδηλώσεων και η Ανάπτυξη δεσμών με άλλους συλλόγους τόσο σε ελλαδικό όσο και σε Διεθνές επίπεδο,
- η επικοινωνία μεταξύ των Συλλόγων,
- η επαγγελματική αποκατάσταση των θαλασσαιμικών και η αποδοχή τους από το κοινωνικό σύνολο, μέσω νόμων για την εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο και για την επαγγελματική αποκατάσταση, εκπαιδευτικών προγραμμάτων επιδοτούμενα από Κοινοτικό ή Εθνικό Ταμείο.

Φορείς που δεν ανήκουν στο Δήμο Αθηναίων

Οι φορείς που δεν ανήκουν στο Δήμο Αθηναίων είναι οι ακόλουθοι και αναφέρονται επιγραμματικά:

Αθλητικός Σύλλογος «ΣΠΑΡΤΑΚΟΣ»

Ο Α.Σ. «ΣΠΑΡΤΑΚΟΣ» αποτελεί το αθλητικό τμήμα του Πανελλαδικού Συνδέσμου Παραπληγικών και κινητικά Αναπήρων. Κατέκτησε το Παγκόσμιο Κύπελλο στις 29 Μαρτίου 1997 στην Ολλανδία. Στο Σύλλογο λειτουργούν τα εξής τμήματα: Αγωνιστικός χορός με αναπηρικά αμαξίδια, Στίβος, Καλύμβηση, Τοξοβολία, Σκοποβολία, Επιτραπέζια Αντισφαίριση. ⁽¹⁸⁾

«ΑΡΓΩ»

Το Σωματείο Ναυτικών Γονέων Παιδιών με Αναπηρίες «ΑΡΓΩ» είναι ειδικώς αναγνωρισμένο Φιλανθρωπικό Σωματείο, που παρέχει εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση και εξειδικευμένες υπηρεσίες κοινωνικής ενσωμάτωσης για Α.Μ.Ε.Α. – παιδιά Ναυτικών.

Ιδρύθηκε το 1985 με πρωτοβουλία των συζύγων Ναυτικών που έχουν παιδιά με Ειδικές Αναγκες. Μπορούν, όμως, να εξυπηρετηθούν και παιδιά από άλλα ταμεία, εφόσον υπάρχουν κενές θέσεις. Κυριότερες υπηρεσίες: η επαγγελματική κατάρτιση και οι συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες (Σ.Υ.Υ.). ⁽¹⁹⁾

Κέντρο Αποκατάστασης Δυσπροσάρμοστων Ατόμων (Κ.Α.Δ.Α.) «ΔΑΜΑΡΙΣ»

Το Κ.Α.Δ.Α. «ΔΑΜΑΡΙΣ» της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών άρχισε να λειτουργεί από το Σεπτέμβριο του 1975 στη Δροσιά Αττικής. Η ανάγκη δημιουργίας του προήλθε από τη μη ύπαρξη αντιστοίχου ιδρύματος που να ασχολείται με την εκπαίδευση και κοινωνικοποίηση παιδιών με δείκτη νοημοσύνης 60 και άνω, ηλικίας 13-21 ετών.

Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων (Ε.Ι.Α.Α.)

Το Ε.Ι.Α.Α. λειτουργεί από το 1945. Ιδρύθηκε από το «Αμερικανικό Ίδρυμα Εγγύς Ανατολής» με την οικονομική ενίσχυση της ελληνικής πολεμικής περίθαλψης στις ΗΠΑ. Το 1949 το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας ανέλαβε την επιχορήγηση του Ιδρύματος, το οποίο με την επωνυμία Κ.Α.Π.Α.Ψ. (Κέντρο Αποκατάστασης Πολιτών Αναπήρων Ψυχικού) αναπτύχθηκε και λειτούργησε στο Π. Ψυχικό, σαν κύριος εκτελεστής του Κρατικού Προγράμματος Ιατροκοινωνικής και Επαγγελματικής Αποκατάστασης των κινητικά αναπήρων.

Υπάγεται στην Γ' ΔΥΠΕ Αττικής ως Αυτόνομη Μονάδα Κοινωνικής Φροντίδας (Ν.Π.Δ.Δ.).

Παρεχόμενες υπηρεσίες: Ιατρικές Υπηρεσίες Αποκατάστασης, Κοινωνικές Υπηρεσίες Αποκατάστασης, Επαγγελματική εκπαίδευση – αποκατάσταση, Ειδικό Γυμνάσιο – Λύκειο, Αθλητικές δραστηριότητες Α.Μ.Ε.Α., ξενώνες.

Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής «ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ»

Το «ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ» προσφέρει επαγγελματική κατάρτιση και επαγγελματική άσκηση σε άτομα με μέση και ελαφρά νοητική μειονεξία, ηλικίας 14-21 ετών. Το Κέντρο λειτουργεί καθημερινώς. Η φοίτηση και η μεταφορά παρέχονται δωρεάν. Το πρόγραμμα που εφαρμόζει συνδυάζει την επαγγελματική κατάρτιση με την άσκηση δεξιοτήτων ζωής.

18. Λεύκωμα Α.Μ.Ε.Α. 2006, Εκδόσεις Δήμου Αθηναίων, σελ. 19

19. Λεύκωμα Α.Μ.Ε.Α. 2006, Εκδόσεις Δήμου Αθηναίων, σελ. 21

Εστία Ειδικής Επαγγελματικής Αγωγής

Η Εστία Ειδικής Αγωγής (ΕΣ.Ε.ΕΠ.Α.) ιδρύθηκε το 1982 από γονείς και φίλους ατόμων με νοητική υστέρηση. Είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, ειδικώς αναγνωρισμένο, Φιλανθρωπικό Σωματείο, διοικείται από Επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο και εποπτεύεται από το υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Το κόστος των παρεχόμενων υπηρεσιών καλύπτεται από: επιχορηγήσεις από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση (σε ποσοστό 26%), Ασφαλιστικούς Οργανισμούς (14%), Συνδρομές των μελών (1%), Χρηματοδοτήσεις από Προγράμματα, Χορηγίες – Δωρεές (περιστασιακά).⁽²⁰⁾

Εταιρεία Προστασίας Σπαστικών

Η Εταιρεία Προστασίας Σπαστικών ιδρύθηκε το 1972. Σκοπός της η ανάπτυξη της πρόνοιας για τα άτομα που πάσχουν από εγκεφαλική παράλυση.

Όλη η δουλειά της Εταιρείας Προστασίας Σπαστικών αποβλέπει: στη συστηματική παροχή υπηρεσιών, στην τόνωση της παραδοχής του κάθε ανθρώπου, στην εκπαίδευση ειδικευμένων στελεχών, στη συνεχή ενημέρωση της κοινής γνώμης, στην ενθάρρυνση της επιστημονικής έρευνας – πρόληψη, στη σοβαρή μελέτη και προώθηση των απαραίτητων νομοθετικών και κυβερνητικών μέτρων για τα Α.Μ.Ε.Α..

Ίδρυμα για το παιδί «Η ΠΑΜΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ» (Ειδικώς Φιλανθρωπικό)

Το Ίδρυμα για το παιδί «Η ΠΑΜΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ» ξεκίνησε την κοινωνική προσφορά στη Νέα Μάκρη το 1973.

Υπηρεσίες του Ιδρύματος: Παιδικός Σταθμός, Ειδικό Δημοτικό Σχολείο, Ειδικά Εργαστήρια Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, Προεπαγγελματικό Τμήμα, Εξειδικευμένα Εργαστήρια Επαγγελματικής Κατάρτισης, Ιατροπαιδαγωγική Ομάδα, Επιστημονική Ομάδα, Οικοτροφείο.

Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας

Το Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας (Ι.Κ.Ε.) είναι κοινωφελές, μη κερδοσκοπικός οργανισμός ιδιωτικής πρωτοβουλίας, που εποπτεύεται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, από το οποίο επιχορηγείται μερικώς ενώ μέρος του προϋπολογισμού του, καλύπτεται από συνεργασίες με άλλους συναφείς φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό, από χορηγίες καθώς και δωρεές ιδιωτών και άλλων φορέων.

Σκοπός του Κέντρου είναι η πολύπλευρη αντιμετώπιση των σωματικών, νοητικών, συναισθηματικών και κοινωνικών αναγκών του παιδιού, ώστε να μπορέσει το παιδί με εγκεφαλική παράλυση να προσαρμοστεί στο κοινωνικό περιβάλλον και να εξασφαλίσει μια ισότιμη θέση στη ζωή.⁽²¹⁾

«Ο ΚΑΛΟΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΗΣ»

Το Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Προσαρμογής Σπαστικών Παιδιών «Ο Καλός Σαμαρείτης» είναι ιδιωτικής πρωτοβουλίας, ειδικώς φιλανθρωπικό, που προσφέρει κοινωνικό. Ιδρύθηκε το 1978 και περιθάλπει 35 Α.Μ.Ε.Α. και των δύο φύλων εφόρου ζωής από τα Νότια Προάστια της Αττικής, που πάσχουν από βαριά εγκεφαλική παράλυση και νοητική υστέρηση. Στο κέντρο απασχολείται επιστημονικό, εκπαιδευτικό, θεραπευτικό και βοηθητικό προσωπικό, το οποίο προσφέρει στα Α.Μ.Ε.Α.: Ειδική αγωγή, Εργο-θεραπεία, Φυσικοθεραπεία, Κινητοποίηση, Ψυχαγωγία, Φροντίδα και Αγάπη. Επίσης παρέχεται ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη τόσο στα Α.Μ.Ε.Α. όσο και στις οικογένειές τους.

20. Λεύκωμα Α.Μ.Ε.Α. 2006, Εκδόσεις Δήμου Αθηναίων, σελ. 37

21. Λεύκωμα Α.Μ.Ε.Α. 2006, Εκδόσεις Δήμου Αθηναίων, σελ. 53

Κέντρο Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών (Κ.Ε.Α.Τ.)

Το Κ.Ε.Α.Τ. είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), εποπτευόμενο από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Διοικείται από 7μελές Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο έχει ορισθεί από το υπ' αριθμ. ΦΕΚ 236/20.10.1998 – Νόμος 2646/98 άρθρο 26. Ιδρύθηκε στις 7 Μαΐου 1906 με την επωνυμία «Οίκος Τυφλών».

Παρεχόμενες υπηρεσίες: Οικοτροφείο, Κοινωνική Υπηρεσία, Βιβλιοθήκη – Τυπογραφείο, Εργαστήριο Ειδικού Εποπτικού Υλικού, Ψυχολογική Υπηρεσία, Ερευνητικά Προγράμματα, Προγράμματα Επιμόρφωσης.

Κέντρο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Κ.Ε.Ε.Π.Ε.Α. «ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ»

Το Κ.Ε.Ε.Π.Ε.Α. «ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ» ιδρύθηκε το 1998 με την πρωτοβουλία ομάδας γονέων ατόμων με αναπηρίες. Είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ειδικώς αναγνωρισμένο ως φιλανθρωπικό σωματείο. Επιδοτείται μερικώς και εποπτεύεται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Απευθύνεται σε νέους και νέες ηλικίας 15-35 ετών με νοητική υστέρηση και ήπιες διαταραχές συμπεριφοράς και σε άτομα με αυτισμό μέσης και υψηλής λειτουργικότητας.

Οι πόροι του Κέντρου προέρχονται από επιχορηγήσεις του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και της Νομαρχίας Αθηνών, Νοσοκομεία από τα Ασφαλιστικά Ταμεία, Χορηγίες από ιδιώτες και εισφορές μελών.

Κέντρο Ειδικών Ατόμων «Η ΧΑΡΑ»

Το Κέντρο Ειδικών Ατόμων «Η ΧΑΡΑ» είναι μια στέγη φιλοξενίας 50 παιδιών που είχαν την ατυχία να γεννηθούν με σοβαρά πνευματικά και σωματικά προβλήματα. Λειτουργεί από το 1983 ως φιλανθρωπικό σωματείο. ⁽²²⁾

Πανελλαδικός Σύνδεσμος Παραπληγικών και Κινητικά Αναπήρων

Ο Πανελλαδικός Σύνδεσμος Παραπληγικών και Κινητικά Αναπήρων αποτελεί ένα σύγχρονο κοινωνικό φορέα που ιδρύθηκε στις αρχές του 1992 από μια ομάδα ατόμων με κινητικά προβλήματα δραστηριοποιημένων στον αναπηρικό χώρο.

Πανελλήνιος Σύλλογος Γονέων Κηδεμόνων και Φίλων Ατόμων με Προβλήματα Όρασης και Πρόσθετες Ειδικές Ανάγκες «Η ΑΜΥΜΩΝΗ»

Η Αμυμώνη ιδρύθηκε το 1993 στην Αθήνα (Ελληνικό Αττικής).

Το πρόγραμμα «ΠΟΛΙΧΝΗ» είναι ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης στην αυτόνομη διαβίωση και αποτελεί ένα σημαντικό επίτευγμα της ΑΜΥΜΩΝΗΣ.

Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Νοητικά Υστερούντων Ατόμων «ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ»

Ο Σύλλογος ξεκίνησε το 1983 από ένα πυρήνα 38 οικογενειών νοητικά υστερούντων ατόμων. Την 1^η Σεπτέμβρη του 1997 εγκαινίασε το δικό του οικοτροφείο στην Κάντζα, όπου διαμένουν 52 Α.Μ.Ε.Α. με δείκτη νοημοσύνης (IQ) χαμηλότερο του 30%.

ΣΙΚΙΑΡΙΔΕΙΟΝ ΙΔΡΥΜΑ Ειδικής Αγωγής και Επαγγελματικής Κατάρτισης

Το Σικιαρίδειο Ίδρυμα ιδρύθηκε το 1939 με δωρεά της οικογένειας του Βασιλείου Σικιαρίδη. Αρχικά, λειτουργούσε ως ορφανοτροφείο και πρεβαντώριο. Από το 1971 λειτουργεί ως κέντρο ανοικτής φροντίδας που προσφέρει κατάρτιση σε παιδιά και νέους με προβλήματα μάθησης. Είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Παράλληλα, επιδοτείται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και την Ευρωπαϊκή Ένωση και λειτουργεί ως Πιστοποιημένο Εξειδικευμένο Κέντρο. Φιλοξενεί 250 παιδιά και νέους 5-21 ετών που φοιτούν στα Δημόσια Ειδικά Σχολεία καθώς και στα Εργαστήρια Προεπαγγελματικής και Επαγγελματικής Κατάρτισης. ⁽²³⁾

Σωματείο Γονέων Κηδεμόνων και Φίλων Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες «ΕΡΜΗΣ»

Το Σωματείο ιδρύθηκε το 1988 με σκοπό την παροχή κάθε δυνατής βοήθειας για τη θεραπεία, την εκπαίδευση, την κοινωνική και επαγγελματική αποκατάσταση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες. Είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και αναγνωρισμένο ως ειδικώς Φιλανθρωπικό Σωματείο με έδρα την Αργυρούπολη Αττικής.

Πρόκειται για εξειδικευμένο Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης πιστοποιημένο από το Υπουργείο Εργασίας. Έχει σκοπό την επαγγελματική κατάρτιση νέων με Νοητική Υστέρηση ηλικίας 16 ετών και άνω και την προώθησή τους στην αγορά εργασίας.

Σύλλογος Γονέων Κηδεμόνων και Φίλων Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες «ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ»

Ο Σύλλογος ιδρύθηκε το 1978 και είναι Ν.Π.Ι.Δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, αναγνωρισμένος ως «ειδικώς φιλανθρωπικός» σύμφωνα με το νόμο 1111/72.

Το κέντρο δέχεται νέους και νέες, άνω των 18 ετών, στους οποίους παρέχεται ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών με σκοπό την επαγγελματική και κοινωνική ένταξή τους στην ελεύθερη αγορά, την επαγγελματική απασχόληση των μη εντάξιμων ατόμων, στα πλαίσια των μονάδων προστατευμένης εργασίας εκτός του Κέντρου, την προετοιμασία τους και την εγκατάστασή τους σε κατοικίες ημιαυτόνομης διαβίωσης.

Χατζηπατέρειο Κέντρο Αποκατάστασης Σπαστικών Παιδιών (Κ.Α.Σ.Π.)

Το Κέντρο δημιουργήθηκε το 1973 και λειτούργησε 12 περίπου χρόνια στη Φιλοθέη. Από το 1985 στεγάζεται σε ένα κτίριο στη Μεταμόρφωση. Είναι εξειδικευμένος φορέας και ανήκει στο Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας. Το ίδρυμα αποτελεί Ν.Π.Ι.Δ., είναι μη κερδοσκοπικός οργανισμός και εποπτεύεται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. ⁽²⁴⁾

Φάρος Τυφλών Ελλάδος (Ειδικώς Αναγνωρισμένο)

Ο Φάρος Τυφλών Ελλάδος είναι Σωματείο Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) και λειτουργεί με τη νομική μορφή του Ειδικά Αναγνωρισμένου μη κερδοσκοπικού. Λειτουργεί από το 1946 και εποπτεύεται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Εξυπηρετεί το σύνολο των τυφλών ατόμων Παναλλαδικά καθώς και τους τυφλούς της Κύπρου και την Ομογένεια σε Ευρώπη, Αμερική και Αυστραλία. Ειδικότερα, εξυπηρετεί κατά έτος 3000 και 4000 περιπτώσεις τυφλών και μερικώς βλεπόντων ατόμων καθώς και τυφλών ατόμων με πολλαπλές αναπηρίες. Ίδρυσε την πρώτη Σχολή Τηλεφωνητών το 1954 και στα πρώτα χρόνια λειτουργίας της εκπαιδεύτηκαν και αποκαταστάθηκαν επαγγελματικά περισσότερα από 1200 άτομα.

23. Λεύκωμα Α.Μ.Ε.Α. 2006, Εκδόσεις Δήμου Αθηναίων, σελ. 105

24. Λεύκωμα Α.Μ.Ε.Α. 2006, Εκδόσεις Δήμου Αθηναίων, σελ. 123

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Κλείνοντας την εργασία αυτή, μπορούμε να επισημάνουμε τα εξής ακόλουθα:
- Υγεία ονομάζουμε μία κατάσταση πλήρους φυσικής, πνευματικής και κοινωνικής ευεξίας και όχι μόνο την απουσία νόσου ή αναπηρίας.
  - Η αναπηρία είναι μια κατάσταση που περιορίζει ή εμποδίζει το άτομο να εκπληρώσει τον κοινωνικό του ρόλο ανάλογα με το φύλο, την ηλικία και το κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον στο οποίο ζει.
  - Βλάβη είναι η απώλεια ή η διαταραχή της φυσιολογικής λειτουργίας ενός οργάνου ή της ανατομικής του δομής καθώς επίσης και κάθε ψυχολογική διαταραχή.
  - Ανικανότητα είναι κάθε περιορισμός της ικανότητας του ατόμου να εκτελεί κινητικές, αισθητικές ή διανοητικές λειτουργίες που θεωρούνται φυσιολογικές για τον άνθρωπο.
  - Οι επικρατέστερες μορφές αναπηριών είναι: οι σωματικές βλάβες, οι χρόνιες ψυχικές παθήσεις, οι διανοητικές καθυστερήσεις και οι αναπηρίες των αισθητηρίων οργάνων.
  - Ο ένας στους δέκα στον πληθυσμό κάθε χώρας, υποφέρει από κάποιο είδος αναπηρίας. Το μεγαλύτερο ποσοστό των αναπήρων στον κόσμο ζει στις αναπτυσσόμενες χώρες. Κύριες αιτίες αναπηρίας είναι: Ατυχήματα, Τροχαία Ατυχήματα, Διάφορες Χρόνιες Παθήσεις, Ψυχικές Παθήσεις, Τυφλότητα, Ακοή, Εγκεφαλική Παράλυση, Επιληψία, Καρδιο-αγγειακές Παθήσεις, Ανάπηροι πολέμου.
  - Η μεγάλη διάρκεια της αναπηρίας επιδρά στην ποιότητα ζωής τόσο των ασθενών, όσο και των οικογενειών τους.
  - Επαγγελματική αναπηρία είναι η ανικανότητα του ατόμου να εκτελέσει κάποιο επάγγελμα. Η έννοια της επαγγελματικής αναπηρίας προκύπτει από το συσχετισμό και την αξιολόγηση του βαθμού της αναπηρίας, που προέκυψε από τη βλάβη, με βάση την επαγγελματική ικανότητα ή ανικανότητα που απέκτησε το άτομο.
  - Κατά το Ελληνικό Αστικό Δίκαιο ορισμένες κατηγορίες ατόμων με Ειδικές Ανάγκες δεν έχουν τα ίδια αστικά δικαιώματα και υποχρεώσεις όπως όλοι οι υπόλοιποι πολίτες. Έτσι ο Αστικός Κώδικας προβλέπει τη δυνατότητα να τίθενται υπό καθεστώς δικαστικής απαγόρευσης ή δικαστικής αντίληψης (φροντίδας) τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.
  - Στα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες παρέχεται ειδική αγωγή και ειδική επαγγελματική εκπαίδευση.
  - Όταν το Άτομο με Ειδικές Ανάγκες δεν γνωρίζει κανένα επάγγελμα ή δεν μπορεί να επιστρέψει στην προηγούμενη εργασία του, λόγω της αναπηρίας του, τότε γίνεται επαγγελματικός προσανατολισμός, εφόσον φυσικά η ηλικία του είναι κατάλληλη και στη συνέχεια προωθείται για επαγγελματική εκπαίδευση. Η επαγγελματική εκπαίδευση είναι καλύτερα να γίνεται σε σχολές που εξυπηρετούν την κοινότητα, δηλαδή να εκπαιδεύονται, εάν αυτό είναι δυνατό, μαζί στον ίδιο χώρο «ανάπηροι» και «μη ανάπηροι». Εάν δεν είναι δυνατό αυτό, υπάρχουν οι εγκαταστάσεις του Εθνικού Ιδρύματος Αποκατάστασης Αναπήρων.

- Η αποκατάσταση των Α.Μ.Ε.Α. αποβαίνει ωφέλιμη οικονομικά γιατί στηρίζεται στο σημαντικό απόθεμα των σωματικών και ψυχοδιανοητικών ικανοτήτων τους, που έχει μείνει άθικτο. Αρκετές φορές, οι ικανότητες, οι ιδιαίτερες κλίσεις και ο αυξημένος ζήλος, που επιδεικνύουν αυτά τα άτομα, παρακινούν τους εργοδότες να τους προσλάβουν, σκεπτόμενοι το συμφέρον που θα έχουν από τη μεγάλη απόδοση.
- Η ομάδα αποκατάστασης αποτελείται από ένα σύνολο ατόμων διαφόρων επαγγελματιών και ειδικοτήτων που συνεργάζονται μεταξύ τους, με το άτομο, την οικογένειά του και την κοινότητα προκειμένου να παρέχουν ολοκληρωμένο πρόγραμμα αποκατάστασης. Ο ασθενής και η οικογένειά του αποτελούν κεντρικά μέλη της ομάδας αποκατάστασης.
- Οι ρόλοι των μελών της ομάδας αποκατάστασης προσδιορίζονται από την εκπαίδευση που έχουν από την εμπειρία τους και από την ακολουθούμενη πρακτική στο συγκεκριμένο τομέα της αποκατάστασης.
- Η ομάδα αποκατάστασης, όπως και η ομάδα υγείας γενικότερα, θεωρείται ότι είναι χρήσιμη και αποτελεσματική γιατί περιέχει θεραπεία και φροντίδα σε άτομα με πολύπλοκες ανάγκες που δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν αποτελεσματικά από ένα μόνο επαγγελματία υγείας. Οι ομάδες αποκατάστασης ποικίλλουν και στη δομή και στη λειτουργία. Η δομή της ομάδας αφορά τον αριθμό των μελών και τη συμμετοχή των διαφόρων επαγγελματιών ενώ η λειτουργία της ομάδας αφορά τον τρόπο με τον οποίο η ομάδα λειτουργεί. Τόσο η δομή, όσο και η λειτουργία της ομάδας αποκατάστασης είναι παράγοντες που προσδιορίζουν την ποιότητα των φροντίδων που δέχεται ο ασθενής.
- Η αγωγή υγείας είναι μια παρέμβαση που εφαρμόζεται ευρύτατα στο χώρο της υγείας. Στην αποκατάσταση, η αγωγή υγείας επικεντρώνεται στην ανάγκη του ατόμου και της οικογένειας, να επιτύχουν τις απαραίτητες αλλαγές στο συνήθη τρόπο ζωής τους. Ο στόχος της αγωγής υγείας είναι να βοηθήσει το άτομο να επιτύχει το υψηλότερο δυνατό επίπεδο λειτουργικότητας. Η αγωγή υγείας χρησιμοποιεί σα βάση της τη θεωρία της μάθησης.
- Η ετοιμότητα του ατόμου για μάθηση μπορεί να ορισθεί σαν ικανότητα να αφιερώνει ενέργεια και να επικεντρώνεται στη διαδικασία της μάθησης. Από τον παραπάνω ορισμό συνεπάγεται ότι το άτομο πρέπει να είναι φυσικά και ψυχολογικά ικανό, το περιεχόμενο της διδασκαλίας να σχετίζεται με τις ανάγκες του και να έχει συναισθηματικό ενδιαφέρον.
- Η οικογένεια παίζει σπουδαίο ρόλο στη διαδικασία αγωγής υγείας. Σύμφωνα με τη θεωρία της οικογένειας, οποιαδήποτε αλλαγή ή κατάσταση στρες βιώνεται από ένα άτομο. Το γεγονός αυτό επηρεάζει και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας. Η αποτυχία στην αποκατάσταση ενός ατόμου οφείλεται πολλές φορές στη μη συμμετοχή της οικογένειας στην όλη διαδικασία.
- Η ομαδική αγωγή υγείας δίνει ευκαιρία στο άτομο που διδάσκεται ένα θέμα να γνωριστεί και να συνεργαστεί με άλλα άτομα που έχουν παρόμοιες δυσκολίες και προβλήματα. Η συμμετοχή σε ομάδα μειώνει τα αισθήματα απομόνωσης που μπορεί να αισθάνεται το άτομο ειδικά μέσα στους χώρους του νοσοκομείου. Η άμιλλα μέσα στην ομάδα, η υποστήριξη που παίρνει το άτομο από την ομάδα αλλά και που δίνει το ίδιο σε άλλα άτομα, βοηθούν στην ενδυνάμωση του ατόμου και στην αποκατάστασή του. Βεβαίως δε θα πρέπει να ξεχνάμε και τα προβλήματα που αναφύονται σε κάθε ομάδα και εκεί πρέπει να γίνονται ειδικοί και λεπτοί χειρισμοί.
- Φυσικά ή νομικά πρόσωπα, δύνανται να ιδρύουν και να έχουν σε λειτουργία κέντρα αποθεραπείας και αποκατάστασης για την παροχή υπηρεσιών υγείας και νοσηλείας σε ασθενείς εσωτερικούς ή εξωτερικούς, που έχουν ανάγκη φυσικής αποκατάστασης και πάσχουν από παθήσεις του μυϊκού, νευρικού,

κυκλοφοριακού, αναπνευστικού συστήματος, καθώς και από νοητική υστέρηση, χρησιμοποιώντας τα σύγχρονα μέσα και τις μεθόδους της ιατρικής αποκατάστασης.

- Οι περισσότεροι φορείς είναι Ν.Π.Ι.Δ., μη κυβερνητικές οργανώσεις. Ιδρύθηκαν ύστερα από πρωτοβουλία ιδιωτών, ανθρώπων που είχαν στο οικογενειακό τους περιβάλλον άτομα με αναπηρία ή ακόμη και από τα ίδια τα άτομα με αναπηρία. Οι πόροι τους πηγάζουν από δωρεές ιδιωτών, επιδοτήσεις του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης καθώς και επιχορηγήσεις από τη Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Στόχος τους είναι η καλύτερευση του επιπέδου διαβίωσης των ατόμων με ειδικές ανάγκες, η εξασφάλιση εκπαιδευτικών και επαγγελματικών δικαιωμάτων και η εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού. Στόχος τους, δηλαδή, είναι πάνω από όλα να απολαμβάνουν τα άτομα με αναπηρία το δικαίωμα της ευκαιρίας, χωρίς κυριολεκτικά ή μεταφορικά εμπόδια.
- Σημαντικό θέμα είναι και η τοποθεσία των φορέων. Πρέπει να είναι προσβάσιμοι, γι' αυτό και δεν είναι συγκεντρωμένοι σε μία μόνο περιοχή. Με αυτό τον τρόπο είναι πιο εύκολο στα Άτομα με Αναπηρία να απευθυνθούν στους αρμόδιους φορείς ανάλογα με το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν.
- Στα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες συγκαταλέγονται και τα άτομα που πάσχουν από Μεσογειακή, Δρεπανοκυτταρική και Μικρο-Δρεπανοκυτταρική Αναιμία (θαλασσαιμία). Η Ελληνική Ομοσπονδία θαλασσαιμίας αποτελείται από 24 Συλλόγους Μεσογειακής Αναιμίας και εκπροσωπεί 3000 θαλασσαιμικούς και τις οικογένειές τους.
- Οι χώροι περίθαλψης, αποκατάστασης και εκπαίδευσης προσπαθούν με τα μέσα που διαθέτουν να διευκολύνουν τη ζωή των Α.Μ.Ε.Α. σε ότι αφορά τις καθημερινές τους ανάγκες καθώς και την επαγγελματική τους κατάρτιση και εκπαίδευση.
- Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν αυτοί οι χώροι έχουν σχέση συνήθως με τη χρηματοδότησή τους. Οι επιχορηγήσεις από το κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι επαρκείς. Οι δωρεές των πολιτών είναι ανακούφιση για τους χώρους αυτούς. Ας μην ξεχνάμε τη βοήθεια που λαμβάνουν τα συγκεκριμένα ιδρύματα μέσω τηλεμαραθωνίων, οι οποίοι διοργανώνονται από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ραδιόφωνο, τηλεόραση).
- Το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι χώροι αυτοί με τα κτίρια στα οποία στεγάζονται είναι συνυφασμένο με το πρόβλημα της κρατικής χρηματοδότησης. Τη λύση δίνουν οι δωρεές των πολιτών, οι οποίες βοηθούν και στον εξοπλισμό τους.
- Μια ακόμη δυσκολία είναι το ανθρώπινο δυναμικό που απαρτίζει τα συγκεκριμένα ιδρύματα. Δεν υπάρχει ο απαιτούμενος αριθμός εργαζομένων με αποτέλεσμα τα ιδρύματα να υπολειτουργούν. Ο εθελοντισμός είναι η προσωρινή λύση αυτού του προβλήματος.
- Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει να αναφερθεί το εξαίρετο έργο που επιτελούν εκατοντάδες, ίσως και χιλιάδες, συνάνθρωποί μας μέσω του εθελοντισμού. Αυτοί οι άνθρωποι αφιερώνονται σε αυτά τα άτομα χωρίς χρηματική επιβράβευση. Με ανιδιοτελή κίνητρα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους με μόνη ανταμοιβή το χαμόγελο και την αγάπη των ατόμων με αναπηρία.
- Άτομα όλων των ηλικιών και όλων των κοινωνικών στρωμάτων ασχολούνται με τον εθελοντισμό.
- Ο Δήμος Αθηναίων προσπαθεί μέσω του Γραφείου Α.Μ.Ε.Α. να βοηθήσει τους φορείς αυτούς. Κάθε χρόνο εκδίδει ένα λεύκωμα στο οποίο καταγράφονται όλοι οι φορείς της Αττικής καθώς και οι ενέργειες που πραγματοποίησε καθ' όλη τη διάρκεια του έτους για την ενίσχυσή τους. Η προσπάθεια αυτή ήταν, είναι και θα

είναι ένα συνεχές ταξίδι, το οποίο ενώ για κάθε φορέα ακολουθεί διαφορετικό δρόμο, εντούτοις έχει κοινό προορισμό: την αποτροπή του κοινωνικού αποκλεισμού.

- Ο Δήμος Αθηναίων απασχολεί ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς, οι οποίοι επισκέπτονται τα ιδρύματα, διαπιστώνουν προβλήματα και ελλείψεις σε συνεννόηση με τις διοικήσεις των ιδρυμάτων και αποστέλλουν μια αναφορά (έκθεση) στον υπεύθυνο του τομέα Α.Μ.Ε.Α. καθώς και στον ίδιο το Δήμαρχο.
- Έχει και συμβουλευτικό ρόλο. Στηρίζει τις οικογένειες των Α.Μ.Ε.Α. σε περιόδους κρίσης. Παρακολουθεί τις εξελίξεις, σε ό,τι αφορά τα προγράμματα επιδότησης. Πραγματοποιεί εισηγήσεις για τη δημιουργία και επαύξηση χώρων στάθμευσης, ειδικής σηματοδότησης και άλλα. Ενισχύει και στηρίζει πρωτοβουλίες φορέων και συλλόγων. Συνεργάζεται με το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία, χωρίς πόρους και οικογενειακό υποστηρικτικό περιβάλλον.
- Τέλος, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε πως η κοινωνική προσφορά θα έπρεπε να αποτελεί μια πρωταρχικής σημασίας κατεύθυνση για κάθε άνθρωπο, θα έπρεπε να αποτελεί προτεραιότητα άρρηκτα συνδεδεμένη με κάθε μας δραστηριότητα. Η κοινωνική προσφορά δεν είναι έκφραση φιλανθρωπίας αλλά είναι Φιλοσοφία και Στάση Ζωής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΟΥΚΛΟΓΙΑΝΝΟΥ – ΔΟΡΖΙΩΤΟΥ Ε., Αποκατάσταση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (Φυσική – Κοινωνική – Επαγγελματική), Β' Έκδοση, Αθήνα 1992.

ΣΑΠΟΥΝΤΖΗ – ΚΡΕΠΙΑ Δ., Χρόνια Ασθένεια και Νοσηλευτική Φροντίδα – Μια ολιστική Προσέγγιση, Εκδόσεις «ΕΛΛΗΝ». Αθήνα 1997.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

DIMMOND M. AND JONES J.W., Chronic illness across the life span, Appleton – Century – Crofts, Norwall, Conn. 1983.

DITTMAR S., Rehabilitation nursing, process and application, Mosby, St Louis, 1989.

KLEEMAN K.M., Families in crisis due to multiple trauma, Critical Care Nursing. Clinics of North America 1989.

KUBLER – ROSS E., On death and dying, MacMillan, New York 1969.

MEISEL H., Placement and employment of handicapped persons and the role of public relations, A paper presented in 4th International Symposium on: Public relations, the new face of communication in rehabil, Athens, P.I.K.P.A. 1975.

McCAHILL W., The world's handicapped best salesmen: First Athens – International Symposium, "Public Relation and Rehabilitation 1971".

McCORNIC R.D. AND PARKEVICH T.G., Patient and family education, John Willey and Sons, New York 1979.

OREM D., Nursing concepts practice, (4th Ed.), MacGraw Hill Co, New York 1991.

PEREIRA B., Loss and grief in chronic illness, Rehabil Nurs, 1984.

POSNER B., The strange world of human attitudes, A paper presented in the 4th International symposium on Public relations, the new face of communication in rehabil, Athens 1975.

REDMAN B.K., The process of patient education, (5th Ed), Mosby, st Louis 1984.

RICHARDIER J.B. and FRIERS T., Comprehensive rehabilitation, realistic approaches to Community needs, One in Ten 1990, Rehabilitation International, New York 1990.

SCIELUNA H.: Principles of public relations in Rehabilitation. A council of Europe View 3rd Athens International Symposium 1975.

TAYLOR W. TAYLOR I., Vacation training for handicapped youth in England, Employment Service Review, New York 1965.

TOTH S., Patient teaching: a nursing process approach, Lippincot Co, Philadelphia 1983.

TRIESCHMANN P.B., Coping with disability: A sliding scale of goals, Arch Phys Med Rehabil 1974.

TURK D.C. and KERNS R.D., Health, illness and Families: A life span perspective, John Willey and Sons, New York 1985.

TWADDLE A.C. AND HESSLER R.M., A sociology of health, Mosby, St Louis 1977.

VAN DER HULST G., Negotiating the role of the rehabilitation worker in rural communities: Outreach work in Zimbabwe, in Finkenflugel H., (ed) The handicapped community, V.U. University Press, Amsterdam 1993.

W.H.O., Alma Ata 1978, Primary Health Care, Geneva 1978.

W.H.O., International classification of impairments, disabilities and handicaps, W.H.O., Geneva 1980.

W.H.O., World Health, The magazine of the W.H.O., May 1984.

ΠΗΓΕΣ

Γραφείο Α.Μ.Ε.Α. του Δήμου Αθηναίων, Σοφοκλέους 70 και Πειραιώς (κ. Ρίγλη Μαρία – ψυχολόγος – υπεύθυνη για τα Α.Μ.Ε.Α.).

Λεύκωμα Α.Μ.Ε.Α. 2006, Έκδοση Δήμου Αθηναίων.

Αστικός Κώδικας για τα Αστικά Δικαιώματα Άρθρα 128, 129, 130, 131, 132, 133, 1686, 1688, 1689, 1691, 1693, 1699.

Αστικός Κώδικας για τη Δικαστική Αντίληψη Άρθρα 1705, 1706, 1707, 1708, 1709.

Αστικός Κώδικας για το Κληρονομικό Δίκαιο Άρθρα 1719, 1735, 1736, 1745.

Αστικός Κώδικας για τις Αδικοπραξίες Άρθρα 929, 931.

Φ.Ε.Κ. 227/73 τ. Α' , του Ν,Δ υπ' αριθμόν 162 Άρθρα 6, 8, 10, 14.

Ν. 2072/92 Άρθρα 10, 11, 12, 14.

Φ.Ε.Κ. 167/85 Ν. 1566/85 Άρθρα 32, 33, 34, 35.